

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

A VOLUME OF THE BOOK OF PRECEPTS
BY ḤEFEṢ B. YAṢLIAḤ

By B. HALPER, Dropsie College.

ARABIC TEXT

I a

זכר את הטומאה נעלמו ממנו זה וזה והשתחוה או ששהה כדי השתחואה
או שנדבר עם חברו כדי השתחואה או שנכנס לתוספת העזרה ושהה כ[די]
השתחואה חייב על כל אחת ואחת דברי ר' ישמע' שהיה ר' ישמע' אומ' ונעלם
ממנו ונעלם ממנו שני פעמים לחיב על היעלם טמאה ועל היעלם מקד[ש]
5 ר' אליעזר ור' עקיבא אומ' אינו חייב אילא על היעלם טמאה בלבד וקאלו
ונעלם ממנו נעלמה ממנו טמאה או יכול נעלם ממנו מקדש חלמ' לומ'
ונעלם ממנו והוא טמא על העלם טמאה הוא חייב ואין חייב על העלם

Fol. 1 a, l. 1. This is the end of the eighth precept of the third section of the third book. As this section evidently dealt with civil matters, chiefly with the laws of damages, the discussion about the punishment for remaining in the sanctuary while unclean, must be regarded as a digression. Owing to the author's scheme of treating every detail from all possible points of view, such digressions are frequently indulged in. See especially fols. 4 a, ll. 21 ff., and 18 b, ll. 8 ff. On the other hand it would serve no useful purpose to speculate as to what this precept actually was. The passage occurs in Tosefta Shebu'ot 1. 8, where it is corrupt, as several words obviously fell out through homoioteleuton. In order to describe all possibilities the text must be נממא בעזרה ונעלמה ממנו טמאה וזכר את המקדש נעלם ממנו ונו' נממא בעזרה ונעלמה ממנו טמאה וזכר את המקדש נעלם ממנו ונו'. This emendation is suggested by our text as well as by Babli Shebu'ot 14 b.

1. 2. [שנדבר] The printed text has ונדבק which is certainly inferior, if not impossible. Z[uckermandel] has שמדבר.

1. 6. [ונעלם ונו'] *Sifra Wayyikra*, chapter 12. 7 (ed. Weiss, p. 23 b). See also Shebu'ot 14 b, Keritot 19 a, Niddah 28 b.

מקדש דברי ר' עקיבא ר' אליעזר אומ' השרין ונעלם ממנו על העלם השרין
 הוא חייב אין חייב על העלם מקדש ר' ישמ' אומ' ונעלם ממנו ונעלם ממ'
 10 שני פעמים לחייב על העלם טמאה ועל העלם מקדש וקאלו תניא מנין
 שאינו חייב אילא על שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והיעלם בְּתִים
 תלם לומ ונעלם וקאל אלתלמוד פי שרח אלסגדה אמ' רבה לא שנו אילא השתחוה[חיה]
 כלפי חוץ אבל השתחוה כלפי לפנים אף על גב דלא שהא: והא השתחוה
 קאתני הכי קאמ' איזו היא השתחוואה שאין בה שהייה ואיזו היא השתחוואה[ה]
 15 שיש בה שהייה שאין בה שהייה כריעה שיש בה שהייה פישוט ידים ורגל[ים]
 וכמה שיעור שהייה פליגי בה ר' יצחק בר נחמני וחד דעימיה ומנו ר'
 שמעון בן פזי ואמרי לה ר' שמעון בן פזי וחד דעימיה ומנו ר' יצחק בר נחמני[ני]
 ואמרי לה ר' שמעון בר נחמני חד אמ' מכריעה ואילך וחד אמ' כנגד הפסוק
 כלו וכל ישראל ראים בדרת הא' וג' ודלך כב לפטה:
 20 אלשריעה אלט מנה^פ תונב עלי מן אצרם נאר פכרנת מן מכאן
 צרימאה פצאדת^פ שוכא ואחרקת כדסא או סנבלא קאימא פי מנבת[ה]

1. 10. Shebu'ot 4 a.

1. 11. The ו of בנתים is suspended in the manuscript.

1. 12. *Ibid.*, 16 b. רבא, not רבה, is the authority there. Although the passage is corrupt in this quotation, as an essential sentence is omitted after אחי קאמ', the phraseology would suggest that Hefes had a slightly different text. In the Talmud two versions of Raba's statement are recorded, and Hefes quotes the second.

1. 19. כב This is not accurate: the verse in 2 Chron. 7. 3 contains twenty-three words, and there is no possible way of reducing it to twenty-two, for if we omit monosyllabic unaccented words there would be less than that number.

1. 20. מנה The pronominal suffix of מנה refers to קסם. תונב This verb may be active, having אלשריעה as its subject, or passive, being used impersonally. The Hebrew translator of the first two precepts quoted by Judah b. Barzillai in his commentary on the *Book of Creation* construed it in the former way. But the dots and space after מנה seem to indicate that the copyist took it to be passive. For the sake of clarity I followed the latter in my Hebrew translation.

1. 21. סנבלא אלך Literally: ears of corn standing in the plantation. These four words represent Hebrew קמה. Sa'adya translates it by סנבלא קאימא.

או גירה ממא פי אלצאע אן יודי קימה דלך בק' כי תצא אש ומצ' וג' צארים אלנאר ונאלבהא פאחרקת סואן פי ארי דלך' פאמא אן כאן אלסבב פי צרימהא הבוב ריח לא גיר פאלגאלב להא בריא לקו' וכי תצא אש ומצ'

i b

ומצאה קוצ' וג' כי תצא מעצמה שלם ישלם המבעיר את הב' פתח בתוב
בניזקי ממונו וסיים בנוקי גופו ואיצא השלח את הבערה ביד חרש שוטה
וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב
אחד מביא את העצים ואחד מביא את האור המביא את האור חייב בא
אחר ולבה המלבה חייב לבתו הרוח כלם פטורין: ואלעאמד אחראקה
ואלגיר עאמד סיואן פי אדא אלקימה לקו' אדם מועד לעולם בין ישמש
שוגג ובין מזיד בין ער ובין ישן סמה את עין חברו ושבר את הכלים
משלם נזק שלם ואיצא לעשות שאין מתכוין כמתכוין: פאמא אן
עברת אלנאר נהרא או ראצעה ערץ כל ואחד מנהמא ח' אדרע או ערץ
נאדה זו דראעא פמא פוק דלך פאחרקת פלן ילום לרלך תאדיה קימה
ולא גירהא פאן כאן אלנהר או אלראצעה ואלגאדה אקל מקדארא מן דלך

1. 22. Exod. 22. 5.

1. 23. [ונאלבהא] I rendered this word by **מביא** = **جَالِبٌ** *one who brings, or transfers from one place to another*. Does it, perhaps, represent the **המלבה**? But I have never met **جلب** or **غلب** in that sense.

1. 24. Baba ḥamma 22 b, 60 b. In these texts another passage is inserted before **שלם**; but Ḥefeş only quotes the interpretation bearing on Exod. 22. 5.

Fol. 1 b, l. 1. הכתוב [בתוב]. Scribal error for הכתוב.

1. 2. Baba ḥamma 59 b.

1. 4. [מביא] The printed text has **הביא** in both places.

1. 6. [סיואן] The orthography is exceptional, as usually short vowels have no symbols in this manuscript. Baba ḥamma 26 a. [אדם וכו']

1. 8. *Mekilta d' R. Simeon b. Yoḥai*, p. 141 (ed. Hoffmann).

1. 9. [ראצעה] This word obviously represents **שולית** *a pond*, but is not recorded in any lexicon in that sense. As **رَاقَعَ** denotes *he sucked*, **رَاقَعَةٌ** may be *a place where water gathers*.

1. 10. [נאדה] = **جَادَّةٌ** which is an excellent equivalent for **דרך הרבים**.

פילומה אלקימה לקו' עברה נהר או שלולית שהן רחבין שמנה אמות
 פטור ואיצא עברה נהר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר
 פטור וקאלו דרך הרבים מאן תנא אמר רבא ר' אליעזר היא דאמ' שש עשרה
 15 אמה דרך הרבים ומן אצורם נארא פי מלכה פארתפעת הי' או שרארהא
 או טפרת פאחרקת מלך נירה פלינמר אן כאן מקראר גסמהא אלדי
 קצד צארמהא מתי יתעדי מנה אלי מא אחרקתה פילום צארמהא
 קימה דלך' פאמא אן כאן לים פי קוה גסמהא דאך מא יתעדי מנה אלי
 מא אחרקתה בל סבב דלך' ריחא ללוקת פקות להיבהא או ניר דלך' פאחרקת
 20 פצארמהא לדלך' בריא לקו' חמדליק בתוך שלו כמה תעבר הרלקה ר' אלעזר
 בן עזריה אומ' רואין אותה כאילו היא באמצע בית כור ר' אליעזר אומ' שש
 עשרה אמה דרך הרבים ר' עקיבה אומ' חמשים אמה ר' שמעון אומ' שלם
 ישלם המב' אה הכל לפי הרלקה אמ' רב נחמן אמ' רבה בר אבון אמ'

2 a

רב הכל לפי גובהה של דלקה אמ' רב יוסף אמ' רב יהודה אמ' שמואל הלכה
 בר' שמעון' וקאלת אלתוספה פי כמיה מא תתנאווה אלנאר אד אצרמ[ת]
 ואלרית עאצף פאחרקת המדליק בתוך שלו כמה תעבר הרלקה ר'
 אליעזר אומ' שש עשרה אמה דרך הרבים בשעת הרוח שלשים
 5 אמה ר' יהודה אומ' שלשים אמה בשעת הרוח חמשים אמה ר' עקיבה אומ'

1. 12. *Baba kamma* 61 a.

1. 13. *Ibid.* The first נהר is no doubt a scribal error for נדר, as these words are graphically similar.

1. 14. *Ibid.* Instead of דאמ' the printed text has דתנן.

1. 17. [מתי] Read מא, as in the next line.

1. 18. [כאן לים] A vulgar combination.

1. 20. *Ibid.*, 61 b.

1. 23. *Ibid.* The word ואיצא or קאל probably fell out.

Fol. 2 a, l. 3. Tosefta *Baba kamma* 6, 22. 23. There are only a few insignificant variants, as מעשה before the second שוב is omitted in the printed text. Z. has תבעיר instead of תעבר !

חמשים אמה בשעת הרוח שלש מאות אמה מעשה בערב שקפץ האור
 יתר משלוש מאות אמה והזיק שוב מעשה שעברה הדלקה את הירדן
 שהיתה קשה במה דברים אמוי בזמן שקפצה אבל אם היתה מסכסכת
 והולכת או שהיו עצים מצויים לה אפילו עד מיל הרי זה חייב עברה נהר
 10 או נדר או שלולית שהן רחבין שמנה אמות פטור: פאן אחרקת כדסא
 פאחרק פימא בין דלך אלה אלזרע או גרא או חמלאן מכתופה או גירה
 ממא פי אלעאדה וצעה הנאך פילום צארמהא קימה גמיע דלך¹ פאן
 אחתרק פי כלאל דלך מא לים פי אלעאדה וצעה הנאך פלן ילזם עוצה
 ואן אחרקת מנולא מא פלילום קימה גמיע מא אחתרקת פיה איצא לקו²
 15 המדליק את הגדיש והיו בו כלים ו יהודה אומ משלם כל מה שבתוכו וחכמ
 אומ אין משלם אילא גדיש של חטים או גדיש של שערים היה גדי כפות לו
 ונשרף עמו חייב עבר כפות לו וגדי סמיד לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמ
 לך יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח
 בבתים: וקאלו ו יהודה סבר ישלם כל מה שבתוכו ואפילו ~~ארץ~~ אנרקי ורבנן
 20 סברי כלים הראיין לה אין שאין ראויין לה לא ומא אינהו מורגין וכלי בקר
 פאמא קול או השדה פמא מן רסמה או יוצע פי אלחקול מן כשב וקצב

1. 15. Baba kamma 61 b. Differs from the printed text in omitting של שעורים before גדיש, and in inserting כלים after ודלקו 6, 24.

1. 17. Read סמיון [סמיד].

1. 19. *Ibid.* The phraseology, which is different from that of the printed text, seems to indicate that Ḥefes had another reading.

1. 21. . . . פמא . . . או¹ This sentence offers some difficulty. The most obvious solution is to emend to אן, and to take רסם in the sense of *custom, manner*, for which Ḥefes usually employs the word עאדה (see above, II. 12, 13). The translation would then be כל דבר שדרבו להניחו בשדות. If, however, the text is to be left unemended, we have to consider the words מן רסמה או as a gloss or parenthetical phrase. רסם would then have the meaning of *he wrote*. According to this explanation Ḥefes wishes to convey that the inclusion of wood and reeds is to be derived from the word אן. As this explanation does not involve any change in the manuscript, I adopted it in my Hebrew translation, in spite of the fact that it is slightly awkward. [אלחקול] *Plots of land not for sowing*.

וחנארה אלבני ומא נחא דלך פקימה דלך ילום אלצארם לקו' וכן סוד של ק[נים]
ושל קורות וכן מרביך של אבנים ושל צדורות שהתקין לסיד שנא' או הקמה

2 b

או האילו בשמע או השדה אפילו לחכה את העפר : והדה אלה אלשראיע
אלמזדר דכרהא וגוב קבץ אלארש משרוח פיהא פפי ארץ יש לא פי אל
גלות לקול רבא אדם באדם ואדם בשור אן גובין אתו בבבל גרץ דלך אדם
שהוזק באדם ואדם שהוזק בשור פאמא אן תמבן ראובן פי גיר ארץ ישראל
5 פקבץ מן שמעון אלארש אלואגב לה עליה פי ארץ יש פאסתעדא שמעון לדלך
אלי אלחאכם לן יגב עלי אלחאכם אסתכראגה מן ראובן ורדה אלי שמעון
לקו' השתה דאמרת פלגו נוקא קנאסא האיי כלבא דאכל תמרי ושונארא
דאכל תרנולי משונה הוא ולא מנבין בבבל ואו תפש לא מפקינן מיניה
וקאלו ההוא גברא דאלס ידא דינוקא אתא לקמיה דראבא אמ' לו לוישמו
10 ליה כעבדא היכי דאייין רבא הכי והא רבא הוא דאמ' כל ששמין אתו כעבד
אין גובין אתו בבבל אין הכי נמי ואילא שאני הכא דאקדים ניזק תפש

1. 22. *Mekilta d' R. Ishmael*, p. צ"ז (ed. Weiss). סוד should be changed into סור, as in that edition. See also *Ohalot* 3, 7.

1. 23. Both מרביך and מדבך are recorded. But נרפך (Ezra 6. 4) would support the second reading.

Fol. 2 b, l. 1. אף האילין] A corruption of אף האילו. On the other hand בשמע may be retained as a variant instead of the usual במשמע. אלה] This may be a scribal error for אלט. It is also possible that one of the nine was not included in this category.

1. 2. אלארש] Plural of אֲרָשׁ, used here in the sense of *fine*.

1. 3. אדם וכי] *Baba ḥamma* 84 a. The printed text has twice נקי before אדם. אין] Read אן.

1. 7. *Ibid.*, 15 b. תמרי and תרנולי are obviously scribal errors for אמרי and תרנגלי, respectively. On the other hand it appears that in the printed text the sentence והני מילי ברברבי אבל בוטרי אורחיה הוא, which interrupts the logical sequence, is a later insertion, due, perhaps, to the Saboraim.

1. 9. *Ibid.*, 84 a. גברא is a corruption from תורא. The other variants seem to be genuine and are mostly superior to the readings of the printed text.

פאמא אן אסתעדא עלי שמעון פלילום אלחאכם שמעון ארצא ראובן ואלרצא
 פי דלך פניר מחודר כאלמחודר מנה פי ארץ יש' וחדה פי גיר ארץ ישראל
 תוסט תקאת אהל אלמכאן חסב האלתי אלכצמין פי אלומאן אלחאצ'ר פאן
 תאבא שמעון ען קבול דלך פליחרם לדלך פאמא אן קבל שמעון ולם ירין ¹⁵
 ראובן פלישהד לשמעון ואן אלחמם ראובן אשכאץ שמעון אלי ארץ ישראל
 ליתחאכמא הנאך פלה דלך פאן תאבי שמעון ען דלך פליחרם לקו' ואי אַמ
 אַזמניה לדינא בהדא אַ לארץ ישר' מומנונן ליה ואו לא אויל ^{מחינן} משתמינן
 ליה ובין כך ובין כך משמתינן ליה לסלוקי הויקיה מד' נתן דתניא ר' נתן
 אומ' מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ויעמיד סלם רעוע בתוך ²⁰
 ביתו תלם לזנ' ולא חשים דמים בביתך' תם שרחנא אלקסם
 אלז' אלמשתמל עלי אלט' אלשראיע אלמצדר דכרהא'
 אלקסם אלד' יחוי יא שריעה לים ילום פעלהא פי הדא אלומאן

3 a

לא פי ארץ ישר' ולא פי גירחא מנחא ט' שראיע אמרא ושריעתין נהיא'
 אלשריעה אלואלי מנה' תוגב אדא כאן תור גיר מערוף באלנטא[ח]
 פנטה אנסאנא פמאת אלאנסאן לדלך אן ירגם אלתור ולא יוכל מן לחמה וצאח[בה]
 פברי מן דלך כק' וכי יגח שור את איש וג' ואלנקל פתצמן באן אלצדם ואלע[ג']

1. 12. The word אסתעדא evidently fell out after ראובן by mistake.

1. 14. [תוסט] This word is best taken as fifth conjugation, either imperfect third person singular feminine, ^{תֹּסַטְ}, or infinitive ^{תֹּסַטְ} = arbitration. The second conjugation is syntactically possible, and perhaps preferable, but is unknown in the sense required here. [תקאת] Plural of ^{חַלִּיפָה} (from ^{وَقِي}) a faithful man. For the ending comp. ^{حَلِيفَةً}.

1. 15. [פליחרם] The signification *he excommunicated* is recorded only by Dozy. It would thus not be unlikely that its occurrence here is due to Hebrew influence.

1. 16. [אשכאץ] Infinitive fourth conjugation = *to cause to come, or to appear*. See Dozy.

1. 17. Baba ḵamma 15 b. The superfluous אַ after בהדא ought to be י. Instead of מומנונן read מומנינן. The rest are genuine variants.

Fol. 3 a, l. 4. [וכי וגו'] Exod. 21. 28. [ואלעין] After the ע the paper is

5 וואלרביץ וואלרפין מתסאוייה פי חכם אלגניחה לקו' כנוס שורך ואני אשמרו
 הוזק חייב הוזק פטור כנוס שורך ושמרו הוזק פטור הוזק ר מאיר אום
 משלם נזק שלם וחכמ' אום על חשן ועל הרגל משלם נזק שלם על גניחה ועל
 גניפה ועל נשוכה ועל רבוצה ועל בעוטה מועד' משלם נזק שלם ותם משלם
 חצי נזק ואלקחל איצא פיגב עלי כל ואחד מן אלבהאים אלמפתרם מנהא ואלניר
 מפתרם וכדלך אנואע אלמאיר מתי פעל פי אלנאסאן מתל פעל אלתור אלנאמח 10
 אלדי יגב לדלך קתלה לקו' לעשות שאר בהמה וחיה ועוף כינאז בשור: ואן
 באע הדא אלתור צאחבה או אקדסה קבל מחאכמתה עליה פרלך גאזי פאמ[א]
 פימא בעד פלא לקו' שור תם שהמית עד שלא עמד בדין מכרו מכור וחקרש[ו]
 מוקדש שחטו ונותנו במתנה מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והנהיגוהו
 15 בין חב עד שלא הוזק ובין הוזק עד שלא חב מה שעשה עשוי ומשעמד בדין
 מכרו אינו מכור הקדישו אינו הקדש שחטו ונותנו במתנה לא עשה כלום
 קדמו בעלי חובות והנהיגוהו בין חב עד שלא הוזק ובין הוזק עד שלא חב
 לא עשה כלום לפי שאין משתלם אילא מגופו פאמא ליקרב לא יגוז בל יבאע
 ויצרף תמנה פי מרמה אלבית או יחמל ויכרם ללקדש' וקו' את האיש או את
 20 האשה פישמל אלממסוח ואלכנתי ואלאטפאל איצא לקו' אין לי אילא איש

torn off. As this word represents גשיבה, there can be no doubt that ין is to be supplied.

1. 5. [וואלרפין] A dialectic variant for the ordinary רָסָס. See Dozy. חייב Tosefta Baba kamma 5, 8. The reading of Z., confusing פטור and פטור can scarcely be defended. See also Babli Baba kamma 48 b. The variants are insignificant.

1. 11. *Mekilta d' R. Simeon b. Yohai*, p. 135 (ed. Hoffmann). See also p. 131. The former passage which practically agrees verbatim with this one applies to a different case. It is the latter which Hefes had in mind.

1. 13. Baba kamma 33 b. See Tosefta 5, 1. There are numerous variants in arrangement of the sentences as well as in individual words.

1. 19. מַרְמָה = [מרמה] which is an excellent equivalent for ברק. In this manuscript ח and ה are quite different from each other, and the copyist no doubt wrote יחמל. But the sense demands יחמל = יחמל. It seems that in the first manuscript of which the present one is a transcription ה, ח, and ת resembled one another.

1. 20. [אלממסוח] ממוסח usually denotes castrated, but it no doubt

ואשה מנין לרבות קטן וקטנה וטוטטום ואנדרגנום תלם לום את האיש
או את האשה^ה ואן כאן הדא אלתור קד עלם אן ינטה ועוד ליפעל דלך כתור
אלמקאמרין פנטה פקתל פלן ינב קתלה לקו' שור האצטרין אינו חייב מיתה
שנ' כי ינח ולא שיניחוהו^ה ואיצא שור האצטרין כשר לגבי מזבח מפני

3 b

שהוא מעוסה^ה וינצם אלי קוה קולה ולא יאכל את בשרו תחרים
אלאנתפאע בה איצא וכדלך אלקול איצא פי בעין אלמחרמאת אלמקול
פיהא לא יאכל לא תאכל לא יאכלו לא כלהא לקו' אמ' ר' אלעזר כל מקום שנ'
לא יאכל לא תאכל לא יאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע
במשמע עד שיפרוט לך הכתוב בו כדרך שפרט לך הכתוב בנבלה לגר
אשר בשעריך ולגוי במכירה דתניא לא תאכלו כל נבלה ולרבות' לדלך שרוח
ותבציצאת נכתצר דכרהא לטולהא^ה ובעל השור נקי פברי מן סאיר אל
תבאעאת^ה ואלאנואע אלואגבה עלי רב אלתור אלמועד אעני אלמשהוד
עליה באלנטאח לא ילום גמיעהא רב אלתור אלגיר מערוף בדלך אעני
אלתם ואללאזמה רב אלתור אלמועד^ה כמסה^ה מנהא אלתואמה שהאדה
אלשהוד עליה בדלך ומנהא אדי פיה דיה כאמלה וקתל אלתור אן כאן למוא

represents here אנדרגנום = חֲנִי = [ואלכנתי. טמטם. *Mekilla d' R. Simeon b. Yoḥai*, p. 131. The ה in האיש and האשה is to be deleted.

1. 23. [אלמקאמרין] = *ḡamblers*. But as this word represents here האצטרין, I translated it accordingly. The Hebrew equivalents would be משחקים, מתעריבים, מתחרים, [שור וכו'] Baba ḡamma 39 a.

1. 24. *Ibid.*, 41 a. The words אינו חייב מיתה^ה are omitted here.

Fol. 3 b, 1. 3. [לא כלהא] This is a further strengthening of בעין of the preceding line: the prohibition of deriving any benefit applies only to some cases, not to all. To read it as one word לאכלהא would yield no suitable sense. [אמ' ר' אלעזר וכו'] Baba ḡamma 41 a, &c. One במשמע is to be deleted as dittography. The variants are insignificant.

1. 11. [אדי אלך] The paying of ransom and the killing of the ox are regarded as one point. See the passage from *Mekilla* quoted below.

פעלה קאצרא ואן יבן לדרך קאצרא פלן יבן קתלה כאלדייה • ומנהא אדרי דלך 4
 מן אנן מאלה אלגמיע ה אנואע: פאמא אלדי ילום רב אלתור אלגיר מערוף
 15 באלנטאח פנועאן אלאול מנהמא אדרי נצ' קימא אלמתלוף ואלמפסוד פאן
 נטח פקתל פלם יבן לנטחה אלמקתול קאצרא פלן יבן אן יקתל ואלב אן יבן
 אדאה דלך מן תמן דאתה לא מן כאן מאלה לק' חמשה דברים בין שור
 תם למועד מועד צריך עדים ותם אין צריך עדים מועד משלם את
 הכופר ותם אינו משלם את הכופר מועד משלם שלשים סלע ותם אינו נותן
 20 שלשים סלע מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק מועד משלם מן
 העלייה ותם משלם מנופו ואיצא יש חייב בכפר ופטור מן המיתה יש
 שחייב במיתה ופטור מן הכפר יש שחייב בזה ובזה ויש פטור מזה
 ומזה מועד בכונה חייב בזה ובזה תם שלא בכונה פטור מזה ומזה
 מועד שלא בכונה חייב בכפר ופטור מן המיתה תם בכונה חייב במיתה
 25 ופטור מן הכפר" אלשריעה אלב מנה" תונב עלי מן לה תורא נטאח

4 a

מן אמס ומא קבל ונושר ליחפטה פלם יחפטה פקתל אנסאנא אן ירגם אל
 תור ויסתחק הו מותא אכתראמאי פאן אלום דיה אלמנטוח פליעטא מא

l. 12. The word **לם** was omitted between these two words by the copyist.

l. 14. Read **נאין**. **نَاسٌ مَالٍ** is the ordinary expression in Arabic for *cash*. There can therefore be no doubt that the author meant this word. See below, l. 17.

l. 15. **[נצ']** All other abbreviations in this manuscript are either biblical words or frequently recurring terms like **לך** or **ונ**. That **נצף** is abbreviated seems rather curious. Is it through the influence of colloquial Arabic where *nus* = **نُصْفٌ**?

l. 17. Read **כאין**. See above, l. 14. *Mekilta* [חמשה וכו'] p. 93 (ed. Weiss). The variants are insignificant.

l. 21. Baba ḥamma 44 b. Comp. Tosefta 4, 6. The four cases that are enumerated are not in the same order as in the printed text.

תבת עליה אלתראצי כק' ואם שור ננה הוא מתמול שלשום וג' אם כופר יו'
 ע' וג' או בן יג' וג' מתמול שלשום יריר בדלך תלתה איאם מתחאליה לקו' ר'
 5 יהודה אומ' מועד שהעידו בו שלשה ימים זה אחר זה ואיצ' יום ואמש
 ושלפניו: והועד בבעליו במחצר מן אלהאכם איצ' לקו' העולם אין נעשה
 שור מועד עד שיעידוהו בפני הבעלים ובפני בית דין העידוהו בפני הבעלים
 10 ולא בפני בית דין בפני דין ולא בפני הבעלים אין נעשה שור מועד עד שיעידו
 עד שיעידוהו בפני בעלים ובפני בית דין העידוהו בפני שנים יום ראשון ובפני
 15 שנים יום השני ובפני שנים יום השלישי הרי אילו ג' עריות והן עדות
 אחת ואמא ולא ישמרנו בעליו או לם יחפטה בדביחתה לקו' ר' אליעזר אומ'
 אין לו שמירה אילא סכין' וגם בעליו יומת פמותא אכתראמא לקו' שור
 שנגח את האדם ומת מועד משלם את הכופר ותם פטור מן הכופר וזה
 וזה חיבין מיתה וכן בבן או בבת: וקאלו פי שרר דלך אתה אומ' בידי שמים
 15 או אינו אילא בידי אדם וכשהוא אומ' לא תקחו כופר לנפש רוצח וג' הא
 אין נותנין פדיון למומתין בידי אדם אבל נותנין פדיון למומתין בידי שמים
 וקאלו איצ' אט' חזקיה וכן תינא דבי חזקיה מות יומת המכה רוצח הוא על
 רציחתו אתה הורנו ואין אתה הורנו על רציחת שורו' פאמא אם כפר יושת
 עליו פאלואם בית דין אן ירצי כצמה לקו' יכול אם אמר לו מנה יהא נותן
 20 מנה ואם אט' מאה מנה יהא נותן מאה מנה נאמר כן יושת עליו ונאמר להלן
 יושת מה יושת עליו האמור להלן בבית דין אף האמור כן בבית דין: ותצמן

Fol. 4 a, l. 3. Exod. 21. 29-31.

l. 4. Read מתחאליה = مُتَحَالِيَةً, as the meaning demanded
 is consecutive. [ר' יהודה וכו'] Tosefta Baba ḥamma 2, 2. See also
 Babli 23 b.

l. 5. Mekilta, p. 93 (ed. Weiss).

l. 6. Tosefta Baba ḥamma 2, 2. See also Babli 24 a. Instead of העולם
 read לעולם.

l. 11. Read אן. [או] Baba ḥamma 45 b.

l. 12. Ibid., 41 a.

l. 14. Mekilta, p. 1" (ed. Weiss).

l. 17. Sanhedrin 15 b.

l. 19. Mekilta d' R. Simeon b. Yoḥai, pp. 132 f. (ed. Hoffmann). The
 variants are insignificant.

l. 21. [ישית (first)] Read יושת.

אלנקל באן ז פּעלאַ לם תּרכּרהא אלשריעה עקאב פּאעלהא ליסת אלינא בל
אללה תּברך מנהא מדהש צאחבה במא דהל לּדלך עקלה לקו' המבעת את
חברו פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים ומנהא מנפּר בהימה צאחבה
25 פּדחלת לּדלך לקו' המבעית בהמת חברו פטור מדיני אדם ודינו מסור
לשמים * ומנהא מן יעלך בה ילעק בהימה צאחבה טעאמא חארא או מרה

4 b

או קדרא או מוריא קתאלא לקו' הלעיטה חלית הרדופני וסם המות
וציאת התרנגלין פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים: ומנהא אלדי יבדל
רמאד פרה אדומה ומא ינצח מנהא לכוּן בעין אלצנאיע או שרב בעין
אלחיואנאת לקו' העושה מלאכה במי חטאת ובאפר חטאת והנותן מי חטאת
5 לפני בהמת חברו פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים ומנהא שליח בית דין
אמר בגלר מלקות ארבעים פגלר גלרא עניפא לקו' שליח בית דין שהכה ברשות

1. 23. Tosefta Baba ḵamma 6, 16. See Babli 56 a.

1. 25. *Ibid.*

Fol. 4 b, l. 1. [מוריא] This word may be either מוֹדִיָּא (fourth conjugation of אָדָּי *he molested, harmed*), or מוֹדִיָּא (fourth conjugation of וָדָּי *he destroyed*). It is, however, more likely that the former is intended here, as the latter is specifically connected with destroying as a result of vengeance. See Lane s. v. Moreover, no adjective or noun מוֹדִי is otherwise known, whereas Dozy quotes מוֹדִי *venimeux, mordant*. It seems that it is used here as a noun, and that קתאלא specifies it. I have translated it accordingly. Tosefta Baba ḵamma 6, 17. [הלעיטה וכו']

1. 2. [יבדל] Either יִבְדִּיל *he substitutes* or יִבְדִּיל *he gives* would suit the context.

1. 3. [שרב] This may be either the finite verb שָׂרַב *he gave to drink*, or infinitive שָׂרֵב. In the latter case it would be parallel to לכוּן.

1. 4. *Ibid.* The printed text is corrupt, and an entire sentence fell out through homoioteleuton. It should be emended in accordance with this quotation. See also Babli Baba ḵamma 56 a and Giṭṭin 53 a.

1. 6. *Ibid.*

בית דין והזיק פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים ומנהא טביאא חאדקא
 טב באדן בית דין פאוהן פי דלך לקו' רופא אומן שרפא ברשות בית דין והזיק
 פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ומנהא צאחב בעין אלחכאם אמר
 10 בתקמיע גנינא מיתא מן אחשא מראה לילא תמות לאגלה פננא עליהא
 פי גמלה דלך לקו' המחחר את העובר במעי אשה ברשות בית דין והזיק
 פטור מדיני אדם ודינו מסור לשמים ומנהא תאלם גרארא לתסרה מנה בהאים
 צאחבה: ומנהא ממיל זרע צאחבה או גירה מן נבאת לה נחו
 נארא מחמיה פתיבסה או תחרקה ומנהא מסתאגר שהורא לישהדו ומנהא
 15 כאתם שהאדה במא יגב לצאחבה ועליה לקו' אמר יהוש' בן לוי ארבעה
 דברים העשה אתם פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואילו הן הפורץ גדר בפני
 בחמת חברו והכופף קמתו של חברו בפני הדלקה והשובר עדי שקר לחברו להעד
 והיודע עדות לחברו ואינו מניד לו: ומנהא מרסל צרימא ידי אצם או אהונ
 או צגיר אלסן פאפסדת לדלך לקו' השולח את הבעירה ביד חרש שוטה
 20 וקמן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים: ומנהא מן אנכסר לה צרפא

1. 8. *Ibid.*

1. 9. [צאחב בעין אלחכאם] This is an awkward phrase. *Ḥakām* is usually the plural of *ḥakīm* which denotes *judge* or *master*. This does not suit the context, as the phrase can scarcely represent *שליח בית דין*, for *בעין* would then be quite unnecessary, and it would be against the Arabic idiom. In colloquial Arabic *ḥakīm* is the ordinary word for *physician*, and it is possible that *ḥakīm* is used in that sense in some dialects (comp. *ḥādīm* and *ḥadām* *a servant*). In that case, however, it would be required to delete *צאחב*. Moreover, it is likely that *ḥakīm* in that sense is a modern creation based on European *doctor*. The best solution appears to me to take the *ā* of *חכאם* to represent a short *ā*. The phrase would then be *صَاحِبُ بَعْضِ الْأَحْكَامِ* = *master of one of the sciences*. Ḥefeṣ advisedly uses this expression, as special skill is required for this kind of operation.

1. 11. *Ibid.*

1. 13. [נחו] The text is rather obliterated; but there can be no doubt that *נחו* is correct.

1. 15. Baba ḥamma 55 b. The variants are insignificant.

1. 19. *Ibid.*, 59 b.

1. 20. [צרפא] = *ظرف* *a vessel*.

פי מסלך אלגאם פלם יצמה פימנע מן דלך אלחאדי בה לקו' נשברה כרו
 ולא סלקה פטור מדיני אדם וג' ומנהא מן תנאפל ען שיל חיוואן לה ואקעא
 פלם ישילה לקו' נפלה גמלו ולא העמידה פטור מדיני אדם וג' ומנהא
מן תנאפל : אלאמר בקתל נפס בריה פקתלת לדלך לקו' תניא האומר
 25 לשלוחו צא והרג את הנפש הוא חייב ושלוחו פטור שמאי אומ' משום חגי

5 a

הנביא שולחו חייב שנ' ואתו הרגת בחרב בני עמך וג' מאי שולחו חייב בירי
 שמים וקאל ר' שמעון פימא ילום אדא אפסד אלחיואן פי חיין מאלכה ופי
 חיין גיר מאלכה ופי חיין אלמשתרך פימא בין צאחב אלמזיק ואלמוזק וגיר דלך
 ארבעה דברים היה ר' שמעון בן אלעזר אומ' בנזקין כל מקום שיש רשות לניזק
 5 ולא למזיק חייב בכל למזיק ולא לניזק פטור מן הכל לזה ולזה כגון חצר השותפין
 והבקעה על השן והרגל פטור על נניחה ועל נניפה ועל נשיכה ועל רביצה ועל
 בעיטה מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק וכל מקום שאין רשות לא
 לזה ולא לזה כגון חצר שאינה של שניהם על השן ועל הרגל משלם נזק שלם ועל
 נניחה ועל נניפה ועל נשיכה ועל רביצה ועל בעיטה מועד משלם נזק שלם
 10 ותם משלם חצי נזק ר' אלעזר ור' שמעון אומ' ר' טרפון אומ' על הכל משלם נזק
 שלם וחכמי אומ' על השן ועל הרגל משלם נזק שלם ועל נניחה ועל נניפה ועל
 נשיכה ועל רביצה ועל בעיטה מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק ולדלך
 תהריאת דכרהא רבו' וממא ידל עלי אן הדין אלפריצתין גיר לאזמה לנא פי

1. 21. *Ibid.*, 28 b.1. 23. *Ibid.*

1. 24. Kiddushin 43 a. [תניא וכו' אלמר] = [אלמר] Our text is corrupt and should be emended in accordance with printed edition.

Fol. 5 a, l. 1. Read [עמך].

1. 4. Tosefta Baba ḥamma 1, 9. See Babli 14 a.

1. 13. [תהריאת] The first ר is above the line in the manuscript. *ḥar* is second conjugation of *ḥar* he wrote accurately. See Lane and Dozy s. v. It seems that the author had the word דיוקים in mind. The reading *ḥadīrat* warnings which is textually possible does not suit the context.

הרא אלומאן קו' דיני נפשות בעשרים ושלשה הרבע והנרבע בעשרים
 15 ושלשה שנ' והרגת את האיש ואת הב' ואו' ואת הבהמה תהרגו שור הנסקל
 בעשרים ושלשה שנ' השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כן מיתת
 השור וקד אנקטע חכם אלנאס בגמיע דלך מנד מ' סנה תבקת מן עמראן אלבית
 אלתאני לקו' ארבעים שנה קודם חרבן הבית גלתה לה סנדרי וישבה לה בחנות
 למאי הילכתא אמ' ר' יצחק בר אבדימי שלא דנו דיני נפשות וקאלו איצא
 20 ר' שילא נגדיה להווא גברא דבעל גויה אול אכל ביה קירצה בי מלכא איכא
 גברא חד בהודאיי דקא דאין דינא כי לא נקוט חד מנא ממלכא אתויה
 ל' שילא אמרי ליה אמאי צערתי להאי גברא דבעל חמאר אי הכי
 בר קטלא הוא אמ' להו מיכי חרוב בית המקדש לית לן רשותא למידן דיני
 נפשות' אלשריעה אל' מנה'
 25 תונג מתי אכטת גמאעה ישראל בסחו וגבי אמר ען עיון אלנוק פעמלו

5 b

ואחרה מן אלנואיה פאתמו ועמלו בהא או יקרב אלנוק אלי כבא אלמחצר
 תורא ללרבוה ותסנדר שיוך אלגמאעה אידיהם עלי ראסה תם ידבח וינצה
 אלמאם אלממסוח מן דמה קבאלה אלסגף ז מראר ויצע מנה עלי ארכאן
 מרבח אלכבור ויצב אלבאקי ענר אסאם מרבח אלצעידה ואן יקתר עלי אלמרבח

1. 14. Sanhedrin 2 a.

1. 18. Shabbat 15 a, Sanhedrin 41 a, 'Abodah zarah 8 b. The sentence about קנסות, which does not concern us here, has been omitted by the author. The other variants are insignificant.

1. 20. Berakot 58 a. Our text is much shorter than that of the printed edition, and the variants are interesting.

1. 21. Read [אתויה]. הרמנא Read [חד מנא]. ביהודאיי Read [בהודאיי]. אתויה or איתיה.

1. 25. *וְגִיבִי* was hidden, concealed. In Sa'adya's translation of the Pentateuch *וגאב* was absent is used here. There can be no doubt that *וְגִיבִי* is the accurate rendering of Hebrew נעלם, and I therefore suspect that *וגאב* is a corruption of *וגבי*.

Fol. 5 b, l. 1. אן Read [אן].

5 שחמה וכלאה וויאדה כבדה ויסתגפר ענהם ויגפר להם ויכרג גמיע אלתור
 כארג אלעסכר אלי מוצע טאהר אלי מטרת אלרמאד פיהרק הנאך כק' ואם
 כל עדת ישראל יש' ונע' וג' ונודעה החטאת וג' וסמכו זקני העדה וג' והביא הכהן וג'
 וטבל הכהן וג' ומן הדם וג' ואת כל חלבו וג' ועשה לפר וג' והוציא את הפר וג'
 יחיו קו' עדת ישראל ועיני הקהל וזקני העדה אלמאבקה אלעאליה מן אלחבאם לקו'
 10 עדת ישראל העדה המיוחדת בישראל ואיוו זו סנדרין גדולה היושבת בלשבת
 הגזית ואיצא פר שנא בו קהל ונאמר להלן קהל מה קהל האמור בית דין אף כן
 בית דין ואמא ונעלם דבר פגוא לא פרצא כאמלא לקו' ונעלם דבר ולא
 שתתעלם מצוה כלה וקאלו הורו בית דין לעקר את הגוף אמרו אין נדה
 בתורה אין שבת בתורה אין עבדה זרה בתורה הרי אילו פטורין חורו
 15 לקיים מקצתן ולבטל מקצתן הרי אילו חייבין באיצוד אמרו יש בתורה
 אבל הבא על שומרת יום כנגד יום פטור יש שבת בתורה אבל המוציא
 מרשות היחיד לרשות הרבים פטור יש עבדה זרה בתורה אבל המשתחוה
 פטור הרי אילו חייבין שנ' ונעלם דבר דבר ולא כל הגוף הורו לבטל מקצת
 ולקיים מקצת הרי אילו חייבין באיצוד יש דם בתורה אבל אין חייבין אילא
 20 על הדם הקרב לשמים יש חלב בתורה אבל אין חייבין אילא על חלב הקרב לשמים

1. 6. Lev. 4. 13-21.

1. 10. *Sifra Wayyikra*, section 4, 2 (p. 19 a, ed. Weiss).

1. 11. *Ibid.*, section 4, 15. The word **פר** belongs to the preceding sentence in the printed edition. **בו** Read **כן** Insert **האמור** after this word.

1. 12. *Ibid.*, section 4, 7; Horayot 4 a.

1. 13. Horayot 3 b.

1. 14. **חזרו** A scribal error for **הורו**.

1. 15. **יש** Insert **נדה** after this word.

1. 18. **הורו** The word **איצא** must have fallen out here, for there is no place in which this forms a continuous passage. From **הורו** onwards is found in Toseita Horayot 1, 7. In Z. the sentence about **חלב** is omitted through homoioteleuton.

1. 20. **לשמים** Z. has **שלמים**. But this seems to be a genuine variant, and the reading of our manuscript is perhaps preferable: the eating of fat and blood is forbidden in all cases, but the court erred and decided that this prohibition is to be restricted to sacrificial blood and fat. The confusion in Z. may have arisen through **שלמים** in connexion with **פגול**.

יש פגול בתורה אבל אין חייבין אילא על פגול שבשלמים הרי אילו חייבין וקו'
מכל מצות יי פופצל דלך מומא ליסת מצות יי לקו' מצות יי ולא מצות המלך
ולא מצות בית דין: וקו' אשר לא תעשינה מן אלתו מתי פעלת קצדא לא
סהוא וגב ענד אללה תעאלא עלי פאלהא קטעה אעני ברת לקו' אין חייבין
25 אילא על דבר שזרנו ברת ועל שגנתו חטאת מן דלך העשה מלאכה ביום

6 a

הכיפורים והאכל חמין בפסח וערל שלא מל ואשבאהא ואלסמיכה
פתגב פי הדא אלקרבן ופי קרבן שעירי עברה זרה איצא לא פי סואהא מן
קרבנות ציבור לקו' וכל קרבנות ציבור אין בהן סמיכה חוץ מפר הבא על כל
המצות ושעירי עבודה זרה ואיצא אמו ראבינא גמירי שתי סמיכות בציבור
5 ויגב אן יכון בכלתי ידי אלסומך לקו' סמיכה ידו על הראש ובשתי ידיו ואלדי
יגב פעל דלך עליה נ מן צדר אלעדה לקו' עדה המיוחדים שבעדה וסמכו זקני
הרי שנים ואין בית דין שקול הרי שלשה ויגב אן יכון דאבה אלתור מתונהא
פי דביחתה אלי גהא אלגרב לקו' כהן גדול היה עומד במזרח ופניו כלפי מערב
ואמא אלתור פאנה ירבה אלי גהא אלמדרב אלשמאליה לקו' לפני יי בצפון ואמא
10 מחוין למחנה פיקתצי כארג גמיע עסאכרהם לקו' חוץ לשלוש מחנות'
אלשריעה אלד מנה'

תוגב עלי שריף אכטא פפעל סהוא בעין אלמנהיאת פאתם לרלך חם עלם
בכטאה אן יאתי קרבאנה עתודא מן אלמעז צחיתא פיסנד ידיה עלי ראסה
וידבחה פי מוצע דבח אלצעירה ויאכד אלמאם מן דמה באצבעה ויצעה

1. 22. *Sifra*, section 4, 11.

1. 24. *Tosefta Horayot* 1, 8. See *Babli* 8 a.

Fol. 6 a, l. 3. *Menahot* 92 a, *Tosefta* 10, 9.

1. 4. *Ibid.*, 62 b, 88 a, 92 b.

1. 5. *Ibid.*, 93 a. The reading is slightly different.

1. 6. *Sanhedrin* 13 b, *Sifra Waiyikra*, chapter 6, 1, 2 (ed. Weiss, p. 19 b).

The passage is abridged, and R. Simeon's view is given anonymously.

1. 8. *Yoma* 35 b. See also *Tamid* 30 b. The variant is insignificant.

1. 9. *Sifra Waiyikra*, chapter 6, 4 (p. 19 b).

1. 10. *Ibid.*, 6, 8 (p. 19 c).

15 עלי ארכאן מדבח אלצעידה ובאקיה פיצבה ענר אסאסה ואן יקתר
 גמיע שחמה כשחם דבח אלסלאמה ויסתנפר ענה אלמאם ען כטאה
 פיגפר לה בק' אשר נשיא יחט' וג' או הודע א' וג' וסמך ידו ולקח הכהן וג' ואת
 כל חלבו וג' אמא קו' נשיא פיקתצי מלכא לקו' איזה הוא נשיא זה **המהלך**
 המלך שנ' ועשה אחת מכל מצות יי' אלהיו ולהלן **ענ** הוא אומ' למען ילמד
 20 ליראה את יי' אלהיו מה אלהיו האמור להלן נשיא שאין על נביו אילא יי' אלהיו
 אף אלהיו האמור בן נשיא שאין על נביו אילא יי' אלהיו פאמא או הודע אליו
 חטאתו פיקתצי מערפתה הו בכטאה לקו' הודע אליו ולא שיודיעוהו
 אחרים מנין אפילו אמרו לו שנים תלם לוכ' הודע אליו ולא שיאמרו לו אחרים
 והדא אלקרבאן פאנמא יגב עליה פי כונה מלכא לא קבל דלך לקו' נשיא יחטא
 25 כשחטא והוא נשיא ולא כשיחטא והוא הדיוט' פאמא מתי וגב עליה הדא

6 b

אלקרבאן פי כונה מלכא תם כלע מן מלכה ולם יכן קרבה פליקרבה מן
 בעד דלך לקו' כהן משיח שחטא ואחר כך עבר ממשיחותו וכן הנשיא
 שחטא ואחר כך עבר מגדלתו משיח מביא פר ונשיא מביא שעיר
 פאמא אן אכטא אלכטא אלמקדם דכרה וקר זאל מלכה ענה פיגב עליה
 5 קרבאן כואחד מן אלעאמה לקו' כהן משיח שעבר ממשיחותו ואחר כך
 חטא וכן הנשיא שעבר מגדלתו ואחר כך חטא כהן משיח מביא פר
 והנשיא כהדיוט: אלשריעה אלה מנה' תונב עלי אחד

l. 17. [אשר וגו'] Lev. 4. 22-6. Insert ון after this word.

l. 18. The first part is in Horayot 10 a, and the second in 11 a. See also *Sifra Wayyikra*, section 5, 1 (p. 19 c). Perhaps ויאצא fell out before ולהלן.

l. 22. *Sifra Wayyikra*, chapter 7, 1 (p. 20 a). See also Keritot 11 b. The part of the *Sifra* not necessary for our subject is omitted here. Otherwise the variants are insignificant.

l. 24. Horayot 10 a. See *Sifra*, section 5, 2 (p. 19 d). The variants are phraseological.

Fol. 6 b, l. 2. Horayot 9 b.

l. 5. *Ibid.* The word כהן is omitted before משיח in the printed text. But see *Mishnah* 3, 2.

עוואם

אלעאמה אדא אכטא סהוא פפעל בעץ אלמנהיאת ענהא תם ערף כטאה
 אן יאתי קרבאנה אנתי מן אלמעז או אלצאן ללדכוה פיסנר ידיה עלי ראסהא
 10 תם תרבה פי מוצע אלצעידה ויצע אלמאם מן דמהא באצבעה עלי ארכאן
 מדבה אלצעידה ויצב אלבאקי ענד אסאסה ותנוע שחמהא במא נוע
 שחם קראבין אלסלאמה פיקתר עליה ויסתנפר לה אלמאם פיגפר
 לה כק' ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ וג' או הודע אליו חט' וג' וסמך
 את ידו וג' ולקח הכהן מדרמה וג' ואת כל חלבה וג' ואם כבש וג' וסמך את ידו וג'
 15 ולקח הכהן מדם החט וג' ואת כל חלבו וג' הדא אלקרבן יגב עלי פקיה איצא
 עמל בפתיאה לא בפתיא בית דין פי דלך פאמא אלעאמל בפתיא בית דין
 סוא פי דלך פקיהא כאן או לא פקיהא וגוב אלקרבאן סאקט ענה לק' תולה
 בעצמו חייב תולה בבית דין פטור כאיוצד הרו בית דין וידע אחד
 מהם שטעו או תלמיד ראוי להוראה כשמעון בן עזאי וכשמעון בן
 20 זומא והלך היחיד ועשה על פיהן יכול יהא חייב תלט לזב בעשותה תולה
 בעצמו חייב תולה בבית דין פטור ואיצא הורו בית דין לעבור על
 אחת מכל מצות האמורות בתורה והלך היחיד ועשה שגג על פיהם
 בין שעשו ועשה עמהם ובין שעשו ועשה אחריהם ובין שלא עשו ועשה

7 a

הרי זה פטור מפני שתלה בבית דין פאמא מעם הארץ פליכין אלמלך
 ואלאמאם מן אלנפש אלמקול פיהא ואם נפש אחת תחטא ויכרנהמא מן

1. 8. [אלעאמה] Neither of these words is crossed out, and it seems that the copyist did not make up his mind which was the right reading.

1. 9. מאעזו Sa'adya has [אלמעז]. But *مَعَزٌ*, which is a collective noun, is a more correct rendering of עוֹזִים.

1. 12. [שחם] In the text there is some space after this word. There are traces of an erasure. But no word is missing.

1. 13. Lev. 4. 27-35.

1. 17. *Sifra Wayyikra*, section 7, 8 (p. 21 d). See Horayot 2 b. The reading of our text יכול יהא חייב may be a scribal error for פטור, or may be a genuine variant involving a different interpretation of this Halakah. The other variants are certainly genuine.

1. 21. Horayot 2 a.

הדא לאחכם לקו' מעם הארץ פרט לנשיא פאמא בעשותה אחת פיקתצי
 כמאל אלפעל אלדי יגב עליה אלקרבאן לא נזו אלפעל פאמא אן תעאנו
 5 גמאעה פפעלו סהוא כליה אלפעל אלדי יגב עלי פאעלה אלקרבאן פלם יגב עלי
 כל ואחד מנהם קרבאן לדלך ולא עלי גמאעתהם איצא לקו' תניא המוציא כבר
 לרשות הרבים חייב הוציאוהו שנים ר' מאיר מחייב ר' יהודה אומ' אם לא
 יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ואם לאו פטורין ר' שמעון אומ'
 אף על פי שלא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים פטורין מנא הני מילי
 10 דתנו רבנן בעשתה אחת בעשה כלה ולא בעשה מקצתה הא כאיזוד שנים
 אוזוין במלנו ולוגוין בכדכר ושובטין בקולמוס וכותבין בקנה והוציאוהו
 לרשות הרבים יכול יהו חייבין תלמ' לזמ' בעשתה בעגול של דבלה והוציאו
 לרשות הרבים בקורא ~~הקורא~~ והוציאוהו לרשות הרבים ר' יהודה אומ' אם
 לא יכול להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ואם לאו פטורין ר' שמעון אומ'
 15 אף על פי שלא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים פטורין לכך נאמר
 בעשתה יחיד שעשה חייב שנים שעשו פטורין וקו' פי הדא אלשרע מצות
 יי ואיצא או הודע אליו פמתסאווין פי אלואגב לקו' מצות יי או הודע אליו איצא
 אלמקולה פי שרה אלשריעתין אלמתקדמתין להדא אלשרע אלכאמס:
 אלשריעה אלז מנה: תוגב עלי מן אכטא פפעל בעץ אל
 20 מנהא ען פעלה ולם יעלם באנה קד אתם אן יאתי בכבש צחיה מן אלננס
 לקרבאן אלאתם אלי אלאמאם ויסתנפר ענה ען סהוא פיגפר לה כק' ואם נפש
 כי תחטא ועש' וג' והביא איל תמים זו וג' אשם הוא וג' תצמן אלנקל אן הדא
 אלכטא ואלסחו קד יברו מן אנסאן מא כאן בחצרתה נועין מן אלטעאם
 אחרהמא מחטור ואלאכר מבאח פאכל מן אחרהמא ולם ידרי מן אוהמא

Fol. 7 a, l. 3. *Ibid.*, 11 a. *Sifra Wayyikra*, section 7, 6 (p. 21 d).

l. 5. $\text{כְּלִיָּה} = \text{totality, entirety}$.

l. 6. Shabbat 92 b. The variants prove that our author had a different text.

l. 11. *כרכר* and *כרכר* are recorded in the dictionaries, and now a third variant is added. *כרכר*, however, appears to be the most likely.

l. 13. *בקורה*. Read *בקורא*. The following word was crossed out by the copyist.

l. 21. Lev. 5. 17-19.

l. 24. *אוהמא*. Read *אוהמא*.

7 b

אבל או כאנת זונתה ואכתה ענדה ואתי אחרתהן ולם ידר איהו אתי או עמל
 עמלא פי זמאן מא ולם ידר הל דלך אלעמל פי זמאן אלבלדל כאן או פי זמאן אלחטר
 לקו' חלב ושמן לפניו אבל את אחד מהן ואין ידוע איזה מהן אבל אשתו ואחותו
 עמו בבית שנג באחת מהן ואין ידוע באיזה מהן שנג שבת ויום חול עשה
 5 מלאכה באחד מהן ואין ידוע באיזה מהן עשה מביא אשם תלוי פאמא אן
 אבל שיא סהוה יגב עלי אכלה עאמדא כרת פיגב עליה מתי תחקק פעלה הדא
 קרבן חטאת ועלי שבה פי דלך קרבן אשם תלוי לקו' דבר שחייבין על זרונן כרת
 ועל שגגתו חטאת ספקו אשם תלוי ו' עקיבא אומ' האוכל חלב מביא חטאת
 בסלע ספק אכל ספק לא אכל מביא אשם תלוי בשני סלעים חתכה של חלב
 10 וחתכה של בשר נותר אבל את אחת מהן ואינו יודע איזו מהן אבל מביא חטא[ת]
 ואשם תלוי: פאן תחקק בעד אן אתי באלקרבאן אנה כאן קד אכטא או עלם
 אנה לם יכמי פיגב תאכיר דביחה אלחיואן אלמוהל ללקרבן ליעתרצה פי
 זמאן רעהו עיבא ליבאע לרלך וישתרא בתמנה חיואנא אכרא ליקרב
 קרבן נדבה לקו' המביא אשם תלוי ואחר כך נודע לו שחטא או נודע לו
 15 שלא חטא מה יעשה לו יצא וירעה בעדר דב ו' מאיר וחכמ' אומ' ירעה
 עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה: אלשריעה אלז מנה

Fol. 7 b, l. 1. [אחרתהן] This is very likely a colloquial form. In classical Arabic we would prefer *أحداهن*. Read איהן.

1. 3. Keritot 17 b. See *Sifra Wayyikra*, section 12, 3 (p. 26 c).

1. 7. Three separate passages are quoted here. It is possible that the word ואיצא fell out before עקיבא ו' and before חתכה. The first two passages occur in *Sifra Wayyikra*, sections 12, 6 and 12, 8 (p. 26 d), respectively, while the third is in Tosefta Keritot 3, 8. Z. has חתיכה של חלב וכו' פגול קודש וחתיכה של חלב וכו'.

1. 12. [אלמוהל] This may represent *الموهل* *that is worthy or fit*, a meaning which is not quite suitable. As ה, ח, and ת are not infrequently confounded in this manuscript, I should like to suggest the reading *الموئل* = *الموئل* *prepared, arranged*. Comp. Freytag *أَتَلَ* *sanctificavit opes suas data Deo ex lege portione debita*.

1. 14. Keritot 23 b. The few additional words in our text are explanatory.

תונב עלי גמאעה סהת פי שי מן עבדה זרה אן יאתו אלי אלאמאם
 בתור ללצעידה והדיתה ומאנה כמא יגב ועתוד מן אלמעז ללדכוה
 ויסתגפר להם פיגפר להם כק' וכי תשגו ולא תעשו וג' את צוה יי' וג' והיה
 20 אם מעיני העד' וג' וכפר הכהן וג' ונסלח לכל עדת וג' קד דכרנא פי שרת
 ואם כל עדת יש' וג' אן דלך משאר בה אלי סנדרון ואלאשארה פי הדא אלשריע[ה]
 פאליהם איצא לקו' נאמר כן עדה ונא' להלן עדה מה עדה האמורה להלן כלם
 ראויין להוראה אף עדה האמורה כן עד שיהיו כלם ראויין להוראה י' והד[א]
 אלסוהו פפי שי מן עבדה זרה דליל דלך קול' אתה אומ' בעבדה זרה הכתנו[ב]

8 a

מדבר או אינו אילא באחת מכל המצות שבתורה תלמ' לומ' והיה אם
 מעיני העדה נע' וג' ייחד הכתוב מצוה זו ואמרה בפני עצמה והיו זו
 עבדה זרה¹ אלשריעה אלה מנה חונב עלי שכץ
 [א]כטא סהוא פי שי מן עבדה זרה אן יקרב שאה אבנת סנתהא ללדכוה
 5 [וי]סתגפר ענה אלאמאם ויגפר לה כק' ואם נפש אחת תחטא בשגגה וג'
 [ו]כפר הכהן על הנפש הש' ואלדליל עלי אן הדא אלסוהו מן אלסאהי גרי פי
 עבדה זרה קו' ואם נפש אחת תחטא בש' עבדה זרה היתה בכלל כל
 המצות שהיחיד מביא עליה כשבה או שעירה נשיא שעיר משיח ובית
 [ד]ין מביאין פר הרי הכתוב מוציאה מכללה להחמיר עליה ולדין בקבעה
 10 שיהא היחיד נשיא ומשיח מביאין עליה עז בת שנתה לחמאת לכך נאמרה

1. 19. Num. 15. 22-6. The words כל אשר (ver. 23) are omitted through oversight.

1. 21. [סנדרין] Read סנדרין.

1. 22. Horayot 4 b.

1. 24. *Sifre Numbers*, section III (p. 31 b, ed. Friedmann). The variants are phraseological.

Fol. 8 a, l. 5. Num. 15. 27, 28.

1. 7. *Sifre Numbers*, section II 2 (p. 32 b).

1. 9. [מכללה] Read מכללם.

1. 10. [שיהא] Read שיהו.

[פר]שה: תמת שרוח אלט אלשראיע אלתי הי אמר מן גמלה אליא אל
 [ש]ריעה אלמצדר דברהא פי הדא אלפצל דברהא: אלשריעה אלט
 תאמר אי רגל סרק ולם ימכנה אן ירד דלך עלי צאחבה וצעפה
 [א]י קימה דלך אן יבאע ליודי אלי אלמסרוק מנה דלך בק' שלם ישלם ואם אינ
 15 ונ' קד שרחנא הרה אלשריעה שרחא שאפיא פי מי שרחנא כי תקנה
 [ע]בד עב' פי אול אלפצל אלב נסתנני ען דבר שי מנה ההנא: פאמא אלקסם
 [אל]תאני מנה אלמתצמן שריעתין נהיא אלאולי מנהה ואלב איצא תנהא
 [אל]מאמור באחצאר עשירית האיפה אלמדוכרה פי פצל ונפש בי תחטא
 [וש]ג' ונ' אן יצב עליהא דהנא ואן יגעל עליהא לבאנא בק' לא ישים עליה שמן
 20 [ול]א יתן עליה לבנה תצמן אלנקל באנה ואן כאן לא יגוז ללאמאם אן יצב עלי
 [ה]דא אלקרבאן לא דהן ולא לבאן קבל תקריבה פיגוז אן יצע אלהן עליהא
 [מ]ן בעד אן יקרב מא יגב תקריבה ואן וצע עליהא לבאנא מן קבל אן
 קרבהא פנאיו אן יקרב מא יגב תקריבה מנהא בעד אכד אללכונה לקו' יכול
 אם נתן לבונה פסל תל לומ כי חטאת ה מפני מה מכשיר לבונה מפני שהוא

1. 11. [פרשה] Insert וי after this word. The sentence from תמת to the second דברהא is misplaced. It should obviously be put after ההנא (l. 16), at the end of the ninth precept.

1. 12. [דברהא] The second דברהא is redundant, and should be deleted. It seems too awkward to consider the whole phrase **פי הדא אלפצל דברהא** as an explanatory gloss.

1. 14. Exod. 22. 2. This precept is given here, perhaps, on account of Lev. 5. 20-26. He does not quote the latter verses here, as they were probably fully discussed in the second book.

1. 15. [שאפיא] The text is not quite legible here. פי are joined together in a manner which is rather unusual in this manuscript. At first sight one is inclined to read **שאפוא**. But I have no hesitation in reading **שאפיא**, as the former gives no sense. For the expression comp. Khazraji's *Pearl-strings*, 297, 2; 442, 8. Ordinarily **شَفَى** means *he cured*; but the secondary signification *he satisfied* is given by Dozy. See also **כלאם שאף** (Abu'l-Barakāt Hibat Allāh's *Commentary on Ecclesiastes*, specimen, ed. Poznański, *ZfHB.*, XVI, p. 33, l. 4, text). The St. Petersburg MS. has **באף**. But there is no doubt that **שאף**, being the rarer word, is the correct reading.

1. 19. Lev. 5. 11.

1. 23 *Sifra Wayyikra*, chapter 19, 5 (p. 25 a). See Menahot 59 b. The clauses unnecessary in this connexion are omitted.

8 b

יכול ללקטם ופוסל בשמן שאין יכול ללקטן וקאלו פי אלשמן איצא עליה אין
נותן נותן הוא על שיריה תם שרחנא אלקסם אלד אלמשתמל עלי
אליא אלשריעה אלמצדר דברהא

אלפצל אלד מן אלשריע תאליף ראם אלכל חפץ בן יצליה פי אלקראבין אלמ[פעולה]
5 תטועא ופי מנע תקריב דלך עלי אלמזבח מן לים מן ולד הרון ופי אלנדור [פי]
אלאמואל וקים אלנפוס וגיר דלך יהוי לו שריעה תנקסם אקסאם תלתה
אלאול מנהא יתצמן יח שריעה פי אלקראבין אלתי מן אלחיואנאת לא יל[זם]
פעלהא פי הדא אלומאן תנקסם קסמין אלאול מנהמא יתצמן י שראיע
אמרא אלב יתצמן ה שראיע נהיא אלקסם אלב יתצמן י שראיע פי אלק[ראבין]
10 אלתי מן אלבר וגיר דלך לא ילום פעלהא פי הדא אלומאן תנקסם קסמין
אלאול מנהמא יתצמן ה שראיע אמרא אלב יתצמן שריעתין נהיא
אלקסם אלנ יתצמן יא שריעה פי אלאמואל וקים אלנפוס וגירה תנקסם
קסמין לא ילום פעלהא פי הדא אלומאן אלאול מנהמא יתצמן ה שראיע
ה מנהא אמרא ותלתה נהיא אלתיאני יתצמן ז שראיע אואמר ילום
15 פעלהא פי כל זמאן ומכאן אלנמיע לו שריעה שרח אלקסם אלאול

[עליה וגיר. ללקטו Read ללקטן. ללקטם. Fol. 8 b, l. 1. *Sifra Wayyikra*, chapter 19, 5 (p. 25 a). The reading is slightly different.

1. 4. [אלמפעולה] This leaf which is the last of the fascicle is pasted to the following fascicle, and the words at the end of the lines are therefore obliterated. פ and ל are fairly visible.

1. 5. [תטועא] = *تَطَوَّعًا* doing something which is not obligatory. The preceding part dealt with sacrifices which one was obliged to bring in order to expiate his sins; but in the present book the author treats of free-will offerings.

1. 7. [יתצמן] As a rule צ which = *ض* has a diacritical point. This word, however, forms an exception.

1. 8. [קסמין קסם] here means a sub-section.

1. 10. [אלבר] The curved line over the ב evidently stands for a damma, which differentiates this word from *بَر* and *بَرَّ*.

1. 13. The clause לא ילום—אלומאן should be transposed after נהיא in the following line. See below, fol. 15 b, ll. 4 f.

אלשריעה אלאולי מן אלי אלשראיע אלתי הי אמרא¹

תאמר אלמתנפל בתקריב צעידה מן אלבקר אן יאתי בה דכרא צחיחא לא עיב
פיה אלי כבא אלמחצר תם יסנר ידיה עלי ראסה ליגפר לה² תז ידבה וירש מן
דמה מסתדירא עלי אלמרבח אלדי ענר באב כבא אלמחצר תם יסלך ויעצ³]

תם יחרק באלנאר עלי אלמרבח בעד גסל אלנוף מנה ואלאכארע כק' אם²⁰
עלה קרבנו מן הבק' וג' וסמך את יד' וג' ושחט וג' והפשיט וג' ונתנו וג' וערכו וג'
וקרבו וברעיו וג' קולה אל פתח וג' ישיר אלי חצורה תקריבה קרבאנה ש[א]
אם אבא לקו' יקריב אתו מלמד שכופין אתו יכול על כרחו תלמ לזמ לרצ[ונ]
הא

9 a

ב

הא כאימצד כופין אתו עד שיאמר רוצה אני וקו' וסמך ידו על ראש הפ' וג'
פי אלמוצע אלמכצין לא גיר לקו' במקום שסומכין שוחטין וקו' ונרצה
לו פנפראן אלתנאוו עלי מצות עשה אלתי לם ידבר לנא אלכתאב עקובה
מתנאווהא ודלך מתל ועשית מעקה ועשו להם ציצית ואשבאההמא :

וגפראן אלתנאוו עלי מצות לא תעשה אלתי ימכן תלאפיהא פתלופית מתל⁵
לא תקח האם על הבנים וג' שלח תשל' וג' ולא תותירו מז' עד ב' וג' ואשבאההמ^א
לקו' פי דלך מלמד שהמקום נרצה לו על מה המקום נרצה לו אם תאמר על
דברים שחיבין עליהן מיתת בית דין מיתה בידי שמים כרת בידי שמים

1. 19. [ויעצ] The last י is faintly visible. The word is a denominative of *عَض* a member, limb. The indicative is meant here, unless we assume that the final י is a mere *mater lectionis*. Sa'adya has יעץ which is the jussive.

1. 20. Lev. i. 3-9.

1. 22. [תקריבה] The ה makes the construction very cumbersome, and should be deleted. [שא] The ש is faintly visible, while the א is entirely torn off. But there can be no doubt that א is right.

1. 23. *Sifra Wayyikra*, section 3, 15 (p. 5 c), *Ḳiddushin* 50 a, &c.

Fol. 9 a, l. 2. *Menahot* 93 a, *Sifra Wayyikra*, section 4, 1 (p. 6 a).

1. 4. [ועשו וכו'] Deut. 22. 8. Num. 15. 38.

1. 6. [לא תקח וכו'] Deut. 22. 6, 7. Exod. 12. 10.

1. 7. *Sifra Wayyikra*, chapter 4, 8 (p. 5 d). The use of נרצה and מרצה, especially the former, of our text is better than רוצה of the printed edition.

מלקות ארבעים חטאות ואשמות הרי ענשן אמור על מה המקום מרצה
 על מצות עשה ועל מצות לא תעשה שיש בהם קום עשה¹⁰ ואלנפראן פיתם
 מע אלאקראר תם אלאקלאע לקו' פי דלך ופי אלסמיכה איצא כאיוצד סומך
 זבא עומד בצפון ופניו במערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרניו של זבח
 ולא היה מניח ידיו על גבי החזה ולא היה מניח ידיו זו על זו ולא היה דבר חוצץ
 בין ידים לקרנות ומתודה עליו עון עבירה על חטאת עון חטאת על אשם
 עון אשמה על עולה עון לקט ושכחה ופיאה שאין להם ודוי דברי ר' יוסי
 הגלילי אומ' לו ר' עקיבה על מה עולה מכפרת דברים שיש בהן עונש אמור
 לא תעשה שלהן אמורה על מה עולה מכפרת על מצות עשה ועל מצות
 לא תעשה שיש בה קום עשה¹⁵ ובקולה ושחט קולא מהמלא אנאז לכהן
 וגירה איצא אן ידבה לקו' שחיטה בכל כשרה בנשים ובזרים ובעבדים
 ובטמאים ואפילו בקדשי קדשים ובלבד שלא יהיו הטמאים נוגעין
 בבשר¹⁵ פאמא והקריבו בני אהרן הכהנים אה פמכוצה באלאימה לא
 גירם לקו' מקבלה והלך מצות כהנה אבל שחיטה כשרה בכל אדם¹⁵ וקו'
 סביב יקתצי רש אלרם עלי זאווה אלמדבא אלמגאורה ללגרם ואלגנוב וכדלך
 עלי אלזאווה אלמגאורה ללשמאל ואלשרק לקו' שתי מתנת שהן ארבע ואיצא

g b

יכול יקיפנו כחוט תלם לומ' וורקו הא כאיוצד הפסיק ארבע מתנות סביב
 וקו' ונתח אותו לנתחיו פאעצא מכצועה והו אלראם ואלירין ואלגנבין ואלענק

l. 11. Removal (infinitive fourth conjugation of *לָעַל*). If evidently refers to the removal of the hands from the sacrifice. [כאיוצד וכו'] Tosefta Menaḥot 10. 12; see also Babli Yoma 36a. A comparison of these two passages with our text will prove the superiority of the latter, where, however, we have to insert the clause במערב ופניו במערב which has been omitted through homoioteleuton.

l. 19. Zebaḥim 31 b, *Sifra Wayyikra*, section 4, 2 (p. 6a). Slight variants in phraseology.

l. 22. *Sifra, ibid.*, Zebaḥim 32 a. Slight difference in phraseology.

l. 24. Zebaḥim 53 b, *Sifra Wayyikra*, section 4, 9 (p. 6c).

Fol. 9 b, l. 1. *Sifra, ibid.* See Zebaḥim, *ibid.* Our text differs at the

ואלרגלין ואלקין ואלמתן ואלנוף ואלפכדין לקו' פי דלך חותך את הראש ונותנו
למי שזכה בו חותך את הכרעים וג' חותך את הירדים עלה לרגל הימנית **חופה**
5 חותכה וג' נטל את הקרבים וג' נטל את החזה וג' עלה לדופן הימנית וג' בא לו
לגרה וג' בא לו לדופן השמאלית וג' בא לו לעוקין וג' נטל רגל השמאלית וג'
וערכו אל האש איהא כאן מא סוא כשב זיתון וכרם לקו' כל העצים כשרים
חוץ משל זית ושל גפן אבל באלו רגילים במרכות של תאנה ושל אגוז ושל עץ
שמן¹ אלשריעה אלב מנה² תאמר אלמתנפל בתקריב צעידה
10 מן אלגנם אן יאתי בה דכרא צחיחא לא עיב פיה תם ידבא אלי נאנב אלמדבא
שמאלא בין ידי אללה וירש בני הרון אלימה דמה עלי אלמדבא מסתדירא תם יעצי
תם יחרק בעד גסל אלנוף מנה ואלאכראע כק' ואם מן הצאן קר' וג' ושחט וג' ונתח
אתו וג' והקרב והכרעים וג' ונתח פאעצא מכצוצה חסב מא תקדם בה
שרחנא פי אלשריעה אלתי קבל הרה אלשריעה תם אצעאדהא עלי מא הי
15 עליה עלי אלמדבא לקו' לנתחיו אין נתחים לנתחיהם³
אלשריעה אלז מנה⁴ תאמר אלמתנפל בתקריב צעידה
מן אלמאיר אן יכון דלך שפאנין או פראך חמאם ואן יקדמה אלמאם אלי אלמדבא
תם יחו ראסה ויקתרה עלי אלמדבא וימצו דמה עלי האיט אלמדבא **עלי** תם ינוע
מנה אלוזלה ואלקאנסה ויטרה דלך לזיק אלמדבא שרקיא מוצע אלרמאד

end from the printed edition ; but the Yalkuṭ proves that the original reading is here preserved.

1. 3. Tamid 31 a.

1. 5. Instead of **נטל את החזה** the printed edition has **נקב וג'**.

1. 7. *Ibid.*, 29 a, *Sifra Wayyikra*, chapter 6, 4 (p. 7 b).

1. 8. [במרכות] Printed editions have **במרכות**.

1. 12. **ואלאכראע** Fol. 8 b, l. 20, Ḥefeş uses **אלאכראע** which is the more regular plural of **כראע** Lev. i. 10-13.

1. 15. *Sifra Wayyikra*, chapter 7, 3 (p. 8 a).

1. 18. **וימצו** The root **מצא** in the second conjugation is given in *Muḥlāṭ al-Muḥlāṭ* and by Dozy in the sense of *draining to the last drop*. As the **י** is clear in our text, we may suppose that the first conjugation also existed, though it is quite possible that the author wrote **י**. In Sa'adya's translation there is **ימצו** which is obviously a mistake for **ימצו**. Derenbourg's note there is erroneous.

1. 19. **אלחוצלה** **חוצלה** = *gizzard*. Mishnic קורבן קורבן. That is how Sa'adya

20 תם יפצך גנאחיה ולא יפרוזה ויקתרהא עלי אלמורבה כק ואם מן העוף על
 ק' וג' והקריבו הכהן וג' והסיר את מ' ושסע אתו בכ' וג' אפרנא מן קולה והקריב
 מן התורים או מן בני היונה אק' אן כבאר אלשפאנין וצנאר אלחמאם יצלחון
 ללקראבין לא צד דלך ואלחד פי זמאן אלשפאנין לתצלח ללקראבין פמנד כמאל
 אצפראר לונהא ואלפראך פמנד תבתדי אצפראר לונהא לא תצלח
 25 ללקראבאן לקו' מן התורים ולא כל התורים מן בני היונה ולא כל בני היונה פרט

IO a

לתחלת הציהוב שבוה ושבוה אימתי תורין כשרין משיצהיבו אימתי בני
 יונה פסולין כשיצהיבו פאמא ומלק את ראשו פיקתצי חז מפצל אלכרוה
 ואלתרוקה תם אלחלקום ואלמרי גמיע דלך בטפרה ואן יפצל אלראם מן אלב[דן]
 לקו' מולק בצפורן ואינו מבדיל וכשם ששחיתתה אחד או רוב אחד כך
 5 מליקתה אחד או רוב אחד וכשם שמולק בחטאת העוף כך הוא מולק
 בעולת העוף אילא שבעלת העוף היה מבדיל * ולצעובה הדה אלצנאעה
 קאלו וזו מעבורת קשות שבמקדש ואלתוספה פקאלת כאיוצר מולקין

translates מראה. This is the equivalent of נצה. Sa'adya also gives the same translation. But this word is more correctly spelt قَانِصَةً. *a side, border*. See Dozy. זק in Sa'adya's translation is incorrect.

1. 20. יפצל Read ופצל. Lev. i. 14-17.

1. 21. Insert ון before this word.

1. 25. Hullin 22 b, *Sifra Wayyikra*, chapter 8, 5 (p. 8 c).

Fol. 10 a, l. 1. [משיצהיבו] The printed editions have משיצהיבו here and משיצהיבו in the second place. It is, however, evident that our text has preserved the original reading. The Baraita gives one limit for both: when they become yellow. The מ and כ admirably indicate the *termini a quo* and *ad quem*, respectively.

1. 2. מַפְצֵל אֶלְכֶּרֶזָה = [מפצל אלכרוה].

1. 3. [ואלמרי] מַרְיָ or מַרְיָ = the gullet.

1. 4. *Résumé* of Tosefta Zebahim 7, 4. 8. Perhaps the word ון fell ou in a few places.

1. 7. [כאיוצר וכו'] Zebahim 64 b, &c. [וזו וכו'] Tosefta Zebahim 7. 4. Insignificant variants.

חטאת העוף נותן שני גפיה בין שני אצבעותיו שתי רגליה בין שתי אצבעותיו
והיה מותח צוארה על גבי אצבעותיו והיה מולק בצפורן ממול ערפה ואינו
מבדיל והוא מרמה על קיר המזבח וכשם ששחיטתה אחד או רוב אחד כך
מליקתה אחד או רוב אחד: אלשריעה אלד מנה

תאמר אן נחמל צואעדנא ורביאחנא ועשורנא ורפאיענא ונדורנא ותברענא
ובכור בקרנא וגנמנא אלי אלמוצע אלכאן כק' לשכנו תדרשו ובאת שמה
והבאתם שמה ע' וג' קו' מעשרותיכם יקחצי אלעשר מן אלבהאים ואלבר

לקו' בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר

דגן' אלשריעה אלה מנה' תאמר אן יחמל צאחב קרבאן

אלסלאמה עלי ידיה אלשחם מנהא מע אלזור איצא ליחרכה בין ידי אללה תם
יקתר אלשחם עלי אלמדבח כק' ידיו תביאנה את אש' וג' והקטיר הכהן וג' ואלנקל
פתצמן אן אלכהן כאן יצע ידיה תחת יד צאחב אלקרבאן פי וקת אלתחריד

לקו' כהן מניח ידו תחת יד הבעלים' פאמא אלתחריד פאלי נהאת

מכתלפה לאסבאב דכרוהא לקו' מוליך מביא מעלה ומוריד וקאלו

אמ' חיה בר אבא אמ' יוחנן מוליך ומביא למי שהרוחות שלו

מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו במערבא מתני הכי אמ'

י' חמא בר עקבא אמ' יוסי בר חנינא מוליך ומביא כדי לעצור רוחות

10 b

רעות מעלה ומביא כדי לעצר טללים רעים: אלשריעה אלו מנה'

תאמר אן יוכד מן אלגנם אלצאן אלמקרב סלאמה ליתה ותרבה וסאיר

1. 13. Deut. 12. 5, 6.

1. 15. *Sifre Deuteronomy*, section 68 (p. 88 b), Bekorot 53 a.

1. 18. Lev. 7. 30, 31.

1. 20. Menahot 61 b. See *Sifra Saw*, section 11, 3 (p. 39 c). In the latter the word ידו fell out.

1. 21. Menahot 61 a.

1. 22. *Ibid.*, 62 a.

Fol. 10 b, 1. 2. [אלצאן] This word can hardly be in apposition to אלגנם. We should perhaps prefix ו or insert או. [אלמקרב] This is passive participle qualifying אלצאן. [ליתה] = *its fat*. Dictionaries do not give such

אלשחם אלדי עלי אלנוף וכלותיה ואלשחם אלדי עליהמא ועלי אלאחשא
 ואלזיידה מן אלכבר פיקתר דלך עלי אלמדבח כק' והקריב מזבח השלם וג'
 5 ואת שתי הכליות וג' והקטירו הכהן המז' וג' או אעתקד דאבח קרבאן
 שלמים אנה לא שלמים בל בכור ומעשר פקד אפסדה אעתקאדה דלך ואן
 אעתקד פי חאל דביחתה בכור ומעשר אן דלך שלמים לם יפסדה ~~אעתק~~
 אעתקאדה דלך לקו' הבכור והמעשר ששחטן לשום שלמים כשרין
 ושלמים ששחטן לשום ואן תכלף איצא צאחבה ען אסנאד ידיה עליה
 10 פלא יפסדה לקו' השלמים אף על פי שלא סמך עליהן'
 אלשריעה אלז מנה' תאמר אן יקרב מע אלהמלאן ואלכבאש ואל
 רתאת אלתי הי עולות וגדרים וגדרות וגירחא סמדה וכמרא ודהנא לבל
 חמל עשרון יכון תשכ דרהם ומן אלכמר רבע קסט יכון ש דרהם ומן אלדהן
 מתל אלכמר וללכבש עשרין סמד ותלת קסט כמרא ומתל אלכמר דהנא
 15 וללרת ג עשור סמד ונצף קסט כמרא ומתל אלכמר דהנא כק' ועשיתם

a noun in this sense; but as there is an adjective *fat* مَلِيَّةٌ, we should have no hesitation in considering لَيْت as a genuine noun. [ותרבה] is an excellent equivalent for the phrase החלב המכסה את הקרב. Sa'adya translates every word separately.

1. 3. [וכלותיה] Hefes uses كَلْبَةٌ for the more usual كَلِيَّةٌ.
1. 4. Lev. 3. 9-11. 1. 5. [או] Read אן.
1. 8. Zebahim 11 b. The end of the quotation is omitted by mistake.
1. 9. [ען] The text is not quite plain, but there can be no doubt that ען is correct.
1. 10. *Sifra Waiyikra*, section 14, 1 (p. 13 d).
1. 12. [רתאת] رَتْ plural رُتٌ usually denotes *hog*. In the sense of *bullock* or *steer* it is found only among Jewish writers. See Dozy. It is remarkable that such an ambiguous word should be employed in connexion with sacrifices. It is therefore best to assume that in the dialect spoken by these Jewish writers رَتْ signified only *bullock* or *steer*. In Sa'adya's translation of Lev. 4. 3 and other passages this word is written رَتْ, as if رَتْ. But the latter root denotes *was lean, meagre*. The correct reading is thus obviously رَتْ. The plural رَات is nowhere else recorded.
1. 13. [עשרון] This is the Hebrew term. In the other cases עשר is Arabic عَشْرٌ.
1. 15. Num. 15. 3-10. In the last verse תקריב is omitted by mistake

אשה לִי עֹלָה או זֶבַח וְג' וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרֶב וְג' וְיִין לִנְסַךְ רִבְעִית ה' וְג' או לֹאִיל
 תַּעֲשֶׂה מִ' וְג' וְיִין לִנְסַךְ שֶׁל וְג' וְכִי תַעֲשֶׂה בֵּן בֶּקֶר' ע' וְג' וְהִקְרִיב עַל בֵּן הַב' וְג' וְיִין
 לִנְסַךְ חֲצִי הַהֵינִן וְג' אֲלֵנִסְכִּים לֹא תִנֵּב לְסֹאִיר מֵא דִכְרִנָּא בַל לִבְעֵצָה וְקֹאֵל רִבּוֹת
 שׁוֹמֵעַ אֲנִי כָל הַקֶּרֶב לְאִשִּׁים יִטְעֹן נִסְכִּים תִּלְמָ לֹמֵ זֶבַח עֹלָה אֵין לִי אִילָא עֹלָה
 20 מִנִּין לְרִבּוֹת אֵת הַשְּׁלָמִים תִּלְמָ לֹמֵ זֶבַח מִשְׁמַע מִבִּיָּא אֵת אִילֹו וּמִבִּיָּא אֵת
 חֲטָאֵת וְאִשִּׁם תִּלְמָ לֹמֵ לְפִלָּא נִדְר או בִּנְדָבָה לֹא אִמְרִיתִי קִדְשִׁים הַבָּאִים
 בִּנְדָר וּבִנְדָבָה מִשְׁמַע מִוְצִיָּא אֵת אִילֹו וּמוְצִיָּא אֵת עֹלָה חֻבָּה הַבָּאָה
 בְּרִגְלִים כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר או בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְהַבִּיָּא אֵת עֹלָה חֻבָּה הַבָּאָה בְּרִגְלִים
 מִשְׁמַע מִבִּיָּא אֵת עֹלָה חֻבָּה הַבָּאָה בְּרִגְלִים וּמִבִּיָּא אֵת חֲטָאֵת חֻבָּה הַבָּאָה
 25 בְּרִגְלִים תִּלְמָ לֹמֵ זֶבַח וְכִי תַעֲשֶׂה בֵּן בֶּקֶר עֹלָה או זֶבַח בֵּן בֶּקֶר הִיָּה בְּכֻלָּל יֵצֵא

II a

מוְצִיָּא מִן הַכֻּלָּל וְלִימַד עַל הַכֻּלָּל מַה בֵּין הַבֶּקֶר שֶׁהוּא בֹא בִּנְדָר וּבִנְדָבָה וְיִטְעֹן
 נִסְכִּים כִּךְ כָּל הַבֹּא בִּנְדָר וּנְדָבָה טְעֹן נִסְכִּים יֵצֵאוּ חֲטָאֵת וְאִשִּׁם שְׂאִינִם
 בָּאִים בִּנְדָר וּנְדָבָה שֶׁלֹּא יִטְעֹנוּ נִסְכִּים: אֲלֹשְׁרִיעָה אֵלֶּה מִנֵּה
 תֹאמַר אִדָּא כֹּאֵן אֲלִמְתַּנְפֵּל בֶּה מִן אֲלִבְקָר או אֲלִנְגִם מִסְתַּרְכִּי אֲלִרְכַּבָּה או
 5 מִשְׁתַּמְרָה פְּלִיכֵן תִּבְרַעָא לֹא נִדְרָא כֶּק' וְשׁוֹר וְשֶׁה שְׂרוּע וְק' וְג' קוֹלָה שְׂרוּע
 יִקְתְּצִי מִסְתַּרְכִּי אֲלִרְכַּבָּה פִּיגֵד מִן אֲנֵל דִּלְךְ בַּעֲזָן קוֹאִימָה * פֹּאמָא קְלוֹט
 פֹּאֲלִדִי קִד תְּקֻלָּם עֲצָבָה פִּעֻלָּא מִן אֲנֵל דִּלְךְ בַּעֲזָן קוֹאִימָה לִקְו' הַשְּׁחוֹל וְהַכְּסוֹל

after רִיִּין. By a remarkable coincidence LXX also omits that word. This is perhaps due to the tendency to harmonize that verse with verses 5 and 7.

l. 19. *Sifre Numbers*, section 107 (p. 29 a). See Menaḥot 90 b. Read throughout עֹלָה חֻבָּה instead of עוֹלָת חֻבָּה.

l. 21. [קִדְשִׁים] Insert אֵלֶּא after this word.

Fol. 11 a, l. 1. [בֵּין] Read בֵּין.

l. 5. [מִשְׁתַּמְרָה] שִׁמְרָ in the eighth conjugation denotes *be hastened*, a signification which does not suit here. But as שִׁמְרָ means *contracted*, drawn together, מִשְׁתַּמְרָה may signify *an animal whose limbs are contracted*. Lev. 22. 23. [וְשׁוֹר וְכו']

l. 6. [פִּיגֵד] Read פִּיגֵד - פִּיגֵד.

l. 7. [תְּקֻלָּם] The more usual spelling is תְּקַלְמֵ. Bekorot 40 a.

איזה הוא שחול שנשמטה ירכו כסול שאחת מירכותיו גבוהה או רגלה
 כרגל אלפרס או אלחמאר לקו' שרוע שנשמטה ירכו וקלוט פרסות רגליו
 דומות לסוס פרסות רגליו דומות לחמור וקאל אתלמ' פי שרה דלך קלוטות 10
 אמ' רב פפא לא תימ' דענילן ולא סדיקן אילא כיון דענילן אף על גב דסדיקן
 וקו' נדבה תעש' א' פיקתצי ביעהא ואצראף תמנהא לבדק הבית לקו'
 נדבה תעשה אתו אתו עשה נדבה לבדק הבית ואין אתה עושה
 תמימים לבדק הבית מיכן אמרו המקדש תמימים לבדק הבית עובר
 15 בעשה: אלשריעה אלט' מנה' תאמר אדא כאן
 אלקרבאן תברעא או נדרא אן יוכל פי יום קרב פיה ומן גדה כק' ואם
 נדר או נדבה וג' למא קאל ביום הקריבו את זבחו יאכל ומט' ולם יקל עד
 בקר כקולה דלך פי אתלודה נאז אלאכל מנה פי זמאן אליום אלאול
 לדביחתה ולילה גדה וגדה לא פי זמאן אלליל אלדי יתלו גדה לקו' יכול
 20 יאכל לאחר שלישי ודין הוא זבחים נאמר ליום אחד זבחים נאמר לשני
 ימים יהא לילו אחרייו תלמ' לזמ' עד יום עד יום הוא נאכל אינו נאכל לאור
 שלישי: אלשריעה אלי' מנה' תאמר מקרב קרבאן
 שכרא ללה אן יציף אליה גראדקא פטירא מלתותה בדהן ורקאקא
 פטירא ממסוחא בדהן וגראדק רפכה מן סמד מלתותה בדהן וגראדק

1. 9. *Sifra Emor*, chapter 7, 6 (p. 98 d). See also Bekorot 40a which contains important variants.

1. 10. *Ibid.*

1. 13. *Sifra Emor*, chapter 7, 7. 8 (p. 99 a), Temurah 7 b.

1. 16. Lev. 7. 16.

1. 18. *Ibid.*, 7. 15.

1. 19. *Sifra Šaw*, chapter 12, 13 (p. 35 d), Zebahim 56 b. Our text is corrupt.

1. 20. Read נאמר. לאור [ללאחר].

1. 21. Insert after this word: מה זבחים הנאכלין ליום אחד. לילה אחרייו אף זבחים הנאכלין לשני ימים. This sentence obviously fell out through homoioteleuton.

1. 24. ^{פִּנֵּחַ} with the signification *swelled, was raised* (of dough) is found in *Muḥīṭ al-Muḥīṭ*. Sa'adya, too, translates מרבכת by רפך. Ibn Janāḥ, however, is more accurate, and renders it by مَرْبُوكَةٌ which means *mixed* and is etymologically identical with Hebrew רבך.

11 b

בזו כמיר בק' אם על תודה יק' וג' על חלות לחם חמץ יק' וג' וק' אלכבו
 אלמכתמר עשרה עשרנים ובאקי אלנאנאע אלתי הי חלות מצות
 ורקיקי מצות וג' וסלת מרבכת וג' עשרה עשרנים לק' על חלות לחם
 חמץ כנגד חמץ הביא מצה מה חמץ עשרה עשרונות אף מצות עשרה
 5 עשרונות פאמא אלגראדק ואלרקאק פמן כל ואחד מנהא עשרה ערדא
 פאלגמיע מ' דליל דלך והקריב ממנו אחד מכל קרבן וג' לאנה למא סמא
 אלמדכור מן דלך תרומה צח אנה נווא מן עשרה ואלבאקי יאכלונה
 אצחאבה לק' תרומה ליי' איני יודע כמה הריני דן נאמר בן תרומה ונא
 תרומה בתרומת המעשר מה תרומת המעשר אחד מן עשרה אף זו אחד
 10 מעשרה וקאלו לא יהו כלם אילא קרבן אחד תלמ' לומ' והקריב על זבח
 התודה ואומ' והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה ליי' נמצה לחמה
 של תודה ארבעים חלות נוטל מהן ארבע ונותן לכהן שנא לכהן הזורק
 את דם השלמים לו יהיה והשאר נאכל לכהנים וכמיה אלהן חצי לג
 יכן ז דרהם לק' חצי לג שמן לתודה ורביעית יין לזויר ויא' יום שבן
 15 נדה לנדה הלכה למשה מסיני' תם שרחנא אלי' שראיע
 אלמצדר דכרהא' פאמא אלה אלשראיע אלתי הי נהיא'
 אלשריעה אלולוי מנה' תנהא דאבה קרבאנא שכרא
 ללה תברך אן יכלף שיא מן אללהם אלי' גר צביחה גר יום תקריבה בל
 יאכלה פי יום תקריבה ולילה גרה כק' ובשר זבח תורת שלמיו וג' וטאהר
 20 לא יניח ממונו עד בקר יקתצי אכר אנזא אלליל לכן אלנקל תצמן באנה

Fol. 11 b, l. 1. Lev. 7. 12, 13.

1. 3. *Sifra Šaw*, chapter 11. 9 (p. 35 a). See also *Menaḥot* 77 b.

1. 6. Lev. 7. 14.

1. 8. *Sifra Šaw*, section 7, 1 (p. 35 a), *Menaḥot* 77 b.

1. 10. *Sifra, ibid.*, 7. 9 (p. 35 c). A part unnecessary for our purpose is omitted here. On the other hand the *Sifra* text should be emended and read
 שנאמר לכהן וג' See also *Menaḥot* 77 b.

1. 13. לבעלים Read לכהנים.

1. 14. *Sifra Šaw*, chapter 11, 6 (p. 35 a).

1. 19. Lev. 7. 15.

לא יגב אן יתעדי פי אכלה בעד סלך אלנצ' אלאול מן אלליל לקו' אוכל הוא
כל הלילה אם בן למה אמרו חכמי עד חצות כדי להרחיק את האדם מן
העבירה: אלשריעה אלב מנה' תנחא אן יתנפל
ללקרבאן חיואן הו אעמי או מכסורא או מבתורא או דא תאלול או

12 a

גרב או חואז בק' עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב או ילפת לא
תק' א' ליי' קול' עורת יעם אעמי ואעור איצא לקו' בין הסומדה בשתי עיניו
ובין הסומה באחת מעיניו פאמא שבור פישמל כסר אליד ואלרגל ואלדנב
לקו' שבור מה תלמ לפי שנאמר שבר יד או שבר רגל אין לי אילא שנשברה
5 ידו או רגלו מנין לרבות שבר תלמ לומ' או שבור פאמא חרוץ ^אפאלחא
פאלחאנב אלמתקוב ואלמבתור ואלמשקוק לקו' חרוץ חריץ של עין שנקב
או שנפגם או שנסדק: וקו' יבלת דא שפשגתין אלתי מתלחא פי חלק
גדי לקו' זה בעל היבלת ואמא גרב פיקתצי גרב רטב לקו' גרב זה החרס
פאמא ילפת פחואז וישבה אן יכון גרב יאבס לקו' ילפת זו חוזית המצרית
10 ודק ותבלול הו בעץ עיוב אלאנסאן פמתי ערצת פי אלבהאים אלתי תצלח

1. 21. [סלך] This is best taken as infinitive ^{سَلَخَ} *elapsing, passing*.
[אונבל וכו'] *Sifra Saw*, chapter
12. 5 (p. 35 c). See Berakot 2 a.

Fol. 12 a, l. 1. Lev. 22. 22.

1. 2. ^{أَعْي} = blind in general; ^{أَعْيُ} = blind on one eye. [בין וכו'] *Sifra*
Emor, section 7, 11 (p. 98 c), *Bekorot* 44 a. [הסומדה] Read הסומה, or better
still הסומא.

1. 4. *Sifra, ibid.*

1. 6. *Ibid.*, 7, 12. See *Bekorot* 38 a. Both readings ^{ריס} and ^{חריץ} are
recorded.

1. 7. [שפשגתין] This word is very clearly written; but it is impossible
to say whether it is ^{شَفَّجَتْ} or ^{شَفَّجَتْ}, as neither word occurs in the
Arabic dictionaries in the sense required here. There can be no doubt that
it is synonymous with ^{ثَالِيَة} *a wart*.

1. 8. [זה בעל וכו'] *Ibid.*, 7, 13. *Ibid.*, *Bekorot* 41 a.

1. 9. *Ibid.*

ללקרבאן פתפסרה לדלך לקו' הא יבלת דלא כתיבא באדם דק ותבלול דלא
כתיבא בבמה מילף ילפי מהרדי דתניא באדם לא נאמר יבלת בבמה לא
נאמר דק ותבלול מנין ליתן את האמור בזה לזה ואת האמור בזה לזה
תלמ גרב גרב ילפת ילפת לגזירה שוה וסנוצח גמיע מא תקדם בה אלשרח
15 פי הרה אלשריעה וגירה פי מוצעה מן פצל שראיע אללו*

אלשריעה אלג מנה ואלך איצא* תנהא אן יקרב חיואנא
ממרוסא ומרצוצא ומנצולא ומקטועא ואן נפעל שי מן דלך פי בלרנא כק' ומעוך
וכתות ונ' וג' קולה מעוך חיואן לינת כציתה פרקת וכרג אלביץ מנהא*
וכתות פיקתצי ממרוס אלכציתין או געל עליהא דוא פתרצח או תפתרת
20 ונתוק פאלמקטוע אלקציב מן אצלה וכרות פאלמקטוע מנה בעץ
קציבה לקו' ומעוך וכתות ונתוק וכרות כלן בבצים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ'
מעוך וכתות בבצים ונתוק וכרות בניד: וסנסתופי שרח דלך ואשבאהא
פי אלפצל אלעאשר: ופעל דלך פיהרם פי אלנאם איצא וגירהם לקו' אין לי אילא
בהמה וחיה ועוף מנין תלמ לומ' בארצכם* ואלתוספה פקאלת המסרם

12 b

את האדם ואת הבהמה ואת החיה ואת העופות בין גדולים ובין קטנים
בין זכרים ובין נקבות הרי זה ר' יהודה אומ' המסרם את הזכרים חייב את
הנקבות פטור* וקו' ובארצכם פיעם בלד אלשאם וגירה איצא נטיר דלך
שפטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וג' לא תעשק שכיר עני ואביון מ' וג'

1. 11. Bekorot 43 a. The variants are slight.

1. 17. Lev. 22. 24.

1. 21. *Sifra Emor*, chapter 7, 9 (p. 99 a). See Tosefta Yebamot 10, 5, and Babli Bekorot 39 b. The opinion of R. Jose is adopted by Ḥefes while that of R. Eliezer b. Jacob is omitted.

1. 23. *Sifra, ibid.*, 7. 11.

1. 24. [וחיה] Delete the '1. Tosefta Makkot 5, 6.

Fol. 12 b, l. 2. [זה] Insert חייב after this word. The other variants are insignificant.

1. 4. [שפטים וכי] Deut. 16. 18. *Ibid.*, 24. 14.

1. 5. *Sifra Emor*, chapter 7, 11 (p. 99 a).

5 ואשבאההמא לקו' אין לי אילא בארץ מחוץ לארץ מנין תלמ' לז' לא תעשו
 כל מקום שאתם מנין אף באדם תלמ' לז' ובכם דברי בן כינאי'
 אלשריעה אלה מנה ואלו איצא' תנהא אן נאתי
 בקראבין מן גדר זאניה ועיץ כלב כק' לא תביא אתנן זונה ומה כל וג'
 וקאל רב' איזה הוא אתנן האומר לחבירו הא לך זה בשכרך הרי זה אתנן
 10 ואפילו מאה כלם אסורים וקאלו אין לי אילא אתנן זונה אתנן כל העריות
 מנין תלמ' לז' לא תביא אתנן זונה מכל מקום: וצורה אלאאתנן איצא
 חייתאנא יסלמה רגל לרגל לה גאריה אגרה מביתהא ענדה פיקבלה מנה
 לקו' האומר לחברו הא לך מלה זה ותלין שפחתך אצל עבדי רבי אומ' אינו
 אתנן וחכמ' אומ' אתנן' פאמא מחיר כלב פחיואן קר עורץ בכלב
 ואי שריבין אקתסמא אגנאם להמא וכלב קסמין מתסאויין פי עדר
 15 אלארם פתחרם אלחצה אלתי לם יחצל פי גמלתהא אלכלב לקו' איזה הוא

1. 6. [כינאי] Read חכינאי. Comp., however, Shabbat 110b where such a statement is recorded in the name of רבי חנינא.

1. 8. [גדר] This noun with such a signification is not recorded in the Arabic dictionaries. Nor does the manuscript help us to decide whether the letters meant are גדר or גדר, or any other combination of the last two letters. Moreover ג may stand for ج or غ. But as جَدِيْر signifies *worthy, fit*, there can be no doubt that جَرْد is here intended. I have some time ago suggested that Hebrew אַתְנָן is not to be derived from תַּנַּן, which is a by-form to נָתַן, but from an independent root תַּנַּן whose meaning is *was like, worthy*. See *AJSL.*, XXIV (1908), pp. 366 ff. Accordingly this rendering of Hefes would be peculiarly appropriate. Sa'adya translates this word by אַנְעָאֵל. Ibn Janāḥ, too, has جَعَلَ. In the Taylor-Schechter Collection there is a fragment in which this word is translated by كَرَأ = כרא. [לא תביא] Deut. 23. 19.

1. 9. [איזה וכו'] Temurah 29 a, *Sifre Deuteronomy*, section 261 (p. 121 a). A few slight variants. [לחבירו] Read לזונה.

1. 10. *Sifre, ibid.*

1. 13. Temurah 29 a, *Sifre, ibid.* Our text agrees with the latter in ascribing this opinion to רבי, not to מאיר.

1. 16. [אלארם] This stands for أَرْؤَس (plural of رَأْس). As Hamzah is usually omitted in this manuscript و is not inserted. [איזה וכו'] Temurah 30 a. See *Sifre, ibid.*

מחיר כלב האומר לחברו הא לך טלה זה תחת כלב זה וכן שותפין
 שחלקו אחד נוטל עשרה ואחד נוטל חשעה וכלב שכנגד כלב אסורין
 ישעם כלב מותרין פאמא אי אנסן פעל עכס הדה אלשריעה פאתי
 20 ללה תברך אתנן כלב ומחיר זונה פדלך מטלך לקו' תנו רבנן אתנן
 כלב ומחיר זונה שניהם מותרין שני' שנים ולא ארבעה ואולאד
 אלאאתנן ואולאד מחיר כלב מטלסין ללקרבאן לקו' ולדותיהן מותרין
 שני' גם שניהם ולא ולדותיהן וקאלו פי שרה בית יי' אלהיך לכל נדר להביא
 פרת חטאת שאינה באה לבית לכל נדר להביא את העוף שהיה
 25 בדין ומה המקודשין שהמום פוסל בהן אין אתנן ומחיר **כלב** חלין עליהן

13 a

עוף שאין המום פוסל בו אינו דין שלא יהא אתנן ומחיר חלין עליהן תלם
 לזמ לכל נדר להביא את העוף^א אלשריעה אלז מנה^א
 תנהא אן יבדל בהימה אעדת אן תקרב בבהימה אכרי או תגיר פאן גרי דלך
 פיציר אלגמיע ללה כק' לא יחליפנו ולא ימי' את' וג' אן אבדל ולד אלגדר
 5 לא יציר בדלה לדאך קדש ולא אן אבדלת תרומה יציר בדלה קדש לקו'
 הקדש עושה תמורה ולא הולד **עושה** ולא תמורה עושין תמורה: טוב
 ברע ואן כאן דא עיב במא לא עיב פיה לקו' תמימין^ב בעלי מומין ובעלי

l. 19. Unusual spelling of **אִנְסָן** [אנסן].

l. 20. Temurah 30 a, Yebamot 59 b, Soṭah 26 b. The reading **תנו רבנן** is found nowhere. It is indeed a Mishnah in the first-named place.

l. 22. Temurah 30 a.

l. 23. *Sifre Deuteronomy*, section 261 (p. 121 a). See Temurah 30 b. Some sentences are omitted here. **[להביא]** This is obviously a mistake for **להוציא**. The printed texts are unanimous in reading **פרט**. There are a few more variants.

Fol. 13 a, l. 4. Lev. 27. 10.

l. 5. **תמורה** [תרומה].

l. 6. *Sifra Beḥukḥotai*, chapter 9, 5 (p. 113 a). See also Temurah 12 a. The variants are slight.

l. 7. *Sifra, Ibid.*, 9, 6.

מוזמין בתמימין ואם המר ימר מבדרא ליצם אלי דלך אלמראה ואלואר^ת
לקו' ואם המר ימר לרבות את האשה ואם המר ימר לרבות את היורש
10 פאמא בהמה בבהמה פלא יבדל ראסה ואחדא בק' ראס או ק' ראס בראס
ואחד או אכתר ואקל לקו' אחת במאה ומאה באחת אד אלעבראני יסמי
אלחיואן אלבהימי אלכתיר בהמה ואלואחד מנהא בהמה לקו' ו' שמעון אומ
בהמה בבהמה לא בהמה בבהמות אמרו לו בהמה אחת קרואה בהמה
ובהמות רבות קרואות בהמה פאמא יהיה קרש פעלי אלונה כלהא
15 קצדא וסהוא לקו' יהיה קרש לעשות שונג כמזיד: אלשריעה אלה מנה
תנהא אן נאכל פי גיר אלמוצע אלכאין עשור אלבר ואלעציר ואלדהן
ובכור אלנגם ואלבקר ואלגדוד ואלחברע ואלרפאיע בק' לא תוכל לאכל
בשעריך וג' אלמעשרות סנדכרהא פי אלפצל אלו ואלבכורות איצא
פסנדכרהא פי אלפצל אליד ואלגדוד אלתי יצח פעלהא פי הרה אלומאן ומא
20 לא יצח פעלהא פקר דכרנא עיונהא פי אלפצל אלאול ודלך סוא מא סנדכ[ר]^{תא}
פימא יסתאנף: פאמא ותרומת ידיך פקאל רבות' אילו הבכורים וקר
דלך פי אלפצל אלאול תם שרחנא אלקסם אלאול אלחאזי עלי
אליה אלשריעה: אלקסם אלב יחוי i שראיע פי אלקראבין מן אלבר
וגיראה לא ילום פעלהא פי הדא אלומאן תנקסם קסמין אלאול יתצמן

13 b

ה שראיע אמרא אלב יתצמן שריעתין נהיא^א שרח אלקסם
אלאול^א אלשריעה אלאולי מנה^א תאמר מתנפל בקרבאן

1. 8. *מבדרא* Read *מכררא* = *مَكَرَّرًا* repeated. There can hardly be any doubt that this particular law is derived from the fact that the infinitive absolute is employed, that is to say, from the repetition of the verb.

1. 9. *Sifra, ibid.* (p. 113 b). See Temurah 2 a, f.

1. 10. *ראסה* Read *ראסא*.

1. 11. *Sifra, ibid.*

1. 12. *Ibid.*

1. 15. *Ibid.*, 9, 16. See Temurah 17 a.

1. 17. Deut. 12. 17.

1. 21. *איילו וכו'* *Sifre Deuteronomy*, section 72 (p. 89 b), Pesahim 36 b and many other places. Insert *שרחנא* after this word.

הדיה מן סמך אן יצב עליהא דהנא ויגעל עליהא לבאנא ויאחי בהא אלי
אלאמאם ויקבץ מנהא מלו קבצתה מן סמדהא ודהנהא מע נמיע לבאנהא
5 ויקתר דלך עלי אלמדבח קרבאן מקבול מרצי ללה בכ' ונפש כי תקריב קרבן
מנחה וג' והביאה אל בני אהרן הכהנים וג' אקל אלכמיאת פי הדא אלקרבאן
עשרון יכון וזנה תשכ דרהמא ואלדהן אקל דלך וון ק דרהם לקו' ר נתן אומ
בנין אב לכל המתנדב מנחה שלא יפחות מעשרון ולג שמן: ואלמנחות אלדי
יגב אן יקבץ מנהא עשרה אנאע והי מנחת הסלת והמחבת והמרחשת
10 והחלות והרקיקים ומנחת גוים ומנחת נשים ומנחת העומר ומנחת חוטא
ומנחת קנאות ר שמעון אומ מנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ
קרב בעצמן והשירים קרבין לעצמן ואלקמיצה פחדהא בסט ג' אצאבע
אלכף אלתי דון אלאבהאם ואלסבאבה אלי מא ילי אלכף לא לילצקהא באלכף
פיקבץ בהא מן תחת מלו קבצתה לא זאיר עליה לקו' אומ אביי לרבה
15 כאיצרד קומצין כדקמצי אינאשי אותיביה זו זרת זו קמיצה זו
אמה זו אצבע זו נודל אילא להשוות היכי עאביר אומ רב זוטרא בר
טוביה אומ רב חופה שלש אצבעות על פס ידו וקומץ' תניא נמי הכי
מלוא קמצו יכול מלוא קמצו מבורץ תלם לומ בקמצו או בקמצו יכול
קומץ בראשי אצבעותיו תלם לומ מלא קמצו הא כאיצרד חופה את
20 פס ידו במחבת ובמרחשת מוחק באצבעותיו מלמעלה למטה וקאלו

Fol. 13 b, l. 5. Lev. 2. 12.

l. 7. *Sifre Numbers*, section 107 (p. 29 b).

l. 8. [בנין] The printed edition has *זה בנה*.

l. 9. See *Menahot* 72 b.

l. 12. [בעצמן] Read *בעצמן*.

l. 14. *Menahot* 11 a.

l. 15. [כדקמצי] The printed edition has *אמר ליה* before this word.

l. 16. [להשוות] After this word there is the following Hebrew gloss in the Talmud: *כלומר קומץ מלא חיד כרי שלא יהא חסר ואח"כ מוחק באצבע קטנה מלמטה*. There can be no doubt that this is a very late addition.

l. 17. [אצבעות] The printed edition inserts *עד שמוניע* after this word.

l. 19. [חופה וכו'] The talmudic text is more elaborate and explicit. It is as follows: *חופה שלש אצבעותיו על פס ידו וקומץ במחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה*.

איצא הקומץ הותיר והחסיר פסול איזה הוא יתיר שקומצו מבורץ וחסר
 שקמצו בראשי אצבעותיו אלשריעה אלב מנה
 תאמר מתנפל בקרבאן הדיה מן כבו תנור אן יאתי בה גראדק פטירא
 מן סמד מלתותה בדהן או רקאק פטירא ממסותה בדהן כק' וכי תקריב

14 a

ר[א]
 קרבן מנחה מאפה ת' וג' קו' חלות מצות בלולות בש' וג' יקתצי אכתיא
 יעני אן אכתאר גראדק או רקאק לקו' אמ' ה' יהודה מנין לאומר הרי עלי
 מנחת מאפה שלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקים תלמ' לומ' קרבן
 קרבן אחד הוא מביא ואין מביא חלות ורקיקים אמ' ה' שמעון וכי נאמר
 5 קרבן קרבן שני פעמים והלא לא נאמר אלא קרבן אחד ונאמר בן חלות
 ורקיקים רצה להביא חלות יביא רקיקים יביא מצה חלות ומחצה רקיקין
 יביא ובשהוא קומץ בולל וקומץ משניהם ואם קמץ ולא עלה בידו
 אילא אחד משניהם דין וקאלו איצא אילו מנחות נקמצות ושיריהן
 לבהנים מנחת הסלת והמחבת והמרחשת וג' וקאלו אמ' רב פפא כל היכא
 10 דתנן עשר תנן ומאי קמש' לן לא מדר' שמעון דאמ' מחצה חלות ומחצה
 רקיקין יביא קא משמע לן דלא' וחד אלהן אלדי ימסח בה אלרקאק עלי

1. 21. *Ibid.*, 6 a. Instead of the verbs הותיר והחסיר the Mishnic text has the adjectives היתר והחסר. It is possible that adjectives are intended also in our text, and we simply have to change הותיר into היתר.

1. 24. Lev. 2. 4.

Fol. 14 a, l. 2. *Sifra Wayyikra*, section 10, 1. 2 (p. 10 c). See also *Menaḥot* 63 a. The variants are insignificant.

1. 5. [בן] Read בו.

1. 6. [מצה] Read מחצה.

1. 8. [דין] Read דיו וכי. *Menaḥot* 72 b.

1. 9. *Ibid.*

1. 10. [לא] Although there is no abbreviation mark in this word, there can be no doubt that it stands for לאפוקי, otherwise the preposition מ of the following word would be impossible. If, however, we wish to regard לא as a complete word, we ought to read דלא כר'. This expression, though quite suitable, is weaker than the other.

כל ואחד מנהא כנצף דאירה לקו' באיזוד מושחין מושח פני כל הרקין
 ו' שמעון אומ' מושח פני כל הרקיקים כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים
 מנחה שהיתה באה מחצה חלות ומחצה רקיקין מביא לג' שמן וחוצהו
 15 נותן מחצה לחלות ומחצה לרקיקין ו' שמעון אומ' מושח את הרקיקין
 כמין כי ושאר השמן נותן לחלות וכן היה ו' שמעון אומ' רקיקי מנחת ישראל
 פְּתִיתָתָן בְּכִזִּיתִים כדי שיהא שולט בהן לקמצן חצי לג' מים לשוטה וחצי
 לג' שמן לתורה נותן מחצה לחלות ומחצה לרקיקין ו' שמעון אומ' מושח
 את הרקיקין כמין כי ושאר השמן נאכל לכהנים וכן היה ו' שמעון אומ'
 20 האומ' הרי עלי מנחת מאפה מביא מחצה חלות ומחצה רקיקין ובולל
 ונוטל מן האמצע ואם נתן ממין על חברו יצא מאי כמין כי אם רב כהנא
 כמין כי יוני אלשריעה אלג' מנה'
 תאמר מתנפל בקרבאנא הדיה עלי טאבק אן תכון סמדא פטירא
 מלתותא ברהן תם יתרדהא ויצב עליהא דהנא כק' ואם מנחה על המחבת

14 b

קר' וג' פתות אותה וג' וממא ירל עלי אן מחבת טאבק קול רבותינו מחבת
 צפה ומעשיה קשים פתות אתה פת' פכמקדאר אלזיתון לקו' מנחת
 ישראל קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת כהנים קופל
 אחד לשנים ושנים לארבעה ואינו מבדיל מנחת כהן משיח לא היה ~

1. 12. Tosefta Menaḥot 8, 8-12. The few variants are obviously genuine.
 See also Babli 74 b.

1. 17. [לשוטה] More accurate than the usual spelling סוטה.

1. 21. [מאי וכו'] Menaḥot 75 a. Some such word as אִיצָא or וקאל must
 have fallen out before this word, as the following is no continuation, but an
 explanation of the preceding.

1. 23. [בקרבאנא] A double mistake in orthography: it ought to be
 genitive and without the nunnation. Read בקרבאן.

1. 24. Lev. 2, 5, 6.

Fol. 14 b, l. 1. Menaḥot 63 a, *Sifra Wayyikra*, chapter 12, 7 (p. 11 a).

1. 2. Menaḥot 75 b, *Sifra, ibid.*, 12, 4. The Mishnah uses קפּל, whereas
Sifra has כפּל. Our text uses both indiscriminately.

5 מכפלה ר' שמעון אומ' מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה
 מפני שאין בהן קמיצה וכל שאין בה פתיתה אין בה קמיצה וכלם פתיתתן
 בכזיתים וקאלו תניא היה עומד ומקרב מנחות בירושלם אומ' בר' שהחנינו
 וקיימנו וג' נטלן לאכלן אומ' המוציא לחם מן הארץ ותנן וכלן פתיתתן
 בכזיתים וגמיע אנואע אלמנחות תתרך מא סוי שתי הלחם ולחם הפנים
 10 לקו' מנחה לרבות כל המנחות לפתים יכול אף שתי הלחם ולחם הפנים
 תלמ' לזמ' אתה מה לראית לרבות את כל המנחות ולהוציא שתי הלחם
 ולחם הפנים אחר שריבה הכתוב מיעט מה אילו מיוחדין שיש מהם לאשי^ם
 יצאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאשים^ה

אלשריעה אלד' מנה^ה תאמר מתנפל בקרבאן מצטנע

15 פי טנגיר אן יצנעהא מן סמד ודהן כק' ואם מנחת מרחשת קרבנך וג'
 אלדליל עלי אן מרחשת טנגיר קולה מה בין מנחת^{חב} למרחשת מרחשת
 יש לה כיסוי ומחבת אין לה כיסוי דברי ר' יוסי הנלילי ר' חנניה בן נמליאל
 אומ' מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים מחבת צפה ומעשיה קשים;
 אלשריעה אלה מנה^ה תאמר תליח אלקראבין כק' וכל קרבן
 20 מנחתך במלח תמ' וג' לים קו' דלך יעם תמליח סאיר אלמנחות בל אלמקרב
 מנחה עלי אלמזבח לא גיר לקו' יכול תהא מנחה כלה טעונה מלח תלמ' לזמ'
 קרבן הקומין טעון מלח ואין כל המנחה טעונה מלח^ה פאמא ולא תשבית

1. 6. [וכל שאין בה קמיצה אין בה פתיתה Read] [וכל שאין כו']. The nouns have changed positions in our text.

1. 7. Berakot 37 b, Menahot 75 b.

1. 10. *Sifra, ibid.*, 12, 5. See Menahot 75 a. The variants are phraseo-logical.

1. 15. Lev. 2, 7.

1. 16. Menahot 63 a, *Sifra, ibid.*, 12, 7.

1. 19. Lev. 2, 13.

1. 21. *Sifra, ibid.*, 14, 2 (p. 12 a). See also Menahot 20 a. Insignificant phraseological variants.

1. 23. [אלמתכאתה] Although *اَلْمَتَكَثِفُ اَلْاَجْزَاءُ* is a defensible construction in Arabic (see Wright, *Arabic Grammar*, vol. II, p. 222 A, and Nöldeke, *ZDMG.*, 32 (1878), p. 402), it is more elegant to say . . . *مُتَكَثِفٌ*. Its literal meaning is *thick as to its parts*.

23 מלח וג' פיקתצי אלמחבאתף אלאנזא מן אלמלח לחבאתה עלי אלממלוח
פלא ינחל בסרעה לקו' ולא תשבית לא תשבית מלהביא מלח שאינה

15 a

שובתת ואיזו זו סודמית¹ ומנין אם לא מצא סודמית יביא אסתרקנית
תלמז לזמ תקריב מלח רבה² על קרבנך ה' מ' פיקתצי תמליח סאיר
אלמקרבאת לקו' תניא בשלשה מקומות המלח ניתנה בלשכת המלח
ועל גבי הכבש ובראשו של מזבח בלשכת המלח ששם מולחין עורות
5 קדשים ועל גבי הכבש ששם מולחין את האברים ובראשו של מזבח
ששם מולחין הקומץ והלבונה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת
נסכים ועלת העוף וכיפיה מלח אלממלוח פמלח גהתי אלעצו לקו' תנו
רבנן כאיזוד הוא עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו
ונותן עליו מלח ומעלהו אמ' אביי וכן לצלי: תם שרחנא אלה שראיע

1. 24. $\text{יִתְחַל} = \text{יִתְחַל}$ (seventh conjugation of חָל) is *melted, dissolved*.
Sifra, *ibid.*, 14, 4. See also Menahot 21 a. Important variants.
[ולא וכו'] The reading of Sifra להביא is inferior, on account of its ambiguity.
The Talmud has הבא which is imperative. The omission of the second
לא תשבית in the printed editions is scarcely defensible. It seems likely
that our manuscript has preserved the original reading. Perhaps the reading
of Sifra arose through taking מלהביא as מ' להביא = מלח להביא, and the
second לא תשבית was omitted through homoioteleuton. According to
Hefes מלח שאינה שובתת ought to be translated *salt which melts not* (lit. *which*
ceases not). This is preferable to the explanation of Rashi (Babli, *ad loc.*)
who takes it in its literal sense: *which is found in all seasons*. For according
to this interpretation the second clause is slightly illogical.

Fol. 15 a, l. 1. [סודמית] Sifre has אסתרקנית. Read סודמית. while Babli agrees with our manuscript.

1. 2. Menahot 21 b. See also Tosefta 6, 2, 3.

1. 7. Menahot 21 a. There is no רבנן there. See Tosefta 6, 4.

1. 9. [לצלי] The printed edition has לקדירה. Our manuscript, however,
offers a genuine variant. See Maimonides's Code, *Issure Mizbeah*, 5, 11, and
Kesef Mishneh, *ad loc.* But Tosafot, Hullin 14 a under heading ונסבין
גריסין אמר רבה וכן לקדירה ולא גריסין וכן לצלי. Comp. also
112 a, under heading ה"מ. In Pesahim 74 a, under heading האי, the reading

10 אלמצדר דברהא¹⁰ פאמא אלשריעתין אלתין המא נהיא¹⁰
 אלשריעה אלאולי מנה¹⁰ תנהא אן יקרב כמיר או עסל כק' כי כל
 שאר וכל דבש וג' ואלקדמא תסמי אלתמר דבש לקו' איזה הוא דבש זה
 דבש תמרים וממא ידל עלי אן דלך תמר לא עסלה קו' קרבן ראשית
 תקריבו א' ל ודלך משירא אלי אלבכורים ולמא אסתחאל אן יקרב בכורים
 15 עסל עלמנא אן דלך תמר לא עסלה לקו' אין מביאין בכורים משקין אילא
 היוצא מן הויתים ומן הענבים ואין מקריבין על נבי המזבח אלא היוצא מן
 הויתים ומן הענבים ואן אכתלט שי מן הדין בשי מן אלמקרבאת לא יגוז
 תקריבה לקו' אין לי אילא המרבה הממועט מנין תלמ' לומ' כל שאר ואין
 לי אילא הוא עצמו ערובין מנין תלמ' לומ' כי כל שאר * דבש לא תקטירו
 20 אין לי אילא המרבה הממועט מנין תל' לומ' דבש אין לי אילא הוא עצמו
 ערובין מנין תלמ' לומ' וכל דבש: אלשריעה אלב מנה¹⁰
 תנהא אלאנגבי מן אלהרון מדאכלה אלהרון פימא והלו לה דון גירהם כק'
 וזר לא יקרב אליכם וקאלו רבות' וזר לא יקרב אליכם למה נאמר לפי

15 b

שהוא אומ' והזר הקרב יומת עונש שמענו אזהרה לא שמענו תלמ' לומ'
 וזר לא יקרב אליכם: תם שרחנא אלקסם אלתאני אלהאוי עלי i אלשראיע
 לקדירה is mentioned, and is refuted, as most copies have רבה, not אביי, is the authority for this decision.

1. 11. Lev 2 11.

1. 12. *Sifre Deuteronomy*, section 297 (p. 127 b). The words **איזה הוא** are missing in the printed edition.

1. 13. Lev. 2. 12.

1. 15. Terumot 11, 3. That part of the Mishnah which is irrelevant to our subject is omitted here.

1. 18. *Sifra Wayyikra*, section 12, 4 (p. 11 d). The unnecessary part is not quoted. See also Menahot 58 a.

1. 19. [ערובין] Printed edition has ערובו.

1. 20. [רביש] *Sifra* has וכל רביש. Our reading appears to be superior, as וכל is required for the following derivation.

1. 22. [והלו] = **וְהָלוּ** are considered.

1. 23. [וזר וכו'] *Sifre Numbers*, section 116 (p. 36 b). Some phraseological variants.

אלמזדר דכראה^ה אלקסם אלז יחו יא שריעה פי אלאמואל וקים אלנפוס
 וגיר דלך תנקסם קסמין אלאול יתצמן ה שראיע פעלהא סאקט ענא פי הרא
 5 אלזומאן ה מנהא אמרא ונ נהיא^ה אלתאני יתצמן ז שראיע אמרא
 ילום פעלהא פי כל זמאן ומכאן^ה שרה אלה אלשראיע אלתי הי
 אמרא^ה אלשריעה אלאולי מנה תאמר אי רגל נדר נפסה ללה אן תכן קימתה
 מנד ימצי מן עמרה ז סנה אלי סתין סנה ז מתקאלא מן אלורק במתאקיל
 אלקדם בק איש כי יפליא נדר ונ והיה ערכך הו ונ פאן כאן אלנאדר מראה
 10 פקימתהא מנד ימצי מן עמרהא ז סנה ואלי ס סנה תלתין מתקאלא בק ואם
 נקבה היא ונ פאן כאן אלרגל אלנאדר בן ס סנה ונא פוקהא פאלקימה פי דלך
 טו מתקאלא ואלמראה אבנת הרא אלסן^ה מתאקיל בק ואם מבן ששים
 שנה ומעלה ונ וקימה מנדור מנד ימצי מן עמרה שהרא ואלי ה סנין ה
 מתאקיל מן אלורק פאן כאנת אנתי פז מתאקיל בק ואם מבן חדש ועד בן
 15 חמר שנה ונ וקימה מנדור מנד ימצי מן עמרה ה סנין ואלי ז סנה עשרין
 מתקאלא ורקא פאן כאנת אנתי פעשר מתאקיל בק ואם מבן חמש שנים
 ועד בן עשרים ש ונ פאן כאן אלנאדר מהינא יעני מן אלקימה פילומה אלאמאם
 מן דלך חסב מא תנאל ידה בק ואם מך הוא מערכך ונ וקאלת אלמשנה
 הכל מעריבין ונערכין ונדרין ונדרין כהנים ולוים וישראל גרים ונשים

Fol. 15 b, l. 8. ז Read [אלורק] *وَرَقَّ* leaf, paper, coin. The author found it necessary to specify מתקאל with this word in order to exclude the idea of *weight*.

l. 9. Lev. 27. 2, 3.

l. 10. *Ibid.*, 27. 4.

l. 12. *Ibid.*, 27. 7.

l. 14. *Ibid.*, 27. 6.

l. 16. *Ibid.*, 27. 5.

l. 17. [יעני] This word may be *يَعْنِي* it signifies, used in the sense of *namely* or *that is to say*. It is also possible that Ḥefes meant it to be *يَعْنِي* is lowly, is in distress = Hebrew יעני. In this case it would have to be regarded as being in apposition to מהינא. In my translation I adopted the former alternative, as the unnecessary repetition is somewhat cumbersome; but for the sake of lucidity I thought it advisable to add מך without intending it to be a double rendering.

l. 18. *Ibid.*, 27. 8.

l. 19. [הכל וכך] 'Arakin 1, 1. גרים The printed editions omit this word.

20 ועבדים וטומטום ואנדרגנום נודרין ונדרין ומעריכין אבל לא נערכין
 שאינן נערך אילא זכר ודאי ונקבה ודאית חרש שומה וקטן נודרין
 ונערכין אבל לא נודרין ולא מעריכין מפני שאין בהן דעת פחות מכן
 חרש נדר אבל לא נערך¹ סבב קולחם שאינו נערך אילא זכר ודאי
 ונקבה ודאית לקו' אללה חב והיה ערכך הזכר וז' ואם נקבה היא וז' וסבב

16 a

קו' איצא פחות מכן חרש נידר אבל לא נערך לקו' אללה תברך פי אלערכים
 ואם מכן חרש וג' ובין אלנדר ואלקימה פרוק מנהא אן קאל קאיל אן תמן ידי
 עליי פיקומה אלחאכם זיאדה תמן עבד לה ידי עלי עבד מתלה לא ידי לה.¹
 פאמא אן קאל קימה ידי עליי פלא יגב עליה שיא פאן קאל בעין
 5 אלדאיסה מן אעצאה אעני קלבה או ראסה או כבדה פילומה קימה גמיע
 דאתה אד בכל ואחר מן הרה קואם דאתה לקו' דמי ידי עלי שמין אתה כמה
 הוא שוה ביד וכמה הוא שוה בלא ידי ערך ידי וערך רגלי עליי לא אמור כלום
 ערך ראשי וערך כבדי עלי נותן ערך כלו זה הכלל דבר שהנשמה תלויה
 בו נותן ערך כלו פאן נדר אבן שהר או אבן כמס סנין או גירמהא פלם יודי
 10 דלך פלא ילומה אלא חסב סן אלמנדור וקת אן נדר לקו' העריכו פחות מכן
 חרש ונעשה יתר על בן חמש פחות מכן עשרים ונעשה יתר על בן עשרים

1. 20. [וטומטום. Delete the *waw conjunctivum*, as a new sentence begins here.

1. 21. [נודרין Read נידרין.

1. 24. Lev. 27. 3, 4.

Fol. 16 a, l. 2. Lev. 27. 6.

1. 5. [אלדאיסה Read אלדאיסה = *الرَّيْسَةُ* chief, vital; *الأَعْضَاءُ الرَّيْسَةُ* denotes the capital, or vital members of a living being.

1. 6. 'Arakin 19 b. Some phraseological variants.

1. 7. [ערך וכו' Ibid., 20 a. Perhaps ואיצא fell out before this word. It is also possible that Hefes quotes the Mishnah (5, 2), omitting the unnecessary part.

1. 10. [וקת אן This is a colloquial expression. In good prose אן would be omitted. Ibid., 18 a.

1. 11. [חדש Read חמש.

נותן בזמן הערך פאן קאל עלי נצ' קימתי פיודי דלך לקו' חצי ערכי עלי נותן חצי
 ערכו פאן קאל קימה נצפי עלי יגב עליה קימה כלה ואן קאל נצ' תמני עלי יגב
 עליה נצ' תמנה פאן קאל תמן נצפי עליי פיגב עליה אדי תמנה לקו' ערך חצי
 עלי נותן ערך כלו חצי דמי עלי נותן חצי דמיו דמי חצי עלי נותן דמי כלו זה ¹⁵
 הבלל דבר שהנשמה תלויה בו נותן דמי כלו' ואקל מא יגב אן יקום אלפקיר לא
 אקל מן סלע פאן אסתנני לא ילומה שי אבר' פאן אלתום אקל מן סלע תם
 אוסר פילומה קימה מוסר לקו' אין בערכין פחות מסלע ולא יתר מחמשים
 סלע כאיוצד נתן סלע והעשיר אין נותן כלום פחות מסלע והעשיר נותן
 חמשים סלע היו בידיו ה' סלעים ו' מאיר אומ' אין נותן אילא אחת וחכמ' ²⁰
 אומ' נותן את כלם: אלשריעה אלב מנה' תאמר אי רגל
 אקדם ביתה ללה פליקומה אלאמאם בחסב גודתה ורדאתה פאן אכתאר
 מקדסה פכאבה פליון מא קומה אלאמאם וזיידה אלכמס כך ואיש כי
 יקדיש את ביתו קד' וג' ואם המקדיש יגאל' וג' קאל רבותינו פי שרח דלך יכול

1. 12. [נצ'] Perhaps colloquial *nus*. See above, fol. 3 b, l. 15.
 1. 14. *Ibid*. 'Arakin 20 a. [חצי וכר]

1. 17. [אלתום] *he owned, possessed*. The ordinary signification of this word is *he was responsible, obliged*, and in modern Arabic it has acquired the idea of *ownership*, since one is responsible for a thing one owns. This latter meaning is quite frequent in the Egyptian dialect. See S. Spiro's *Arabic-English Vocabulary* where the meaning *to have a monopoly* is given. An Egyptian Sheikh who presented me with a copy of an Oriental edition of the Diwan of Muslim b. al-Walid wrote down *ملتمزة من هديته* *a gift from the owner*. See also Dozy who quotes such an expression as *الْتَزَمْتُ للتاجر*. He also records the signification *he took a farm* which approaches the meaning *he possessed*. The context of our passage clearly proves that this meaning is very old, and is no modern innovation, since *he was responsible* does not suit here.

1. 18. [אוסר] Better *أيسر* = *يسر*, since this verb is a *primae Ya*. *Ibid*, 7 b.

1. 22. [פליקומה] Either a short clause fell out before this word, or we have to read *אן* instead of *פל*. It is also possible that it is merely a slovenly construction, the author having *והעריכו* in mind and forgetting that he started with *תאמר*. Sa'adya has the same construction.

1. 23. Lev. 27. 14, 15.

1. 24. *Sifra Be'ukhotai*, section 4, 8 (p. 113 d).

16 b

יכול בבית דירה הכתוב מדבר כשהוא אומ' ואם המקדיש ינאל את
 ביתו הרי בית דירה אמור וקאל ואם המקדיש ינאל את ביתו לרבות
 את האשה ואם נאל ינאל לרבות את היורש' אלשריעה אלז מנה
 תאמר אי' אנסאן נדר ללה בהימה ננסה לא יקרב מנהא קרבאנא
 5 ללה אן תוקף בין ידי אלאמאם פיקומהא בחסב גודתה ורדאתהא פאן
 אכתאר מקדסהא פכאכהא פליד אלכמם עלי אלקימה כק' ואם כל בהמה
 טמאה וג' והעריך כהן א' וג' ואם נאל ינאלנה וג' לים קו' בהמה טמאה
 אלנגם מן אלבהאים בל דואת עיוב לא ינו אן יקרב מתלהא לקו' יכול בבהמה
 טמאה הכתוב מדבר כשהוא אומ' ואם בבהמה טמאה ופדה בע' וג' הרי
 10 בהמה טמאה האמורה הא אינו מדבר אילא בפסולי המוקדשים שיפדו
 יכול יפדו על מום עובר תלז לוז אשר לא יקריבו ממנה קרבן ליי' ינא
 בעל מום עובר שהוא כשר למחר: טמאה לרבות את המתה: וקאל
 רבות' פי אלאקדאם ואלקיים ואלצואפי תניא אין מקדישין ואין מעריכין
 ואין מחרימין בזמן הזה הקדיש העריך החרים בהמה תעקר פרות
 15 כסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יוליך לים המלח איזה הוא

Fol. 16 b, l. 1. [יכול] To be omitted as dittography.

l. 2. *Ibid.*, chapter 10. 2 and 11. In Sifra the inclusion of *the wife and the heir* is given twice: on verses 15 and 19. Our text, however, derives *the wife* from verse 15 and *the heir* from verse 19. But as these two verses treat of different kinds of consecrations this combination is hardly justifiable. On the other hand the Sifra text excites suspicion, as it is not in accordance with rabbinic logic to derive two things from one word.

l. 6. Lev. 27. 11-13.

l. 8. [ינז] Read ינוז. [יכול] Sifra, *ibid.*, section 4, 1. 2. See also Temurah 32 b. Some phraseological variants.

l. 10. [האמורה] The first ה is to be deleted as dittography.

l. 13. [ואלצואפי] This is how plural of قِيمَةٌ = וَالْقِيمِ = [ואלקיים] Sa'adya renders חרם in Lev. 27. 28 and Num. 18. 14. See Dozy who quotes passages in which the meaning *confiscation* is assigned to this word. The singular thereof is صَافِيَةٌ. See also Qur'an, XXXII, 37. The signification of the latter is, however, dubious. 'Abodah zarah 13 a, Bekorot 53 a.

עיקור נועל דלת בפניה ומתה מאליה' אלשריעה אל' מנה'
 תאמר אי נאסך מאת מעה מית בגתה או גפלה פקר קטע אול
 נסכה פחלק ראסה פי אליום אל' ודלך יום טהרה ופי אליום אלה לנגאסתה
 יאתי שפנינין או פרכי חמאם אלי אלאמאם אלי באב כבא אלמחצר יעמל
 20 אחדמא דכזה ואלאכר צעידה ויסתגפר ענה ממא אכמא מן אגל מית
 ויקדם ראסה פי דלך אליום תם יעור אלי נסכה ויאתי ללקרבאן אלתאם חמל
 אבן סנתה ומא מצי מן נסכה קבל נגאסתה פיסקט מן אלומאן אלדי נדר
 אן יכן פיה נאסכא למא אנקמע נסכה כק' וכי ימות מת עליו ז' וג' וביום
 השמיני וג' ועשה הכהן וג' וחזיר ליי' את יל' וג' קו' וכי ימות פיקתצי הציר

17 a

נזיר פי מוצע פיה מריץ פמאת בגתה והו חאצר פיה או כונה ענד
 צחיה פמאת פנאה סאהיא כאן אלנזיר או מאנע מנעה ען אלכרוג מנה
 לקו' וכי ימות לרבות שנפל הבית עליו ועל המת בפתע פתאם לרבות
 שמת עמו בפונדק' ואיצא בפתע להביא את האנוס פתאם להביא את
 5 השונג דברי ר' יאשיה' ר' יונתן אומ' בפתע זה שונג פתאם זה אנוס
 וגלח ראשו ביום טהרתו פי אלסאבע לנגאסתה מן מית תם יגב אן ינצח
 עליה פי אלתאלת ופי אל' איצא מן אפר פרה כקו' הוא יתחטא בו ביו' הש' וג'
 וקאל רבות' תגלח טמאה כאיוצר היה מזה בשלישי ובשביעי ומגלח
 בשביעי ומביא קרבנותיו בח' ואם גלח בח' מביא קרבנותיו בו ביום דב'
 10 ר' עקיבא אמ' לו ר' טרפון מה בין זה למצורע אמ' לו שזה טהרתו תלויה

1. 21. [ללקרבאן] The two dots indicate that the first ל is to be deleted.

1. 23. Num. 6. 9-12.

1. 24. [חציר] Read חצור infinitive of حَضَرَ was present.

Fol. 17 a, l. 3. *Sifre Zuṭa*, ad loc. (ed. Horovitz). See Yalkuṭ.

1. 4. *Sifre Numbers*, section 28 (p. 9 b). The part irrelevant to our subject is omitted here. See also Keritot 9 a and Bemidbar rabba 10, 13.

1. 7. Num. 19. 12. This verse does not refer particularly to a Nazarite but to any one who comes in contact with a dead body.

1. 8. Nazir 44 b. Read תגלחת.

1. 10. [תלויה] The following clause fell out after this word by homoioteleuton: בימיו ומצורע טהרתו תלויה.

בתגלחתו אינו מביא את קרבנותיו אילא אם כן היה מערב שמשו'
 פאן אתפק יום סאבעה סבת או עיר יוכר דלך אלי גדה לקו' ביום טהרתו
 ביום הזאתו בשביעי אין לי אילא בשביעי שמיני תשועי עשירי מנין
 תלמ' לומ' יגלחנו אין לי אילא ביום בלילה מנין תלמ' לומ' יגלחנו אין לי אילא
 15 תגלחת טמאה תגלחת טהרת מנין תלמ' לומ' יגלחנו מיכן אמרו תגלחת
 טמאה כאיצוד מגלח ואחר כך מביא ואם הביא ואחר כך גולח לא יצא
 וביום השמיני יביא שתי ת' וג' פתכירה איהם ולדלך נטאיר תקצינא
 שרחא פ' אלמרכל אלי הדא אלכתאב והביא יקחצי אלעוב עליה אתיאן
 דלך בנפסה לקו' מלמד שהוא חייב בטיפול הבאתן עד שיביאם אל הכהן
 20 אל פתח אהל מועד: מאשר חטא על הנפש פיקחצי גנאיתיה עלי נפסה
 בקלה אחתראסה מן אלגנאסה במית לקו' ר' אלעזר הקפר אומ' וכי באיוז
 נפש חטא זה שצריך כפרה שצוער עצמו מן היין צריך כפרה קל וחומר
 למצער נפשו מן כל דבר ר' ישמעאל אומ' בנוזר טמא הכת' מדבר שג'
 וכפר עליו מאשר חטא על הנ' שמיטמא למתים וקדש את ראשו

17 b

ביום ההוא והזיר ליי' את ימי נורו יונג אן יכון אול איום אלנסך מן יום אל
 חלק אעני אליום אלסאבע לקו' ומצאנו למדים שמתחיל למנות מיום שגולה

1. 12. *Sifre, ibid.* Insignificant variants.

1. 15. *טהרת* Read *טהרת*.

1. 17. *פתכירה* This may be infinitive fifth conjugation of *חָרַץ*. But the construction is rather awkward. It would be more natural to read *פיתכירה* imperfect: *he shall choose, or select it*. *תקצינא* This is fifth conjugation of *קָצַץ* which has the same signification as tenth.

1. 18. *אתיאן* Infinitive first conjugation of *אָיַץ*.

1. 19. *Sifre Numbers*, section 29 (p. 10 a). See Bemidbar rabba 10, 14.

1. 21. *Sifre, ibid.*, section 30. See Nazir 19 a. Some phraseological variants.

1. 22. *זה* *Sifre* has *בה* which cannot be correct. *שצוער* Read *שציער*.
 [היין] The following clause fell out after this word by homoioteleuton:
 והלא דברים ק"ו ומה אם המצער נפשו מן היין.

Fol. 17 b, l. 2. *Sifre, ibid.* Read *נמצאנו*.

והימים הראשונים יפלו אן כאן קר תבקי איאמא מן איאם נסכה לקו' והימי
הראשונים יפלו אן כאן קר תבקי איאמא מן איאם נסכה לקו' והימים הראשונים
5 יפלו וג' מי שיש לו אחרונים סותר את הכל מנין שאם אמר הריני נויר מאה
יום נטמא ביום מאה חסר אחד סותר את הכל תלמ' לז' והימים הראשונים
יפלו וג' פאן אכל שי ממא יכרג אלכרם לא יהדר דלך מא מצי מן זמאן נסכה
בל יגלד וכמא שנשרח דלך פימא יסתאנף¹ אלשריעה אלה מנה
תאמר אי נאסך כמלת איאם נסכה אן יאתי פי יום כמאלהא אלי באב
כבא אלמחטר ז ארס מן אלגנם מנהא חמלא אבן סנתה צחיחא ללעעידה
ורכלה אבנת סנתהא צחיחה ללעעידה וכבשא צחיחא לרבח אלסלאמה וסלה
פטיר גראדק פטיר מלתותה בדהן ורקאק פטיר איצא ממסוחא בדהן וברהם
ומאנהם פיקדמהם אלאמאם בין ידי אללה ויצנע דכותה וצעידתה ואלכבש
יצנעה דבח אלסלאמה ללה מע סלה אלפטיר תם יצנע אלבר ואלמוזאג אלדי
15 מעהא ויחלק אלנאסך ענד באב כבא אלמחצר שער ראסה ויאכדה ויטרחא
עלי אלנאר אלתי תחת דבח אלסלאמה ויאכד אלאמאם אלדראע מטבוך מן
אלכבש וגרדקה ורקאקה מן אלפטיר וידע דלך עלי כפי אלנאסך בער חלקה
שערה ויחרבהם תחריכא בין ידי אללה וליכן קרסא ללאמאם מע קן אלתחרך

1. 3. *Ibid.*, section 31. See also Nazir 19b. Some phraseological variants.

1. 4. [אן] This sentence as far as 'יפלו וג' (1. 5) should be omitted as dittography.

1. 8. [יגלד] The slanting line over י evidently represents a *qamma*.

1. 10. [אלמחטר = المحضر] *ḥ* is now and again confused with *ṣ* in Jewish Arabic, and sometimes even in manuscripts written by Mohammedans. This is no doubt due to the pronunciation of these letters. In colloquial Arabic *ظهر* *midday* is pronounced *ḡuhr*, as if it were *صُهر*. Similarly, *نظارة* *glasses, spectacles*, is pronounced *naḡḡara* as if it were *نصار*. On the other hand *ضابط* *a police officer* is pronounced *zābiṭ*, as if it were *ضابط*.

1. 11. [ורכלה] This is correct, as it is *رحله*. Sa'adya's רחלה (Num. 6. 14) is an error that crept into a copy written in Arabic characters.

1. 17. [וידע] A by-form to ויצע. This confusion is not infrequent in Arabic, and is certainly due to the pronunciation. Thus in modern Arabic some words are spelt indifferently with *د* or *ض*, as, for instance, *أوضة* *a chamber* is sometimes written *أوضة*.

וסאק אלרפיעה ובעד דלך ישרב אלנאסך כמרא כק' זאת תורת חנויר ביום
 מלאה וג' והקריב את קרבנו ליי' וג' וסל מצות וג' והקריב הכהן לפני יי' וג'²⁰
 ואת האיל יעשה וג' וגלח חנויר פתח וג' ולקח הכהן וג' והניף אתם הכהן תנופה
 ל' וג' קול ביום מלאה ימי נורו ירדו בה מן לנסכה זמאנא מחדודא לא נאסך
 אלדהר לקו' אחד קרבן נזיר ימים ואחד קרבן נזיר עולם לקרבן טהרה או

18 a

אף קרבן טמאה תלמ' לומ' ביום מלאה ימי נורו ירדו בה מן לנסכה זמאנא
 מחדודא לא נאסך אלדהר לקו' אחד קרבן נזיר ימים ואחד קרבן לא אמר[תי]
 אילא במי שיש לו פסוק לנזירותו ואלחלות ואלרקקים אלתי יגב אן יאתי
 בהא עשרה עשרה לקו' חלות תורה והנזירה שהן באות עשר עשר ואלמסח
 5 פכנצף דאירה לקו' ורקיקי מצ' מש' יכול כדרך המשוחים בשמן כדי קיום
 שמן באיצד הוא עושה טובל באצבעו ונותן אחת על זו ואחת על זו כמין
 כי ולקח את שער ראש נורו ונתן על האש קאלו אנה כאן יציף אלי אלשער שי
 מן מרק אללחם וילקי אלנמיע עלי אלנאר לקו' תניא ואחר כך נותן את הרוטב
 ונותן על שער ראש נורו ומשלח תחת הדוד של שלמים ואם שלה תחת הדוד
 10 של חטאת יצא רוטב מנ' לן אם קרא אשר תחת זבח השלמים מזבח יהיה תחתיו

1. 19. Num. 6. 13-20. י fell out before זאת.

1. 23. *Sifre, ibid.*, section 32 (p. 10 b). Omit קרבן in both places. The printed edition has a few biblical words after עולם.

Fol. 18 a, l. 1. [ירידו] The scribe noticed that, owing to the confusion of נורו, he had copied twice the sentence beginning with this word. He accordingly deleted all these words by marking them with circles.

1. 4. Menaḥot 76 a.

1. 5. *Sifre Zuta* (Yalkuṭ) *ad loc.* See also Bemidbar rabba 10, 19. [המשוחים] It may be an active fa'ul form, or we have to read המושחים.

1. 8. [תניא וכי] Nazir 45 b. Instead of תניא the printed edition has נוטל. [נותן].

1. 10. [חטאת] The printed text has ואשם after this word. [יצא] A short irrelevant discussion is omitted after this word. [רוטב] The printed text has the more general question מנהני מילי, and the answer is given in the name of Raba.

והניף אתם הכהן תנופה לפני יי' פיקתצי דלך תקריבא אלי נחו כל ואחרה מן אל
 נהאת לקו' מוליך ומביא מעלה ומוריד שנ' אשר הונף ואשר הורם וקאלו אם
 ר' חייה בר אבא אם ר' יוחנן מוליך ומביא למי שהרוחות שלו ומעלה ומוריד
 למי שהשמים שלו הוא במערבא מתני הכי אם ר' חמא בר עוקבה אם ר'
 יוסי בר חנינא מוליך ומביא כדי לעצר רוחות רעות מעלה ומוריד כדי
 לעצר טללים רעים: לפני יי' פי גהה אלמשרק לקו' לפני יי' במזרח שבבל
 מקום שנא' לפני יי' הרי הוא במזרח עד שיפרוט לך הכתוב:
 תם שרחנא אלה אלשראיע אלמצדר דברהא: פאמא אלז אלשראיע אלנואהי
 אלולוי מנהא תנהא אלנאסך אכל שי מן ענב אלכרם רטבא ויאבסא ושרב
 אלמצטנע מנה מן כמר ומסכר וכל כמר ומסכר ונקיע ואכל פרצן ותניר 20

1. 11. [תקריבא] Read preferably תחריבא, the copyist having mistaken
 ת for ק and כ for ב.

1. 12. [אמ' וכו'] Menahot 61 a. Ibid. 62 a, Sukkah 37 b.

1. 14. [שלו] Insert והארץ before this word.

1. 16. *Sifre Numbers*, section 37 (p. 11 a). A phraseological variant.

1. 20. [פרצן] Although this word is not found in the Arabic lexica, it is
 attested by its occurrence several times in the Syriac-Arabic glossaries of
 Bar Bahlul (ed. Duval: 482, bottom; 904, 21; 1421, 1; 1635, 19), and
 Bar Ali (ed. Hoffmann, p. 184, l. 21). In all these places its meaning is
 unmistakably *kernel*, or *stone of a grape*, or *raisin*. It is the equivalent of
 ܦܪܥܢܐ, ܦܪܥܢܐ, ܦܪܥܢܐ, and ܦܪܥܢܐ. Some of these words, it is
 true, have more than one meaning; but ܦܪܥܢܐ is given throughout to denote
kernel, and where ambiguity may arise, they take care to avoid it, by saying
 ܦܪܥܢܐ ܕܐܝܬܐ ܕܐܝܬܐ (BB 904, 1635; BA 184). It is thus synonymous
 with ܦܪܥܢܐ and may be a dialectic variant thereof, like ܦܪܥܢܐ. Ḥefes, however,
 uses it in the sense of *skin of a grape*, as he explicitly states that ܦܪܥܢܐ is the
 kernel, and quotes a talmudic passage which says that ܦܪܥܢܐ is the external
 part (see below, fol. 19 a, l. 8). We must therefore assume that in the
 dialect spoken by Ḥefes ܦܪܥܢܐ signified *a skin of a grape*. Sa'adya also
 renders ܦܪܥܢܐ by ܦܪܥܢܐ, but it is not certain what he meant by it.
 Derenbourg's note to that word is inadequate. Ibn Janāḥ translates
 ܦܪܥܢܐ by ܦܪܥܢܐ and uses, without acknowledgement, the explanation and talmudic
 passage which Ḥefes gave. From Bar Ali (p. 184, l. 21) it seems that the
 correct vocalization is ܦܪܥܢܐ = ܦܪܥܢܐ that which is expressed from
 grapes, i.e., including the dregs. As may be seen from the preceding note,
 this word is taken here to mean *grape-kernel*.

איצא בק' דבר אל בני ישראל ואמ' אלה איש או אשה כי יפלא לנדר וג'
 מיין ושכר יזיר וג' כל ימי ז' וג' וינצאף אלי קו' ענבים לחים אלחצרם
 מן אלכרם לקו' לחים להביא את הבכר' יבשים להביא כל יבשים'

18 b

ואלפרק פימא בין לפטה גפן וכרם לאן גפן יכץ אנואע אלכרם
 לא גירה וכרם פיעם אנואע שגר אלזיתון איצא לקו' ויבער מגדיש ועד
 כמה וע' ז' וקאל רבות' אמ' רב פפא כרם זית איקרי כרם סתמא לא
 איקרא' פקו' מגפן היין לאן אלכרמה מבצוצה בה לא גירה וורק דלך גיר
 5 מחטור עלי אלגזיר ולא מחטורא איצא פי אלערלה ונטע רבעי בל ורק שגר
 אלאשרה לקו' העלים והלולבין מגפנים ומסמדר מותרין בערלה וברביעי
 ובגזיר ואסורין באשרה ומתי שרב אלגזיר וזן כה דרהמא כמר פמא
 פוקה ויגב גלדה לקו' אמ' ר' אלעזר עשר רביעיות נקיט כהנא בתריה
 חמיש סומקאתא וחמש חזיראתא חמש סומקאתא מאי נהי גזיר ועשי
 10 הפסח הורו ונכנס ומתים נטר רביעית יין לגזיר עושי הפסח דאמ' רב יהודה
 אמ' שמואל ארבעה כוסות הללו צריכין שיהו בהן כדי רביעית שהורו
 רביעית יין לא יורה במקדש ונכנס שתה רביעית יין ונכנס למקדש

l. 21. Num. 6. 2-4.

l. 23. *Résumé of Sifre Numbers*, section 23 (p. 8 a).

Fol. 18 b, l. 2. [לקו' Judges 15. 5. This is the only case where this word introduces a biblical verse. As this verse merely explains the usage of a term and does not form part of the precept, the directness of בק' is not necessary. It is also possible that the words וקאל רבות' of the following line are to be omitted, and that the entire passage is a talmudic quotation.

l. 3. Berakot 35 a, Baba meši'a 87 b.

l. 6. 'Orlah 1, 7.

l. 8. Nazir 38 a. [אמ' וכו' With the exception of one or two phraseological variants, all the deviations are scribal errors. See following notes. [נקיט Insert הן before this word and רב after it. [בתריה The printed text has ביריה.

l. 9. [גזיר וכו' The mnemonic sign of the Talmud is more skilful. It is גזיר ועושה פסח שהורו במקדש ומתו.

l. 10. [נמר Read גזיר.

l. 11. [שהורו Insert שתה after this word.

l. 12. [במקדש This is the mnemonic word of the talmudic text, and if

חייב מיתה דתניא מנין לרביעית דם שיצאה משני מתיים שיהא
 מטמא באהל שנא' ועל כל נפשות מת לא יב' חמש חיוראתא חלת נזיר
 15 ומצורע שנפסלו בשבת חלת רביעית שמן לחלה נזיר רביעית שמן לנזיר
 מצורע רביעית שמן למצורע שנפסלו דתנן ושאר כל המשקין ברביעית
 ושאר כל המשקין פוסלין את הגויה ברביעית בשבת דתנן ושאר כל
 המשקין ברביעית ושאר כל השפוכים ברביעית להוצאת שבת ותו ליכא
 והאיכא מי רביעית נוטלין ממנה לידים לאחר ואפילו לשנים בפלוגאת^א
 20 לא קא מירי והאיכא היה מביא פולי של חדש ונותנין לתוכה חצי לג
 מים מן הכיור ור' יהודה אומ' רביעית בפלוגאתא לא קא מירי ~~והאיכא~~
 והאיכא כמה מים נותנין לתוכה כל שהוא ר' זכאי אומ' רביעית
 בפלוגאתא לא קא מירי והאיכא מקוה בר מההיא דבטליה רבנן:
 ושרוח

19 a

ושרוח הרה אלמעאני פיטול פנכתצרהא ולאן קר עולנא עלי
 בסט שרה אלמקאדיר אעני אלשיעורים פי כתאב אן נפרדה לה: וקאלו

our mnemonic sign is genuine this word should be deleted. Otherwise
 10 should be struck out. As it stands we have a fusion of two different
 readings.

l. 13. [רתניא] Insert ומתו or ומתו before this word. It fell out by
 a sort of homoioteleuton.

l. 16. [ושאר] Delete to the end of the line. This clause crept in
 through confusion with דתנן after בשבת.

l. 18. [להוצאת שבת] These two words which appear to be essential are
 missing in the printed text.

l. 20. [פולי וכו'] Read פילי של חרם.

l. 23. [דבטליה] Read דבטלוה.

Fol. 19 a, l. 1. [עולנא] ^{עוֹלָ} usually denotes *be relied upon*. But Dozy
 gives also the meaning *prendre la résolution de*, which suits here admirably,
 though one is not precluded from translating this sentence by ^{וְסוֹמְכִים}
 וסומכים. Whether Hefesh actually wrote this book or not is unknown.
 No reference is made to it in any other place.

l. 2. [אן] This is a very loose and awkward construction. To relieve
 this sentence from its awkwardness we merely have to delete אן. Perhaps

פי דלך ופי תואיר אלמלקות מן אנלה חייב על היין בפני עצמו ועל הענבים
 בפני עצמו ועל החרצנים בפני עצמן ועל הזגין בפני עצמן. אמר רבא אבל
 5 חרצן לוקה שתיים משום חרצן ומשום מכל אשר יעשה מגפן היין זוג לוקה
 שתיים חרצן זוג לוקה שלש משום חרצן ומשום זג ומשום מכל אשר
 יעשה מגפן היין: ואיצא ר' אלעזר בן עזריה אומ' אינו חייב עד שיאכל שני
 חרצנין וזוג אלחרצן הו' אלפרצן ואלצג הו' אלחב אלדי דאכל אלענב לקו'
 אילו הן החרצנין ואלו הן הזגין החרצנין אילו החרצנין והזגין אילו הפנימיים
 10 דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ' כדי שלא תמעה כוונ של בהמה החיצון זוג ותפנימ[י]
 ענבול וקאלו פי נקיע אלענב משרת ליתן טעם כעיקר שאם שרה
 ענבים במים ויש בהן טעם יין אסור. אלשריעה אלב מנה.
 תנחא אלנאסך חלק שער ראסה והו' נאסכא בל ירביה כק' כל ימי נדר
 נזרו וג' קאל רבותינו באן אקל זמאן אלנאסך לקו' סתם נזירות שלשים

this word was intended by the copyist to be the ending of כתאב, the nunation being written out, as is sometimes the case in manuscripts of this kind. See *Jefeth b. Ali's Arabic Commentary on Nāḥūm* (ed. Hirschfeld, p. 16, note 7), where نَاحِي = نَاحِي . In that place, however, نَاحِي may merely be a case of dittography. Accordingly نَاحِي = نَاحِي , the accusative being erroneously used instead of the genitive, as נארא (fol. 4 b, l. 14). It is also possible that some such word as נרגו *I hope* fell out before נא .

l. 3. Nazir 34 b.

l. 4. נא וכו'. *Ibid.*, 38 b. We should perhaps insert וקאל אתלמוד before this word. This passage seems to be corrupt in the printed editions, where it is shorter. This decision is given in the name of Abayya, not Raba. The same passage is quoted in Pesahim 41 b, where Raba is credited with this decision. See Tosafot, *ibid.*, under heading אמר רבא.

l. 7. Nazir 34 b.

l. 8. [וזגן] Does the pronominal suffix refer to חרצנין, or should we delete the ך and read זוג in accordance with the talmudic text? [אלפרצן] See above, note to fol. 18 a, l. 20. [ואלצג] Read ואלו.

l. 9. *Ibid.* [אילו החרצנין] Read אילו החיצונין.

l. 11. Nazir 37 a.

l. 12. [אסור] The printed text has חייב.

l. 13. Num. 6. 5.

l. 14. [אלנאסך] Insert תלתון יומא after this word. [סתם וכו'] Nazir Mishnah 1, 3. Slight variants.

15 יום אמר הריני נזיר אחת גדולה הריני נזיר אחת קטנה אפילו מיכן
ועד סוף העולם נזיר שלשים יום הריני נזיר יום אחד קטנה הריני נזיר
שעה אחת הריני נזיר אחת ומחצה הריני נזיר שתיים הריני נזיר שלשים
יום ושעה אחת נזיר שלשם ואחת יום שאין נזירין שעות פאן קאל
נאדרא באני קד געלט ערד איאם נסכי כערד שער ראסי או ערד אנוא
20 אלרמל ואלתראב פיגב נסכה גמיע מא תבקא מן עמרה לקו' הריני נזיר
כשער ראשי וכעפר הארץ וכחול הים הרי זה נזיר עולם ומגלח אחל
אחת לשלשים יום פאן קאל כערד איאם אלסנה פילום לכל יום מנהא
תלתין יום לקו' הריני נזיר כמינין ימות השנה מונה נזירות כמינין ימות
השנה אם ר' יהודה מעשה היה וכיון שהשלים מת וינצם אלי מעני

19 b

תער לא יעבר על ראשו סאיר אלא לאת אלתי יחט בהא אלשער' פאן
סקט בעין שיערה לחכה דלך אלמוצע או דלכה דלכא שדירא פדלך
נאיו לקו' נזיר בין שנלח בין בזוג ובין בתער או שספסף כל שהוא
חייב נזיר חופף ומספסף אבל לא סורק ר' ישמעאל אומ' לא יחוף
5 באדמה מפני שהיא משרת את השער: פאן כאן נאסך אלדרה פיגו
תכפף שיערה מתי תקל עליה פאדאה מע קרבן יקרבה לקו' נזיר עולם
הכביר שיערו מקל בתער ומביא שלש בהמות ומתי טהר פי אלנאס
אלנאסך ברצה נגסה פיגב ענד אלטהארה מנה חלק גמיע שיערה
ואן למ תכמל איאם נסכה לקו' נאסך הנזיר בשלש מצות מלשות
10 יין ומלגלח ומטלטמא למתים והותר בשתיים מהם מצוה לגלח

1. 16. Read . . . יום. [יום אחד]

1. 17. ושעה Read הריני. Instead of second הריני read זה.

1. 20. *Ibid.*, 1, 4.

1. 23. *Ibid.*, 1, 7. [השנה] The printed edition has החמה in both places.

Fol. 19 b, 1. 3. *Ibid.*, 6, 3. Both readings ספסף and פספס are recorded ; the former, however, is to be preferred.

1. 6. Nazir 4 a.

1. 9. *Sifre Zuṭa*, as quoted in *Midrash ha-Gadol* (ed. Horovitz, p. 34).

1. 10. ומלטמא Read [ומלטמא].

תגלחת מצוה וליטמא על מת מצוה ויסקט ממא מצי מן זמאן
 נסכה תלתין יומא לקו' והתגלחת אינה סותרת אילא שלשים יום ואינן
 חייבין עליה קרבן פאמא עד מלאת הימים אן כאן לזמאנה זמאנא
 מחדודא לא נזיר עולם וקו' גדל פרע שער ראשו אן כאן דא שער פאן
 15 כאן אקרעא פילומה באקי חכם אלגזירות לקו' כי נזר אלהיו על ראשו
 בין שיש לו שער ובין שאין לו שער: ואלדי יומי בוגוב אלנסך עליה ואן בני
 ען אלאפאט אלמסתגדקה למעאניהא פילומה אלנסך בעד אן תבון אלאפאט
 אלתי אטלקהא מן פיה תקתצי נסכא לקו' כל כינויי נזרות כנזירות האומר
 איהא נזיר הרי זה נזיר איהא נאה נזיר נזיק נזח ופזיה הרי זה נזיר
 20 הריני בזה הריני מסלסל הריני מכלכל הרי עלי לשלח פרע הרי זה נזיר
 הרי עלי כציפרים ו מאיר אומ נזיר וחכמ אומ אינו נזיר פאן אשאר
 באשארה מא תומי אלי הדה אלאשארה פלא ילומה לרלך ואנבאת אל
 נאסך לקו' בית שמאי אומ כינויי כינוין אסורים ובית הלל אומ כינויי
 כינוין מותרין היכי דאמי כינויי כינוין דנזירות תיני ו יוסף מנויקנא

20 a

מנויהנא מיפוזאנא¹ אלשריעה אלג מנה² תנהא אל
 נאסך אן ידבל אלי חצרה מית בק' כל ימי הזירו ליי' ע' וג' יגזו אן יתולי

1. 12. Nazir 44 a.

1. 15. *Sifre Numbers*, section 25 (p. 8 b).

1. 18. Nazir 2 a. A few slight variants.

1. 21. [כציפרים] The mishnic text has צפרים without כ. From the amoraic discussion on 3a it would appear that our manuscript has preserved the better reading.

1. 23. Tosefta Nazir 1, 1; Nedarim 10 b.

1. 24. [היכי דאמי] Nedarim 10 b. This does not form a continuation of the preceding. It is hardly possible that Hefes had an entirely different text, and it is therefore best to assume that some such word as וקאלו fell out. [מנוקנא] The printed edition has מחזקנא. But our reading is preferable. See Nedarim 10 a.

Fol. 20 a, l. 1. [מיפוזאנא] Read מיפוזנא.

1. 2. Num. 6. 6.

אלניזר דפן מת מצוה אדא לם יכן גירה ממן יגזו לה דפנה לקו' כהן גדול
 וניזר אינן מיטמאין לקרובותיהן היו מהלכין בדרך ומצאו מת מצוה
 5 ו' אליעזר אומ' יטמא כהן גדול ואל יטמא ניזר וחכמ' אומ' יטמא ניזר
 ואל יטמא כהן גדול אמ' להו' ו' אליעזר יטמא כהן גדול שאינו מביא
 קרבן על טמאתו ואל יטמא ניזר שהוא מביא קרבן על טמאתו אמרו לו
 יטמא ניזר שקדושתו קדושת שעה ואל יטמא כהן שקדושתו קדושת
 עולם: וקאלו איזה הוא מת מצוה כל שאין לו קוברים קורא ואחרין
 10 עונין אתו זה הוא מת מצוה: וינצאף אלי תחרים דנוה במית דנוה איצא
 בדמה או כאן חזן כמסין דרהמא פמא פוקה וינגס איצא מן גזו מן מית
 מקראר זיתונה פמא פקדא לקו' פי דלך ופי גירה עלי אילו טמאות הנזיר
 מנלח על המת ועל כזית מן המת ועל כזית נצל ועל מלוא תרוד רקב
 ועל השדרה ועל הגלגלת ועל איבר מן המת ועל איבר מן החי שיש עליהם
 15 בשר כראוי ועל חצי קב עצמות ועל חצי לג דם ועל מנען ועל משאו ועל
 אהלו ועל עצם כשעורה: וסנשרח הרא אלקול פי אלשריעה אלב מן אל
 פצל אל' וקאלו פי שרח אלרקב תנו רבנן איזה הוא מת שיש לו רקב
 מת שנקבר ערום בארון של שיש על גבי רצפה של אבנים זה הוא מת
 שיש לו רקב ואיזה הוא מת שאין לו רקב נקבר בכסותו בארון של שיש
 20 על רצפה של אבנים זה הוא מת שאין לו רקב אמ' עולא אין רקב אילא
 הבא מן הבשר ומן הגידים ומן העצמות וקאלו תנו כל שבמת מטמא חוין

1. 3. Nazir 47 a. Some interesting variants. See *Sifre Numbers*, section 26 (p. 9 a).

1. 9. 'Erubin 17 b, Yebamot 89 b, Nazir 43 b; see also Semahot 4, 29.

1. 10. [זה] Insert אין before this word. It probably fell out, because in the manuscript it resembled אתו.

1. 11. [או] Read אין.

1. 12. Nazir 49 b.

1. 15. [משאו] Read משאן.

1. 16. [אהלו] Read אהלן.

1. 17. Nazir 51 a. There are some variants, and our manuscript offers superior readings.

1. 20. [זה] Delete the ו.

1. 21. *Ibid.* The printed text has תנו תנן instead of תנו, and טמא instead of מטמא. Niddah 55 a has מטמא, while Ohalot 3, 3 has טמא.

מן השנים ומן השער והצפורן ובשעת חבורן הכל טמא: ושריעה
אלנאסך פגור לאומה פי הדא אלומאן דליל דלך קול רבו' כל נזיר עד
שלא חרב בית המקדש נזיר משחרב בית המקדש נזיר משחרב בית
25 המקדש אינו נזיר: תם שרחנא אלז' אלשראיע אלמצדר דכרהא

20 b

פאמא אלקסם אלמתצמן ז' שראיע אואמר:
אלשריעה אללא' מנה' תאמר אלוארד איפא באלנדר כק' מוצא
שפתוך חשמר ועש' וג' קולה ועשית יקחצי חתה עלי פעל מא נדר בה
ויקחצי דלך אלואם בית דין חתה עלי פעל דלך מע עלמהם בה אן כאן פעל
5 דלך ממכנא לקו' ועשית הרי זו אזהרה לבית דין שיעשוק' וקאלו פי
שרח דלך כאשר נדרת זה נדר לי' אלהיך אלו ערכין וחרמין והקדש
נדבה זו נדבה כאשר נדרת זה הקדש ובדק הבית בפין זו צדקה:
וקד שרחנא דלך פי אלפצל אלואל' אלשריעה אלב מנה
תאמר רגל נדר נדרא ללה או חלף ימינא ליעקד עקדא עלי נפסה אל
10 יבדל קולה בל יעמל גמיע מא כרג ען פיה כק' איש כי ידר נדר לי' או
הש' וג' אלעאקל יגב עליה איפא בנדרה ואן כאן בן יב סנה ויומא ואחדא
וקת נדר דלך פאן כאן לא עאלם במא נדר ולא עאקל סקט נדרה' פאן
כאן זמאנה אקל מן יב סנה ויומא ואחדא פאן כאן עאקלא פלא יגב
נדרה פאן כאן קאדרא עלי פעלה פאן כאן והו נאדר אבן יב סנה ויומא
15 ואחדא פמא פוקהא ועאקלא וימכנה פעל מא נדר בה פקאל לם אכן מחצלא

1. 23. Nazir 32 b. The Mishnah has כל שנזיר.

1. 24. The last three words of this line and the first of the following are to be deleted as dittography.

Fol. 20 b, l. 2. Read אלנאדר. Deut. 23. 24.

1. 5. *Sifre Deuteronomy*, section 265 (p. 121 b).

1. 6. *Ibid.*

1. 7. Read אשר דברת. The confusion arose through this clause in the preceding line.

1. 10. Num. 30. 3.

1. 15. [מחצלא] = *he discriminated, differentiated*. I translated this participle by a noun to suit the Hebrew idiom, as לא הייתי מבחין would not bring out the exact force of the original.

הרסיא הרפיא: כינוי כינויים דנזירות תני רב יוסף מנזיהא מפזאנא
 ואלקול פי אלאימאן כדלך איצא לקו' כינוי כינוין דשבועה היכי
 10 דאמי שבואל שביסאל שקוקאל שבואל בן גרשום משמע אילא
 שבובאל שביתאל אמי שמואל שיבתא לא אמי כלום אשקיקא לא
 אמי כלום כל קדנאסא לא אמר כלום: ואלאימאן עלי סלב שי או
 אינאב שי ואלאימא אליה סוא פי אלאימאן לקו' שביתא שקוקא נדרה
 במוהה הרי אילו כינויים לשבועה ואלנדור ואלאימאן תלום אלנאדר
 15 ואלחאלף מתי ואקף אללפנט בהא לניתה לקו' עד שיחא פיו ולבו שוים
 לאסר אסר על נפשו ימין יקחצי חצר אלנפס ואנקבאין ען פעל שי
 יגוו פעלה לא אן יחל בדלך אשיא מחרמה עליה לקו' איוה הוא
 אסר ביום שחרב בו בית המקדש ביום שמת בו ר' פלוגי הרי עלי שלא
 לאכל בשר ושלא לשתות יין ואיצא יכול נשבע לאכל נבלות וטרפות
 20 ושקצים ורמשים קורא אני עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלם לזמ לאסר
 אסר על נפשו לאסור את המותר ולא להמר את האסור ולא יגוו

words. **הני מפשאה** The Wilna edition has [תני רב יוסף מפשא. But according to Rashi it is obvious that the first word ought to be תני. That commentator takes the second word as the name of a scholar. But our manuscript would seem to indicate that רב יוסף fell out in the printed text. It appears that both readings are corrupt. **הרקיא** Read **חרקיא** or **חרקים**.

l. 8. **הרסיא** Read **חרביא** or **חרבים**. **הרפיא** Read **חרפים** or **חרפים**.
 l. 10. **מנוקנא מנזחנא מפזחנא**: Read after this word: **מנוקנא מנזחנא מפזחנא**. See above, notes on fol. 19 b, l. 24, and fol. 20 a, l. 1.

l. 9. *Ibid.*

l. 10. **שביתאל** The printed text has **שביתאל**, which is more correct, as may be seen from the following line.

l. 11. **אמי** Insert **שקוקאל** before this word.

l. 12. **כל** This word ought to be deleted as dittography.

l. 13. **שביתא** *Ibid.*, 10 a. Read **שביתא**.

l. 14. **במוהי** The printed edition has **במוהה**.

l. 15. Yerushalmi Nedarim 1.

l. 17. Tosefta Nedarim 1, 4. The phraseology is entirely different here. See Yerushalmi Nedarim 1, 1.

l. 19. *Sifre Numbers*, section 153 (p. 56 a). Insignificant variants.

l. 21. **להתיר** Read **להמר**.

יגום עלי גירה כגומה עלי נפסה לקו' על נפשו הוא אוסר ואינו אוסר
על אחרים פאן חלף עלי שי ממתנעא פיגב גלדה לחלפה עלי גיר

21 b

ממכן לקו' אמו ר' יוחנן נשבע שבועה שלא יישן שלשה ימים מלקין
אתו ויושן לאלתר פאן נדר אלא יאכל אלשי אלפלאני לאנה יודיה וכאן לא
יודיה בל ינפעה פנדרה לדלך מנפסך לקו' קונם בצל זה שני מועם שהבצל
רע ללב אמרו לו והלא כופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא בכופרי בלבד
5 הותר אילא בכל הבצלים מעשה היה והתירו ר' מאיר בכל הבצלים
פאן נדר אלא יסכן בית בעינה פחרם עליה סכאנה ואלגרפה איצא
אלתי עליה לקו' הנודר מן הבית מותר בעלייה דברי ר' מאיר וחכמי
אומ' עליה בכלל הבית הנודר מן העליה מותר בבית פאן נדר אלא
יאכל אללחם פחרם מעה אלכבד ואלטחאל ואלנוף איצא לקו' הנודר
10 מן הבשר אסור בכל מיני בשר ואסור בראש וברגלים ובקנה ובכבד
מפני שהן קרבים ואסור בעופות ומותר בדגים וחגבים: פאן נדר
אלא שוא ולם תעקד ניתה כל שוא פחרם עליה אללחם אלמשוי' פאן
קאל מא ישוא פחרם עליה כל משוי וכדלך אלקול פי אלמאלח לא

1. 22. [יגום] The omission of אן after יגון is hardly defensible, and is unusual with Ḥefes. [על נפשו וכו'] *Ibid.*

Fol. 21 b, l. 1. Nedarim 15 a, Shebu'ot 25 a.

1. 2. [וישן] Read וישן.

1. 3. [קונם וכו'] Nedarim 66 a. [שני] This is an interesting contraction of שני. Comp. לְאָהֳרֵי for לְאֶהֱרֵי (1 Sam. 25. 6).

1. 6. [סכאנה] For the infinitive סִכָּאֵן see Dozy, s. v. The usual infinitive of סָכַן is סִכְוֵן.

1. 7. Nedarim 56 a. Ḥefes naturally decides according to the opinion of the sages.

1. 9. *Ibid.*, 54 b.

1. 10. [ובלבב] After this word the printed text has ובלבב.

1. 11. [מפני שהן קרבים ואסור] These words are missing in the printed edition which continues with ועופות. [ברגים] That text has דגים.

1. 12. [אלא] Insert יאכל after this word.

יחרם עליה אלא מאלח אלסמך פאן קאל כל מא מלח פחרם עליה כל
 ממלות ואלעלה אלתי לאגלהא יחרם עלי^ה אלשכין כתרה אסתעמאל דלך¹⁵
 אלשכין פימא אמתנע באלנדר מנה לקו' הנודר מן הצלי אין אסור אילא
 בצלי של בשר דב ר' יהודה עלי שני טועם אסור בכל הצלויין מן המליח
 אין אסור אילא מן המליח של דג מליח שני טועם בכל המלוהין וקול' לא
 יחל דברו פיגב אמתתאל פעל דלך מע אלאמכאן פי אלומאן אן כאן קד
 חד לה זמאן פאן כאן מבחמא פיקדם פעלה לילא קטע ען פעלה קאטע²⁰
 מא וקר שרחנא דלך פי אלפצל אלאול ומעני לא יחל דברו איצא פיקתצי
 פץ ולא יגב ללנאדר אן יפץ נדרה ואן כאן חכים פי נפסה בל גירה
 יפצה לקו' לא יחל דברו שלא יעשה דבריו חולין הרי שהיה חכם יפר

22 a

לעצמו והדין נותן אם מפר לאחרים לא יפר לעצמו תלמז לזמ לא
 יחל דברו ואיצא הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו וקאלו איצא
 דבריו אינו מוחל אבל מוחל חפצי שמים ככל היוצא מפיו יעשה
 פיקתצי לזום פעל אלנדר אן כאן אלנדר יגוז אן ינדר מתלה וממכן פעלה ;
 אלשריעה אלג מנה' נדור אלנסא אלבלג ולא בלג והן צנוף כמס⁵

1. 15. [עלי] The suspended ה is perhaps a remnant of הדין, as it is quite impossible to read עליה.

1. 16. Nedarim 51 b. The word הנודר is missing in the printed edition, as this paragraph is a continuation of the preceding.

1. 17. [עלי] Read עלי.

1. 18. [בכל] Insert אסור before this word.

1. 22. [פי נפסה] This seems to be a Hebraism representing בעצמו, since this law applies also to an actual sage, and not merely to one who considers himself as such.

1. 23. [לא יחל וכו'] Sifre Numbers, section 153 (p. 56 a). See Nedarim 81 b. [יפר] Insert לא before this word.

Fol. 22 a, l. 2. Ḥagigah 10 a, Berakot 32 a. The confusion of מחל with מוחל, due to the *plene* spelling מוחל, is also in Ḥagigah. מוחל is the only correct reading.

1. 3. Nedarim 16 b. Read מוחל in both places.

1. 5. [אלבלג] This is obviously intended as a broken plural of بَالِغ. Such a form is, however, nowhere else recorded.

מנהן נאריה פי בית אביהא לא באלג ולא מזוגה ומנהן נאריה מקדסה
ומנהן מזופזה אלי בעלהא: ומנהן ארמלה ומטלקה:
פאלאולי מנהן תאמר אית אמראה נדרת נדרא ללה או עקרת
עקרא פי בית אביהא פי חאל צבאיהא פסמעהא אבוהא ואמסך
פנמיע נדורהא ועקודהא אלרי נדרתה ועקדתה עלי נפסהא תאבת פאן 10
נהרהא פי יום סמע דלך פנמיע נדורהא ועקודהא תיך גיר תאבתא ואללה
ינפר להא אד אנתהרהא אבוהא כק' ואשה כי תדר נדר ל' וג' ושמע אביה את
נדר' וג' ואם הניא אביה אות' וג' ואלזמאן אלרי פיה ינוז ללנאריה אן
תנדר נדרא ינב פעלה מן גיר אן יסתקרא עקלהא פאבנת יב סנה ויומא
ואחדא פמא פוקה אללהם אלא אן יערץ לעקלהא כלל ונקץ פאמא אלתי 15
מנהן להא יא סנה פמא דונהא פלא יצה נדרהא פאדא אנסלך ענהא
יא סנה פנדרת פיבחת ען מקדאר עקלהא פי גמלה אלסנה אליב פאן
כאן עקלא צחיהא סאלמא פיפץ אבוהא נדורהא אן אכתאר דלך
ודלך אן כאן מא נבת פי אלעאנה מנהא שערתינ סוד פאן אמסך
ענהא תבת נדרהא פאן כאנת דאת עקל סכיף פנדרהא לא תאבת 20

l. 6. [מזוגה] This word is rather illegible in the manuscript, but the conjecture *מְזוּגָה* is self-evident. [מקדסה] This is a Hebraism representing מקדשת.

l. 7. [מזופזה] Read מזופפה.

l. 8. [איה] Vulgar spelling of איה.

l. 9. [ואמסך] Sa'adya adds the word ענהא after this one. Indeed the Arabic idiom requires it, and it corresponds in this case to Hebrew לָהּ. This word probably fell out by oversight, as Ḥefeṣ uses it below, l. 20, and on fol. 23 b, l. 4.

l. 11. [תיך] Vulgar spelling of *تلك*, due to pronunciation. In a number of Genizah fragments I found this system of transliteration. Thus *الشافى* becomes *אתיני*. [תאבתה] Read תאבתה.

l. 12. Num. 30. 4-6.

l. 14. [יסחקרא] Tenth conjugation of *قَرَأَ* *he investigated*. [אבנת] Incorrect spelling of *بِنْتُ* by wrong analogy of *ابْن*. It may also be a vulgar spelling of *ابنة*.

l. 15. [כלל] This may represent *كَلَل* *dullness*, or *خَلَل* *deficiency*. The latter is naturally preferable by the side of *نقص*.

פאלעאקלע מנהן להא יב סנה ויומא ואחד פמא פוקה תרעי
נהלא במא כאנת נדרת פי הדא אלזמאן ואנהא לא תפי בה פילומהא
מא נדרת אן כאן פעל דלך פי אמכאנהא: ואלקאילה ולהא יא פמא

22 b

פמא דונהא באנהא עאלמה באלרי נדרתה פלא ילזמהא נדרתה לקי'
בת יא עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין בת שנים עשרה שנה ויום
אחד נדריה קימין ובודקין כל שנים עשרה בן יב שנה ויום אחד נדריו
נבדקין בן יג שנה ויום אחד נדריו קימין ובודקין כל שלש עשרה קודם לזמן
5 הוה אף על פי שאמרו יודעין אנן לשם מי נדרנן ולשם מי הקדישן אין נדריהם
נדריהם נדרים ואין הקדשן הקדש אחר הזמן הוה אף על פי שאמרו אין אנן
יודעין לשום מי נדרנן ולשום מי הקדשנן נדריהן נדרים והקדישן הקדש'
ואדא כאן מן אלצחיה אלבין קול רבו' בת יב שנה ויום אחד נדריה קימין
ובודקין כל יב קולא מעולא עליה לא מרי פיה וגב קול שמואל אין בין נערות
10 לבגרות אילא ששה חדשים בלבד אן תכן הדא אלשהור אלכת ישיר בה
אלי אלנצ' אלאכיר מן אלסנה אליב ואן אלבדיקה פי זמאן סנה אליב ען מענאין
פי אלנצ' אלאול מנהא מסאלתהא עמא נדרת ולמן אלנדר ופי אלנצ' אל
תאני מנהא פיפחץ ען הדא וען אמאראת אלדראך מן דלך נבאת
שער אסוד פי אלעאנה מנהא אקל דלך שערתינן אד דלך ממכנא פי גוארי
15 סנהן יא סנה ונצ' לקי' תינוקת שהביאה שתי שערות חיבת בכל מצות

l. 21. [תרעי] Eighth conjugation of *נצ' he claimed*.

Fol. 22 b, l. 1. [פמא] To be omitted as dittography.

l. 2. Niddah 45 b. The form of the first person plural is Aramaic. See above, note on fol. 20 b, l. 19.

l. 6. [נדריהם] To be deleted as dittography.

l. 8. *Loc. cit.*

l. 9. Niddah 65 a, Ketubot 39 a.

l. 11. [אלנצ'] Perhaps vulgar *nuṣ*. See above fol. 3 b, l. 15, and fol. 16 a, l. 12.

l. 15. Niddah 52 a. The part unnecessary for our purpose is omitted in the quotation.

האמורות בתורה פאן כאן קד נבתת שערתינ יגב עליהא מא תנדרה
ממא יצה פעלה ואן כרה אבוהא דלך פאן כאן לם ינבת להא דלך גאיז
לואלדהא פסך נדורהא פי זמאן אלסנה אליב וקאל רבות' משל משלו
חבמ באשה פנה בוהל וצמל פנה עודה תינוקת בוהל אילו ימי
20 הנעורים ובוזו ובוזו אביה זכאי במציאתה ובמעשי ידיה ובהפר
נדריה צמל בזמן שבגרה אין לאביה בה רשות ואלצבאיא יסמון
תינוקות איצא מנד ולאדהן ואלי נבאת שערתינ פי אלעאנה מנהן לקו'
תינוקת בת יום אחד מטמא בנדה וקאלו האב אינו מפר בבגר' וקד

23 a

דהב קום אלי אן אלסתה אלאשהר אלתי דברהא שמואל הי בעד אליב
סנה ופימא תקדם מן אלקול כפאיה עלי צחה מא דכרנאה ושרה
אלנדר ואלאסר פי הרה אלשריעה ופי אלתי תקדמתהא איצא
סואן לא כלף בינהמא וקאל רבות' ואסרה אסר אין אסר אילא
5 שבועה כן הוא אומ' או אסרה אסר על נפשה בשבועה וק' ושמע
אביה פיצל מנהם אלטרש לקו' להוציא את החרש והחריש לה
מע עלמה בנדר אבנתה במא נדרת' פאן טן באן אלנאדר לדלך סוא
אבנתה תם צח באנהא אבנתה פלה פסך דלך פי וקת עלמה בה לקו'
שאם נדרה בתו ואמר סבור הייתי שהוא אשתי הרי זה יחזור
10 ויפר שנ' והחריש לה עד שיהא מתכוין לה ואן אמסך ענהא סאעה

1. 18. *Ibid.*, 47 a. A few phraseological variants.

1. 19. [בוהל] The printed text has *בוהל*. As in Arabic *بَاهِلَةٌ* denotes an unmarried woman, it is quite possible that the original reading is preserved here.

1. 21. *صَبَايَا* is plural of *صَبِيَّةٌ* a girl.

1. 23. [האב וכו'] *Ibid.*, 43 b. Nedarim 70 a.

Fol. 23 a, l. 4. *Sifre Numbers*, section 153 (p. 56 b).

1. 5. [כן] Read [וכן] in accordance with customary usage.

1. 6. *Loc. cit.*

1. 9. *Loc. cit.* See Nedarim 86 b, Tosefta 7, 4. A few phraseological variants.

או אנאז להא תם בדא לה מן ראיא פלא יגוז לה דלך לקו' וקמו כל נדריה
 וכל אסר וג' שאם נדרה וקיים וחזר והפר שומע אני יהא מופר מה
 אני מקיים וקמו כל נדריה עד שלא יפר או אף משיפר מה אני מקיים
 והפר את נדריה עד שלא קיים או אף משקיים תלם לזמ' יקום מניד
 15 הכתוב שכל נדר שאם קיים שעה אחת אינו רשאי להפר: פאן אנאז
 נדרהא או תבתה תם בדי לה עקיב אלראי פלה דלך לקו' בעי רבה קיים
 ומופר ליכי בבת אחת מה הוא תא שמע דאז' רבא כל שאינו בזה אחר זה
 אפילו בבת אחת אינו חייב פאן אטלק להא דלך זמאן סאעה פאלנדר
 תאבת לקו' נימא קיים ליכי שעה ואני מפיר ליכי לאחר שעה כמאן דאז'
 20 לה קיים ליכי לעולם ואם הניא אביה אותה ביום שמעו וג' פיקתצי זגרהא
 פי יום סמאעהא פיה או בלגה דלך פאן בלגה נדרהא או סמעה קבל סלך

l. 11. לה [בדא לה] Something obviously fell out after these words which can only mean *it appeared to him, it seemed fit to him*. We may supply after לה some such word as *عدل*, and take מן in the sense of *עין*. It is also possible to insert after ראיא the phrase *يدل ذلك* or *عقب ذلك*, and consider מן as *the casual point of departure, the origin and source of a thing* (see Wright, *Arabic Grammar*, vol. II, p. 131 b). A third possibility is to emend מן into *עקב*, and thus reduce the sentence to the form in which it occurs below, l. 16. Although the last suggestion appears to be the simplest, it is graphically the unlikeliest. For it is more reasonable to assume that some words were overlooked, rather than that the copyist misread *עקב* for *מן*. [וקמו וכו'] *Sifre Numbers*, section 153 (p. 57 b). Slight variants.

l. 16. [עקיב] An infinitive *عقيب* is nowhere else recorded. It is, however, impossible to assume that *عقيب الراي* represents *אחת*, or *בבת*, as the sentence would then be corrupt, apart from the difficulty involved in the usage of *راي*. [בעי וכו'] *Neḥarim* 69 b.

l. 18. [חייב] This word is missing in the printed text. The talmudic passage obviously means: *a law which is inapplicable to things done one after another, does not apply to them even when they are done simultaneously*. Rashi is accordingly right in interpreting Rabba's decision to imply that the father is not allowed to absolve the vow under these circumstances. Ḥefeṣ, however, quotes this passage in support of his view that the father has a right to absolve the vow, as may be clearly seen from *פלה דלך* (l. 16). The addition of the word *חייב* which he had in his text led him to this interpretation.

l. 19. *Ibid.*, 70 a. A *résumé* of a long discussion is given here.

אלנהאר פאמסך אלי בעד אנסלאכה פיתבת עליהא לקו' הפרת נדרים
כל היום כאינצד נדרה בלילי שבת מפר בלילי שבת והשבת עד שתחשך
נדרה עם חשכה מפר עד שלא תחשך שאם חשכה ולא הפר אין יכול להפר

23 b

נדרים
תניא הפרת כל היום ר' יוסי בר ר' יהודה ור' אלעזר בר ר' שמעון אוף מעת לעת
אם ר' שמעון בן פוי אם ר' בן לוי אין הלכה כאותו הווג פאמא אלמתקדסה
פארא אנתהרהא מקדסהא פי יום סמע דלך או בלגה פנדורהא ועקודהא גיר
תאבתה פאן אמסך ענהא פקד תבת עליהא כק' ואם היו תהיה לאיש ונ' וג' ושמע
5 אישה ונ' ואם ביום שמוע אי' וג' פאמא אלדליל עלי אן הרה אלנאריה מקדסה
לא מזופפה קו' ואם היו תהיה לאישה זו ארושה פאן זפהא והי באג ועליהא
נדר ממא עליה מן אגלה משקה ודלך ממא לא יגוז לה פסכה ואכתאר
טלאקהא מן אגל דלך פירפע אליהא כאלין מאלהא לא מא כתב להא עליה
לקו' כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה ונדריה עליה
10 פאלנדור אלתי לם תפסך ולם תתבת לקו' ונדריה עליה נדרים שלא הוקמו ושלא
הופרו ויגוז ללבעל אן יקול לזוגתה וקת תזף אליה אני קד פסכת גמיע אלנדור
אלתי נדרת ודלך אלתי יגוז פסכה לקו' ובן הבעל עד שלא תכנס לרשותו אוף לה
כל נדרים שנדרת עד שלא תכנס לרשותי הרי הן מופרין לבשתיכנסי לרשותו

1. 22. *Ibid.*, 76 b. A short clause is omitted. Is that clause an interpolation?

Fol. 23 b, l. 2. [אם ר' שמעון וכו'] In the Talmud there is a long discussion between לעת and this sentence. Is the omission accidental, or is that passage an interpolation by the Saboraim?

1. 4. Num. 30. 7-9.

1. 6. *Sifre Numbers*, section 153 (p. 57 a).

1. 7. [משקה] مَشَقَّة = affliction, inconvenience.

1. 8. [כאלין] خَالِص = pure. Here apparently it denotes without increase or addition.

1. 9. Kiddushin 50 a.

1. 12. [ובן וכו'] Nedarim 72 b. Read ובן.

1. 13. [לבשתיכנסי] Delete the last י. It would be more idiomatic to read משתכנס with printed text.

אין יכול להפר פאן נדרת וזי מקדסה לא באלג פּיפּצה אלאב ואלבעל גמיעא
 15 לקו' נערה המאורשה אביה ובעלה מפירין נדריה הפר האב ולא הפר הבעל
 הפר הבעל ולא הפר האב אינו מופר ולא יגזו ללאב פסך נדר אבנתה אדא
 כאנת באלג לקו' יפה כח הבעל מכח האב שהבעל מפר בבגד ואין האב מפר
 בבגד ושמע אביה וג' ביום שמע א' וג' מסאוי למא תקדם מן קו' ושמע וג' והניא
 א' וג' וכדלך שרוחהמא וי' יסלח לה פיקתצי גפראן פעלהא אלנדר מן בעד עלמהא
 20 באנה מפסוכא לקו' הרי שנדרה ובטלה והלכה ועשתה מזידה מנין שצריכה
 סליחה תלמ' לז' וי' יסלח לה: פאמא אלמזופה פאלחכם פי נדרהא ופסכה
 כאלחכם פי אלמקדסה מנהן כק' ואם בית אישה נדרה וג' ושמע אביה וג'
 ואם הפר יפר וג' וקו' כל נדר וכל שבועת אסר וג' פיקתצי פין אלבעל כפין
 נדור מקדסה באלנה לא מזופה וחסב דברנא דלך פימא מצא: כל נדר
 25 וכל שבועת אסר וג' פישיר אלי אלהי מן דלך פיהא חמל עלי אלנפס או עלי אל
 דאת או כליהמא מן דלך לא תדכל אלחמאם ולא תתזין ולא תניב אלי אלפראש

24 a

ולא תאכל לחם ופאכהא ולא תכדמה ומא נחי הדא ממא פי תרכהא שקא
 אלנפס או אלגסם לקו' ואילו נדרים שהוא מפר נדרים שיש בהן עינוי נפש
 אם ארחץ אם לא ארחץ אם אתקשט ואם לא אתקשט וקאלו אין לי אילא דברים
 שיש בהן עינוי נפש דברים שבינו לבינה מנין תלמ' לז' אלה החקים אשר

l. 15. *Ibid.*, 66 b.

l. 17. *Ibid.*, 70 a.

l. 20. *Sifre, ibid.* [ובטלה Read either (pronominal suffix referring to נדר understood), or ובטל לה, as in printed text.

l. 23. Num. 30. 11-13.

l. 26. *לא* This is rather too elliptical. Read perhaps *אלא* = *אל*. The assimilated *א* would refer to all the following negatives.

Fol. 24 a, l. 2. Nedarim 79 a. Instead of the second נדרים the printed text has דברים.

l. 3. *Sifre Numbers*, section 155 (p. 58 a). Some phraseological variants. Instead of *אין לי* the printed text has *לא אמרתי*.

5 צוה יי' את משה בין איש לאשתו: ואלתוספה פקאל כל שיש בו עינוי נפש
 בין בינו לבינה ובין בינו לבין אחרים יפר דבר שאין בו עינוי נפש בינו לבינה
 יפר בינו לבין אחרים לא יפר כאיזרד קונם שני עושה לפי אבה ולפי אביך לפי
 אחיך ולפי אחי שאני מטילה לבקרך אין יכול להפר מפני שבינה לבין אחרים
 שלא אבחיל ושלא אתקשט ושלא אשמש לך מטתי יפר מפני שבינו לבינה
 10 שלא אמווג לך את הכוס שלא אדיח לך את רגלך שלא אציע לך את חל
 המטה אין צריך להפר וכיפה על כרחה רבן גמליאל אומ' יפר משום שנ' לא יחל
 דברו פאן נדרת באנהא לא תאכל מן תמרה אלבלד אלפללני פנדרהא תאבת
 אר להא אכל תמר גירה וכדלך אלא תאכל מן טעאם יביעה פלאן אר ימכן שרא
 מתלה מן גירה פאן כאן דאך אלנוע לא יוגד אלא ענד דאך אלביע פיגו פסכה
 15 קק' אילו הן נדרי עינוי נפש אמרה קונם פרות העולם עלי הרי זה יפר פרות
 המדינה זו עלי אלא לה ממדינה אחרת פרות חנוני זה עלי אינו יכול להפר
 אם לא היתה פרנסתו אילא ממנו הרי זה יפר² פאן נדרת אלא תאכל
 שי אלא ממא בעלהא מאכלהא וכאן פקירא פיגב תתבית נדרהא אר
 להא אכל בעץ אלמבאחאת ללפקרא לקו' קונם שני נהנה לבריות אין
 20 יכול להפר ויכולה היא להנות בלקט ובשכחה ובפיאה³ ואב בעל או אב
 גהל באן אללה תברך אטלק לה פי' נדר אלזונה ואלאבנה תם עלם דלך

l. 5. Tosefta Nedarim 7, 1. Some phraseological variants. With the exception of the few scribal errors (see the following notes) our manuscript has preserved some good readings, as compared with those of Zuckerman.

l. 9. [אבחיל] Read אבחול.

l. 11. [להפר] Read להפר. וכיפה.

l. 14. [אלביע] Read אלביע = ^{אלביע}.

l. 15. Nedarim 79 b. Some phraseological variants. The name of R. Jose is omitted here.

l. 16. [אלא] Read יביא.

l. 18. [מאכלהא] This = ^{מאכלהא}. There are many other instances where Jewish writers use א in cases where the rules of Arabic orthography would require ו with a hamza. Comp. יאיד = ^{יאיד} (Ibn Bal'am's *Commentary on Judges*, 20, 28, ed. Poznański).

l. 19. Nedarim 83 b.

l. 20. [ואב בעל] Read . . . ואן.

בעד זמאן פלח אן יפסכה פי יום עלם לה פאן סמע דלך מנהא ולא יעלם
 באנה כאן נדרהא תם עלם דלך בעד זמאן פלח פסכה פי יום עלמה בה לקו'
 יודע אני שיש נדרים אבל אִנִּי יודע שיש מפירים יודע אני שיש מפירים
 25 אבל אִנִּי יודע שזה נדר ר' מאיר אומ' לא יפר וחכמ' אומ' יפר' פאן נדרת
 אלא תאכל שי מן אלאשיא זמאן שהר מתלא פאטלק להא מנה אסבועא

24 b

פקד פִּן בִּרְלֵךְ נִדְרָהָא לִקְו' ואם הפר יפר אתם ולא מקצתם פאן נדרת אלא תאכל
 מן נועין מן אלטעאם פאטלק להא אכל אחדהמא פאלנוע אלאכר איצא מטלקא
 פאן תבת נדרהא פי אחדהמא פיתבת איצא פי אלנוע אלאכר אן כאן נדרהא כלהמא
 מעא לקו' נדרה מן התאנים ומן הענבים הפר לה הבעל לתאנים ולא לענבים לענבים
 5 ולא לתאנים כלו מופר קיים לה לתאנים ולא לענבים לענבים ולא לתאנים כאילו
 קיים מומת בזמן שהוא נדר אחד אבל אם אמרה תאנה שני טועמת ועוד ענבה
 ונשאל לחכם והתיר לה לתאנים ולא לענבים לענבים ולא לתאנים אסר לה לתאנים
 ולא לענבים לענבים ולא לתאנים הפר לה בעלה לתאנים ולא לענבים לענבים
 ולא לתאנים וקיים לה לתאנים ולא לענבים לענבים ולא לתאנים הקיום במקומו

1. 22. [פי יום עלם לה] *On the day when he has knowledge* is rather too vague. We should perhaps read בַּה instead of לֵה, as in the next line.

1. 24. [יודע וכו'] *Nedarim* 87 b. (first)] Insert יפר after this word in accordance with the printed text. Should our manuscript present a genuine variant, the controversy of R. Meir and the sages would refer to both cases.

Fol. 24 b, l. 1. I was unable to locate this passage. It may have formed part of one of the halakic Midrashim.

1. 4. *Sifre Numbers*, section 155 (p. 58 b). If the few scribal errors are disregarded, our text offers superior readings to those of Friedmann's edition. Comp. Friedmann's notes to this passage.

1. 5. [כאילו] Read כולו.

1. 6. [מומת] Read מַיִמָּת, dialectic for מַיִמָּתִי. The printed text has more correctly אִימָתִי.

1. 9. [וקיים] Delete the ו.

וההפך במקומו וקאלו איצא נדר שהותר מקצתו הותר כלו ואי רגל אכתאר 10
 פסך נדר אבנתה ונדרת מרתה וטן אנהא אבנתה ופסכה פאלנדר תאבת
 בל ינב אן ירגע פי פסך נדר מרתה אן אכתאר דלך וכדלך אלקול אן אכתאר
 פסך נדר מרתה וכאנת אבנתה אלנאדרה לקו' נדרה אשתו סבור שנדר בה
 בתו נדרה בתו סבור שנדרה אשתו נדרת בנויר סבר סבור שנדרה בקרבן
 נדרה בקרבן כסבור שנדרה בנויר נדרה מן התאנים סבור מן הענבים סבור 15
 שנדרה מן התאנים הרי זה יחזור ויפר: פאן סמע פי יום סבת באנהא קד
 נדרת פלה פסך נדרהא באלפאט ינירהא עמא ילפט בהא פי אבטאל
 דלך פי זמאן אלחול מתלא יקול להא כלי מן הדא אלדי קד נדרת אלא תאכלין
 מנה ודלך בשרט אן יפסך נדרהא פי נפסה פאן דלך יקום מקאם קו' אני
 קד פכנת נדרך לקו' מפירין נדרים בשבת לא יאמר אדם לאשתו בשבת 20
 מופר ליכי מבוטל ליכי בדרך שאומר לה בחול אילא אומר לה טלי אכלי
 טלי שתי הרי זה נדר בטל ובטל מאילין אמ' ר' יוחנן וצריך שיבטל בלבן
 ונעל רבות' פרקא פימא בין אלאלפאט אלתי בהא יפסך אלזוג אימאן מרתה
 ונדרהא ובין אלאלפאט אלתי בהא יפסכה אלחכם פקאל אמ' ר' יוחנן חכם
 שאמר בלשון בעל ובעל שאמר בלשון חכם ולא כלום בעל אומ' מופר ליכי 25

1. 10. Mishnah Nedarim 9, 6. Babli 66 a has מכללו instead of מקצתו.
 But our reading is quoted 25 b.

1. 13. [שנדר בה] Nedarim 86 b. Read שנדרה בה.

1. 14. [סבר] This word is to be deleted.

1. 15. [הענבים] Insert הענבים מן נדרה which fell out after this word
 through homoioteleuton.

1. 18. [תאכלין] Indicative after א!

1. 20. *Ibid.*, 77 b. The first three words are quoted on p. 77 a, and
 should have been repeated here, for it is on them that the following
 decision turns. See marginal note in Wilna edition. There are some other
 slight variants.

1. 22. [מאילין] Read בלבו. [בלבן] Read מאילין.

1. 24. *Loc. cit.* We have here an essentially different reading, and
 judging from the trend of the discussion, it appears that our manuscript has
 preserved the more genuine reading. The last sentence is found in *Sifre*
Numbers, section 153 (p. 55 b).

1. 25. [חכם] Insert לא אמר after this word.

מבוטל ליכי וחכמ' אומ' שרי ליכי אבל איפכה לא בעל מפר ואין חכם מפר
חכם מתיר ואין בעל מתיר¹ פאמא אלארמלה ואלמטלקה פגמיע

25 a

מא עקרתה עלי נפסהא פתאבת עליהא כק' ונדר אלמנה וגרושה וג' פאן כאנו
דואת בעול קד דכלו בהן פינג עליהמא אליאפא בגמיע נדורהמא ועקודהמא
לקו' ונדר אלמנה וגרושה מן הנשואין ולא מן הארושין² פאן נדרת ארמלה
או מטלקה מן הנשואין נדרא יתנאח זמאנה ל' יומא פאתפק תזויגהא
5 וחפאפהא קבל דלך פלים ללזוג פסך נדרהא לקו' ונדר אלמנה וגרושה יקו'
עליה כאזצד אמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אף על פי שנשאת בתוך
שלשים יום אינו יכול להפר: פאן קאלת לבעלהא קד נדרת אן אפעל כרי וכרי מ'
בעד ל' יומא מן יומנא הדא פפצה בעלהא תם תארמלת או טלקת פאלפסך תאבת
לק' נדרה והיא ברשות הבעל והפר לה ואמרה הריני נזירה לאחר שלשים יום אף על
10 פי שנתארמלה או שנתגרשה בתוך שלשים יום הרי זה מופר נדרה בו ביום ונתגרש[ה]
בו ביום אינו יכול להפר זה הכלל כל שיצאת לרשות עצמה שעה אחת אינו יכול
להפר פאן כאן ללארמלה יבם ואחד פלה אן יפסך נדורהא ועקודהא לא אדא כאן לה[א]
שני יבמין לקו' שומרת יבם בין יבם אחד ובין שני יבמין ר' אליעזר אומ' יפר ור'
יהושע אומ' לאחד ולא לשנים ר' עקיבא אומ' לא לאחד ולא לשנים ואלהלכה פי
15 דלך כר' יהושע³ תם שרחנא אלקסם אלג' אלהאוי עלי אליא אלשריעה אלמצדר
דכרהא⁴

אלפצל אלה מן אלשראיע פי ננאסאת מכצוצה תאליף ראס אלכל חפץ בן

1. 26. [וחכמ' Read וחכמ'.

Fol. 25 a, l. 1. Num. 30. 10.

1. 3. *Sifre Numbers*, section 154 (p. 57 b). The second half of the sentence is a *résumé*.

1. 5. Nedarim 88 b.

1. 7. מ' The dot may indicate that the letter is to be deleted, or that it is an abbreviation of מן. The latter is rather unusual.

1. 9. *Ibid.*, 89 a. Some phraseological variants.

1. 13. *Ibid.*, 74 a.

1. 14. [ואלהלכה See Maimonides's Code, *Hilkot Nedarim*, 1, 23.

יעליה מנהא פי אלחמל ואלרנו בנתת חיואנאת מכצוצה וגיר דלך יחיו ט שראיע
 אואמר תלום פי כל זמאן ומכאן²⁰ אלשריעה אלואלי מנה²⁰
 תונב עלי מן דנא בנתת אלבהאים ואלחוש אלנגסה אלי זמאן אלגרוב אלכבר
 פאן חמלהא פינגס ותיאבה ואן יכונא עלי חאל ננאסתהמא בעד אלאתחאין
 ואלגסל אלי זמאן אלגרוב אלכבר כק' ולא לה תטמאו כל הנוגע וג' וכל הנושא
 מנבלתם וג' לכל הבהמה וג' וכל הולך על כפיו וג' והנושא את נבל' וג' אמא
 קול' כל הנוגע וג' פעלי טאהרה אד יקעד בה ננאסה אלגסם אלדאני בהא לא
 מא עלאה מן טוב ולקו' אין הנוגע מטמא בנדים²⁵ ואלדאני בגו מן

25 b

דלך ובגמיעה סוא פי אלנגאסה ואלגו מן הדה אלנתת פעלי ז אנחא אלואל
 מנהא אלעטאם ואלערוק ואלקרון ואלאטלאף וגיראה פאנהא מתי כאנת מגרדה
 לא לחם עליהא פאלדאני מנהא לא ינגס בחכם נבלה וכדלך אלגלוד אלא מא באן
 מנהא גלד כנויר וגלד סנאם רכין מן גמל וגלד ראם ענל רכין וגלד טלף וגלד
 סואה וגלד גנין וגלד תחת אלאליה פאנהא תנגס כלחמהא פאן דבנת פלא
 תנגס פאמא גלד אלאנסאן פאנהא כאם ומדבונ לקו' בבהמה העור והרוטב

1. 20. [אלנגסה] As this word is undoubtedly an adjective qualifying
 מנהא, it cannot be the object of תונב. We accordingly miss
 some such words as אן ינגס which should be supplied. [אלגרוב אלכבר]
 Literally: *the larger sunset*. This adjective is to emphasize the fact that
 he is not to become clean until it gets utterly dark. Owing to the dual
 form of עֲרֵבִים, mediaeval Jewish writers divided the sunset into two parts.
 See Rashi and Ibn Ezra on Exod. 12. 6.

1. 21. [ואן יכונא] This is governed by תונב.

1. 22. Lev. 11. 24-8.

1. 24. [אד] This word is superfluous and should be deleted.

1. 25. *Sifra Shemini*, section 4, 7 (p. 51 b).

Fol. 25 b, l. 6. [באם] As this word stands it does not suit the context,
 whether we take it as كاس or خاس. We ought therefore to read באם, and
 regard it as an adjective of بَاسٌ *he was hairy*. It would thus be the
 opposite of مَذْبُوحٌ. In order to make the sentence complete we would
 have to insert some such word as תנגס before באם. It is also possible that

והקופה והאליל והעצמות והנידים וקרנים והטלפים מצטרפין לטמא טמאת
 אוכלין אבל לא טמאת נבלות ואיצא ואלו שעורותיהן כבשרן עור האדם ועור
 החזיר של יוסי יוסי אף עור חזיר של בר עור חטאית של גמל הרך עור
 הפרסות ועור בית הבשת ועור השליל עור שתחת האליה וכלן שעבדן או שהלך
 10 בהן כדי עברה מזהרים חוץ מן עור האדם^ה אלגזו אלב אללחם אלרי אקל מקרארה
 זיתונה מועתדלה פמא פוקהא פאנה ינגם אלראני אליה לקו' כזית מן הנבלה:
 אלגזו אלג' עצו מקרארה אקל מן זיתונה פמא פוקהא קד גמע לחמא
 ועטמא וערקא מתצל פאנה ינגם אלראני אליה לקו' אבר כבדיתו בשר גידים
 15 ועצמות ואיצא האברים אין להם שיעור אפילו פחות מכזית מן המת ופחות
 כזית מן הנבלה ופחות מבעדשה מן השרץ מטמאין בטמאתן וגמיע אל
 אלנתת ואלגזו מנהא וכל ואחר מן אעצאהא אלמננסה פלא תנגם אלראני מנהא
 מתי כאן גמיעהא יאבם בל מתי כאנת עלי האל רטובתהא אן ימכן אן תתרטב

כאס is merely a corruption of נגם, and the 1 of the following word has the force of *even*. In my translation I adopted the first interpretation.
 1. 8. [בבהמה וכו'] Tēharot 1, 4.

1. 8. Ḥullin 122 a.

1. 9. [ר' יוסי] The talmudic text in this place has יהודה. But in other places where this Mishnah is quoted, this opinion is ascribed to ר' יוסי. ועור הראש של עגל הרך [הרך] After this word the printed text has That our manuscript offers no genuine variant is evident from the Arabic *résumé*, where this point is mentioned. These words simply fell out through homoioteleuton.

1. 10. [האליה] A number of words follow here in the printed text. But they probably were omitted by the author intentionally, as they deal with creeping things, a subject to which Hēfeṣ devoted a special precept. See below, note on fol. 26 b, l. 12.

1. 12. [מעתדלה] Eighth conjugation of عدل = of middling size.
 1. 12. Tēharot 3, 4; 5, 1.

1. 13. [פמא פוקהא] A rather awkward addition. But perhaps the awkwardness was not felt on account of the frequent use of this phrase.

1. 14. *Sifra Shemini*, section 4, 6 (p. 51 b). מן הדי is omitted here after אבר.

1. 15. Ohalot 1, 7.

1. 16. [כזית] Read מכזית.

1. 18. [אן ימכן] Read . . . או.

במא פאתר פתרגע אלי אלחאל אלאול פי זמאן כִּד סאעה לקו' דם הנדה ובשר
 20 המת מטמאין לחים ומטמאין יבשים אבל הזוב והנועי והרוק והשרץ—
 והנבלה ושכבת זרע מטמאין לחין ואין מטמאין יבשים ואם יכולין לשרות
 ולחזור לכמות שהיו מטמאין לחין ומטמאין יבשים וכמה היא שריתן
 בפושרים מעת לעת ואיצא רבן שמעון בן גמליאל אומ' פושרין צריכין שיהיו
 פושרין מעת לעת וקו' וכל הנושא מנבל' וג' יקתצי נגאסה אלחאמל להדה
 25 אלגתת ומה עלאה מן תוב סוא כאן מבאשרא לחמלהא או בתוסט ואסטה
 וקאל רבו' איצא מלמד שהנושא מטמא בגדים ואלגתת אלמנסה אלאהליה

26 a

מנהא ואלבריה ואן כאן פיהא בעץ עלאמאת אלטאהרה מנהא ואלננסה
 פמתסאווה פי חכם אלננסה לקו' אלכתאב לכל הבהמה וג' וקו' וכל הולך על
 כפיו יחוי אלחיואנאת אלסאלכאת עלי אכפהא מנהא אלקרד ואלקנפד
 ואבן ערס וענאק אלארץ וכלב אלמא לקו' כל הולך על כפיו זה הקוף כל הולך
 5 להביא את הקופר וחלדת הסנאין וארני השרה וכלב המים וינדרג פי
 טי קולה בכל החיה אלפיל איצא לקו' בכל החיה להביא את הפיל וישיר בקו'
 וכל הנוגע בהם יטמא אלי אלנאם ואלה ואניה לקו' כל הנוגע בהם יטמא
 בין אדם ובין כלים ומתי כאנת הדה אלנבאל עלי אלה או אניה ותחת הדה
 אלאואני ואלאלה אואני אכר או אלה או מאכול ומשרוב פלן ינגס לדלך
 10 מנהא אלא אלדאני מן אלנבלה לקו' להם הם מטמאין אינן מטמאין לא

l. 19. Niddah 54 b.

l. 22. [שהיו] This is a superior reading to שהן of the printed text.

l. 23. *Ibid.*, 56 a. The first פושרים is omitted in the printed text.

l. 25. [מבאשרא] *Direct, nothing intervening.*

l. 26. אֱמָלִיָּהּ = [אלאהליה] *Sifra, ibid.*, 4, 8 (p. 51 c). [מלמד וכו'] *domestic.*

Fol. 26 a, l. 2. Leviticus 11. 26.

l. 4. *Sifra Shemini*, chap. 6, 5 (p. 51 d).

l. 5. [המים] The printed edition has הים. See, however, Kelim 17, 13.

l. 6. *Sifra, ibid.*

l. 10. *Ibid.*, 6, 10 (p. 52 a). Read לכם instead of להם.

א
אוכלים ולא משקים ולא כלים במשא ואלמותל אלתי וצעוהא לרלך קדמנא
פתטול פנקתצרהא לטולהא: וקו' וטמא עד הערב ילומה דלך לילא ידנו בשי
מן אלאקראם לא גירדה מן אלאמור אלעאמיה לקו' הא כאיזר טהור לחולין מבעוד
יום ולתרומה משתחשך ונבאיל אלחיואן אלסאבה אלשביה בנבאיל אלצחראניה
15 ואלחצריה אלמנגסה פלא חננס אלא נתת אלחיואן מנהא אלמסמא כלב
אלמא לקו' כל שבים טהור חיון מכלב המים מפני שהוא פורה מן היבוש
אלשריעה אלב מנה" תאמר כתי דני בגתת אשכאן
חיואנאת ה' אלתי הי אלכלד ואלפאר ואלצב ואצנאפה ואלורל ואלחרדון ואל
עטאיה ואלחרבא ואלסם אברין אנ יכון אלדאני לרלך ננסא אלי זמאן אלגרב
20 אלאכבר כק' וזה לכם הטמא הש' וג' והאנקה והכוח וג' אלה הטמאים לכם וג'
למא אכרג קו' שרין מוכרג גנס עאד פרכר מנהא אנואעא אלתי הי אלכלד [וג']
וכל ואחד מן אנוא לחום הדה אלאשכאן מתי כאן מנפצל פנגס מא
כאן ינגס גמלתה ואלחד פי דלך פמא כאן אקל מקדארה עדסה פמא מ
פוקהא לקו' כערשה מן השרין פמא כאן דון הדא אלמקדאר וכאן מגתמעא
25 מן לחם וערק ועטם פינגס כגמיע אלגתה כוא פי דלך אנפצל מן אלשרין

l. 11. ואלמותל, مَثَلٌ, plural of مَثَالٌ, *example, description*. The orthography is rather exceptional. Comp. סיואן, fol. 1 b, l. 6.

l. 13. *Ibid.*, 8, 9 (p. 53 c). See Yebamot 74 b.

l. 16. כל וכו' Kelim 17, 13. [פורה מן היבוש] The printed edition has בורה ליבשה.

l. 17. אשכאן. Read אשראין. This is the broken plural of the Hebrew word שרין which does not occur in general Arabic. But as אשכאן can only mean *bodies, persons*, the reading אשראין is the only one possible here. This is how שרצים is rendered in Sa'adya's translation. The singular شرس occurs in Abu'l-Fath's *Samaritan Annals* (p. 82, l. 6). See also Dozy.

l. 19. Read ואלסאם as in Sa'adya's translation. See also below, fol. 26 b, l. 11.

l. 20. [זה וכו'] Lev. See above, note on fol. 25 a, l. 20. 11. 29-31.

l. 23. מ] To be deleted.

l. 24. Hagigah 11 a.

26 b

ואלשרץ חי או מיתא לקו' יכול הבשר הפורש מן החי מטמא תלמ' לומ'
 במותם מה מיתה שאין להם חילופים אף אבר מן החי שאין לה חילופים מה
 השרץ בשר גידים ועצמות אף אבר מן החי כבריתו בשר גידים ועצמות
 וקאלו אברים שאין להם שיעור אפילו פחות מכזית מן המת פחות
 5 מכזית מן הנבלה ופחות מכערשה מן השרץ מטמאין בטמאתן.
 ואמא דמה פקאלו פי שרחה וזה לכם הטמא שיטמא כבשרו.
 וסנדכר צנוף אלדמא פי שריעה וכל דם לא תא' פי אלפצל אלתאלי להדא
 אלפצל אן שא אללה' פאמא אלעטאם מנהא אלמגדרה מן אללחם וכדלך
 אטפארהא ושעורהא פלא ינגס לקו' מנבלתם לא מן העצמות ולא מן
 10 חשנים ולא מן הצפרנים ולא מן השער שלהן' ואלגלד מן אורל ואחרדון
 ואלעטאיה ואחרבא ואלסאם אברין פתנגס מתי כאנת גיר מדבוגה לא
 מדבוגה כמא תנגס נתתהא לקול אלמשנה ואילו שעורותיהן כבשרן עור
 האנקה והכח והלטאה והחומט' ו יהודה אומ' הלטאה כחלדה וכלם שעבדן
 או שהולך בהן כדי עיבודה טהורין חוץ מעור האדם' ו יוחנן בן נורי אומ'
 15 שמנה שרצים יש להן עורות' ואלתלמוד פקאל תנו רבנן הטמאים לרבות
 עורותיהן כבשרן יכול כולם תלמ' לומ' אלה וכי בתי אלה על כולהי כח אומ'
 ו למינהו הפסיק העינין וניתני התנשמת אומ' ו שמואל בר' ו יצחק רב תיני

Fol. 26 b, l. 1. *Sifra Shemini*, section 6, 3 (p. 52 d). The names of the Tannaim, as well as the opinion of R. 'Akiba, are omitted here. See *Hullin* 128 b.

l. 4. *Ohalot* 1, 7.

l. 6. *Ibid.*, 5, 2 (p. 52 a). The wording there is more explicit: להביא את דמו שיטמא כבשרו.

l. 9. *Ibid.*, chap. 10, 2 (p. 55 b). There it is בנבלתם which is erroneous, as it refers to Lev. 11. 35.

l. 12. *Hullin* 122 a. The part relating to animals is omitted here. See above, note on fol. 25 b, l. 10.

l. 15. *Ibid.*, 122 b.

l. 16. [וכי בתי] These two words are corrupt. Read והא.

l. 17. [וניתני] The printed text has וליחשוב. [רב] After this word the printed text has ו תנא הוא.

התנשמת ואליאבסה מן גתת הדה אלאשכאין פלא תנגס פאמא מתי וקעת
 פי מא פאתר כד סאעה פעאדת אלי חאל רטובתהא פתנגס לרלך דליל דלך
 20 פקד דכרנאה פי אלשריעה אלתי קבל הדה פי טי דכרנא לך נבלת בהמה וחיה
 פאן יבס בעץ אנזאיהא מע אתצאלה בגירה ובעץ לם יבס וכדלך אן
 אחתרק בעץ אנזאיהא ואלבעץ לם יחתרק פאלדי לם יבס ולם יחתרק ינגס
 לא מא יבס ואחתרק מן תלך אלגמלה לקו' אם י שמעון בן לקיש שרין
 שיבש ושלדו קימת טמא והא אינן תנן מטמאין לחין ואין מטמאין
 25 יבשים אם י זורא לא קשיא הא בסלן הא במקצתן ואיצא אם י שמעון בן לקיש
 שרין שנשרף ושלדו קיימת טמא מותיבי מצאו שרוף על גבי זיתים וכן

27 a

המטלית המהוהה טהורה שכל הטמאות בשעת מציאתן אם י זורא לא
 קשיא הא בכלן הא במקצתן ואן כאן אלפאר אלמנפעל מן אלתראב קד
 אנפעל בעצה לחם וגלד ואלבאקי מנה יעלוה גשא מחצל בגלד אללחם
 וכאנת אלתרכה קד אנבתת פיה פאנה ינגס מן דנא בה לקו' עכבר שחציו
 5 בשר וחציו אדמה הנוגע בבשר טמא ובאדמה טהור אם י יהושע בן לוי
 והוא שהשריץ על פני כלו איכא דמתני לה אסופה י יהודה אומ' אף הנוגע
 באדמה שכנגד הבשר טמא ואם י יהושע בן לוי והוא שהשריץ על פני כלו
 וקו' על הארץ יריד בה אלחיואנאת אלכאינה עלי אלארץ לא אלתי מנהא
 פי אלמא לקו' אף אביא עכבר שבים ששמו עכבר תלמ' לומ' על הארץ
 10 להוציא את שביי וקאלו תנו רבנן כל שברא הקבה ביבשה ברא כנגדו בים

1. 18. אלא'שראין Read [אלא'שכאין]. See above, note on fol. 26 a, l. 17.

1. 21. ובעצה or ואלבעץ Read [ובעץ]. אתצאלה Read [אתצאלה]. לם יבס Read [לם יבס].

1. 23. Niddah 56 a.

1. 25. בכולן Read [בסלן]. The copyist mistook כו for ס.

Ibid. [אם י שמעון וכו']

Fol. 27 a, l. 5. Hüllin 126 b.

1. 9. *Sifra Shemini*, section 5, 4 (p. 52 b). See also Hüllin 126 b.

1. 10. Hüllin 127 a. See also Tosefta Kil'ayim 5, 10. The wording is slightly different.

חוץ החלדה וקו' והצב למינהו פאצנאף אלצב מן דלך אלסקנקור ואלסקאט
 ואלסמנדל לקו' הצב למינהו לרבות מנין של צב כגון ערוד ובן הנפלים
 וסמנדרא וקו' כל הנוגע בהם יט' אוגב עלי אלדאני בהא וחי אמאות נגאסה
 דאתה לא מא עלאה מן טוב וקאל רבו' איצא אין חשרין מטמא במשא¹⁵
 אלשריעה אלג מנה' תאמר אי אניה ואלה וקע עליהא
 אחד הדה אלשאכאין אלה בעד מותהא אן תנגס לדלך ואן תנגס פי אלמא
 ותבקא עלי חאל נגאסתהא אלי זמאן אלגרב אלכבר תם תטהר כק'
 וכל אשר יפל עליו מהם במתם יטמא מכל כלי עץ וג' בעד מא שכבת
 הדה אלשריעה כלי עץ ובגד ועור ושק עאדת פעמת סאיר אלואני
 אלמסתעמלאת פקאלת כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם לאן מעני²⁰
 קולה אשר יעשה מלאכה בהם יקצצי כלים תאמה דואת חדוד
 כאמלה לא תנקן פי דואתהא וכמאל צנעתה תצלח למא הי לה
 כלים לקו' כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה המטה וערסה משישופם^ה
 בעור הדג גמר שלא לשוף טמאים ר' יהודה אומ' המטה משיסרג
 בה שלשה בתים הסלין של עץ משיחסום ויקוב ושל תמרה אף על פי שלא²⁵
 קינב מבפנים טמא שכן מקימין כלכלה משיחסום ויקנב ויגמר

1. 11. [חץ] Insert מן after this word. For the exact meaning of سَمَنْدَل see *Ibn Baṭūṭah's Travels*, vol. III, p. 103, l. 8. Comp. also *Der Islam*, IV, p. 436.

1. 12. *Sifra Shemini*, section 5, 7 (p. 52 b). See also *Hullin* 127 a. Read מינין ערוד. The *Sifra* has חברבר while the Talmud agrees with our manuscript as regards the name of the creeping thing.

1. 13. The usual texts have סלמנדרא which is in accordance with Greek *σαλαμάνδρα*. But as the same word is in Arabic سَمَنْدَل or سَمَنْدَر, the spelling of our manuscript need not necessarily be regarded as a copyist's error.

1. 14. *Ibid.*, 5, 2. See *Kelim* 1, 1. The wording is slightly different.

1. 16. Read אלאשראין. See note on fol. 26 a, l. 17.

1. 17. See above, note on fol. 25 a, l. 20.

1. 18. *Lev.* 11. 32.

1. 23. *Kelim* 16, 1-4.

1. 24. The Mishnah has מאיר ר' יהודה.

1. 25. Read ויקנב.

27 b

את התלויה בית הלנינן ובית הכוסות אף על פי שלא קינב מבפנים
 טמא שבין מקימין הקנונים קטנים והקלות משיחוסם ויקנב
 הקנונים הגדולים והסינין הגדולים משיעשה שני דודים לרחב שלהן ים
 נפה וכברה וכף של מאזנים משיעשה דוד אחד לרחב שלהן הקופה
 5 משיעשה שתי צפירות לרחב שלה והערק משיעשה בו צפירה אחת
 כלי עור מאימתי מקבלין טומאה התרמל משיחוסם ויקנב ויעשה את
 קיחותיו ור' יהודה אומ' משיעשה את אוניו סקורטיה משיחוסם ויקנב
 ויעשה את ציצותיה ור' יהודה אומ' משיעשה את טבעותיה קוטבליה
 משיחוסם ויקנב ור' יהודה אומ' משיעשה את קיחותיה הכר והכסת
 10 של עור משיחוסור ויקנב ור' יהודה אומ' משיחוסור ור' יוחנן בן פחות ^{פחות}
 מחמשה טפחים וקאלו איצא כל עין מאימתי מקבל טמאה הסנדל
 משיקמע והמנעל משינוב על האמון ואם עתיד לכרכם עד שיכרכם
 ולשרטט עד שישרטט אסקרטיא עד שיטפטף וקיטבליא משישרטט
 עור העריסה שהוא עתיד לעשות לו טבור טהור עד שיעשה לו טבור
 15 תפסיר משיחוסם ויקנב מנר יסתכמל עמל שפתיה ויקטע מא יתבא
 מן אלקצבאן אלנאתיה מנה כלכלה בנינה בית הלנינן גלאף רטליאת'

Fol. 27 b, l. 2. הקטנים Read [קטנים].

l. 3. דודים Read [דודים].

l. 4. דור Read [דור].

l. 8. קיטבליא Read [קוטבליא].

l. 10. משיחוסור Read [משיחוסם]. The mishnic text has plural suffixes which are more correct.

l. 11. כלי עור Read [כל עין וכו'] Tosefta Kelim baba meši'a 6, i. 2. There are a few insignificant variants.

l. 12. לכרכם Some texts have לכרכב to make a rim. The reading of our manuscript is superior, and is satisfactorily explained by Ḥefeš in the following glossary.

l. 15. תפסיר Maimonides in his commentary on this Mishnah (ed. Derenbourg) mostly amplifies the brief explanations of Ḥefeš.

l. 16. בנינה This word is not recorded in the lexica. It doubtless denotes a kind of a basket. ^{בנינה} = hyoscyamus, or herbane; ^{בנינה} = vinasse. See Dozy.

ואשבאההא הקנונים אטבאק והסינין קפאף כבאר דודין סאפין צפאיר
 צפירות דודין הערק נפיה · התרמל שביה בשקבאן קיחותיו ערי
 קיטבליא נטע סקורטיא ספרה משיגוב על האמום מנד ינשף עלי
 אלקאלב לכרכם מנד יועפר ישרטט יכטט וקאלו קולא אכרא מנמועא 20
 כלי עין אין מקבלין טמאה עד שתגמר מלאכתן כלי עצם מאימתי מקבלין
 טמאה משתגמר מלאכתן היו מחוסרין כסויין טמאים בלי חרש מאימתי
 מקבלין טמאה משיצרפנו בכבשן והוא גמר מלאכתן · ואלכלים
 נועין אחדהמא לה גו יחוי הוא ואלאכר דא סטח לא יחוי הוא ואלתי מנהא
 לה גו פמנה מא יקבל אלגנאסה ומנה מא לא יקבל אלגנאסה · ואלתי לא 25
 גו להא פמנהא קאבלה ננאסה ומנהא ליסת קאבלה ננאסה ומנהא קאבלה

28 a

ננאסה כאן להא גו או למ יכן להא דלך · פאלתי מנהא לה גו ולא ינגם
 פמנהא כלי הקדש גמעא כוי פי דלך באן להא גו או למ יכן להא · ומנהא
 אואני ממלוה מא קד אעדת לה לא יוכן חמלהא והי מלא מן דלך
 אלכבאר מן אלכזאין ואלתואבית אלעטימה ופנטאס אלספינה אלמועא

1. 17. דודין Read דודין [סאפין] *سَافٍ* = a thin lock, or tress.
 1. 18. דודין Read דודין [צפאיר] *ضَفِيرَة*, plural *ضَفَائِر*, = a lock, or tress.

1. 18. דודין Read דודין. Although דודין and צפירות are to some extent synonymous, it is quite unusual for Ḥefes to give a Hebrew equivalent. Furthermore, דודין in the preceding line seems to have two Arabic equivalents, and this again is out of harmony with the author's method. It therefore seems best to delete דודין in this line and to arrange the words as follows: דודין סאפין צפירות צפאיר. My translation is in accordance with this arrangement. *شَقْبَان* [בשקבאן] is a kind of sack for carrying grain. See Dozy. *عُرَى* [ערי], singular *عُرَّة*, = handles, or loopholes.

1. 21. Ḥefes explicitly says that the following passage occurs in one place; but I was unable to find it. It may have formed part of a halakic Midrash which is no longer extant. The three component parts of this passage, however, are found in three different places: Tosefta Kelim baba meši'a 2, 18; 6, 3; Mishnah Kelim 4, 4.

Fol. 28 a, l. 2. באן Read באן.

VOL. V.

F f

5 פיה מא ומא יגרי הדא אלמגרי ומנהא מא ימכן חמלה והו מלא ודלך מא
 אעדוה אלצביאן לילעבו בה מנהא קשר אללפת ואלאתרג ואלקרע ומא
 אשבההא' פאמא מא כאן ממא נחי דלך דא תאבת פי ומאן טויל פיננס
 לקו' כל הכלים שיש להם אחורים ותוך כגון הכרים והכסותות והשקים
 והמרציפין וג' כלי הקדש אין להם אחורים ותוך ואין להם בית הצביעה
 10 וקאלו שידה ותבה ומגדל וכוארת הקש וכורת הקנים ובור ספינה אל
 אלכסנדרית אף על פי שיש להם שולים שהן מחזיקין ארבעים סאה בלא
 שהן כורים ביבש הרי אילו טהורים ושאר כל הכלים בין מקבלין ובין
 שאינן מקבלין מקבלין טמאה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' דרדור עגלה
 וקסמית מלכים ועריבת העבדן ובור ספינה קטנה וארון אף על פי מקבלין
 15 טמאים שאינן עשויים ליטלטל אילא במה שבהן ושאר כל הכלים מקבלין
 טמאין ושאינן מקבלין טהורין אין דברי ר' מאיר לדברי ר' יהודה אילא
 ערבה של בעל הבית וקאלו העשה כלים מדבר שהוא מ' של מעמד טמא
 מדבר שאינו של מעמד טהור הלפת ואתרוג ודלעת יבשה שחקקום
 תינוקות למור בהם את העפר או שהתקינום לכף מאזנים טהורים הרמון
 20 והאלון והאגוזים שחקקום תינוקות למור בהן את העפר או שהתקינום
 לכף מאזנים טמאים ומנהא קאעדה מא תחת מלבן כשכל מכצוין
 או כרסי ממא הו מסתעד לוצע אלרגלין לקו' חמור שתחת המלבן
 והספסלין שתחת הרגלים אף על פי שחקקום ומקבלין טהורים ואין

1. 8. Kelim 25, 1.

1. 9. [כלי הקדש] *Ibid.*, 25, 9.

1. 10. *Ibid.*, 15, 1. There are some variants besides one or two scribal errors.

1. 16. [טמאים . . . טהורין] These two words have changed positions by mistake. The trend of the argument proves that the reading of the Mishnah is the only one possible, and that our manuscript offers no genuine variant. Insert בין after this word.

1. 17. [העשה וכו'] Tosefta Kelim baba meš'a 7. 7. מ' This letter is to be deleted.

1. 21. [בשכל] Read בשכל.

1. 22. *Ibid.*, 8, 3.

1. 23. [הרגלים] After this word the printed edition has : טהורים כפותין. These words probably were omitted in this manuscript through homoioteleuton.

בהן משום קבול וקאלו כל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע' ומנהא
25 מא יעמל מן גלד חיוואן כאין פי אלמא אלחם אלא אן יציף אליה גלד או

28 b

גירה מן אלתי תקבל ננאסה אמא בלואק או בכרו או בגירחמא
פאמא אלמצנועה מן גלד חיוואן מסמי כלב אלמא פאנה ינגס ואן לם
ינצף אליה גירה לקו' כל שבים טהור חוץ מכלב המים מפני שהוא
פורה ביבוש דברי ר' עקיבא העושה כלים מן הגדל בים וחבר להם
5 מן הגדל בארץ ואפילו חוט ואפילו משיחה דבר שמקבל טמאה
טמא ולבד שיחברנו לו כדרך חבורו לטמאה' ומנהא מא יעמל
מן כתי בקר ומנחותא מן חגארה מנהא קואעד ואגראן ומא שבה
הדה לקו' שבעת ימים קודם לשריפת הפרה מפרשין את הכדין השורף
את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ולשכת
10 בית אבן היתה נקראת ולמה נקרא שמה לשכת בית אבן שכל מעשיה
בכלי גללים ובכלי אבנים ובכלי אדמה מאי טעמא וג' תקינו ליה רבנן
כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה דלא מקבלין טמאה כי היכין דלא
ליזלו בה' ומנהא טבך מן כשב לה חאפה וגמא קעבה מעדה ללבויתא^ת
מעמולה מן דהב ופצה ונחאס וחדיר וגיר דלך מן אלמסבוכא לקו'
15 הטבלה שיש לה ליזביו בכלי עץ טהורה ואיצא כסוי מני של מחבת

1. 24. Baba batra 65 b.

Fol. 28 b, l. 3. Kelim 17, 13. Some variants. See above, note on fol. 26 a, l. 16.

1. 6. [ובלבר וכי] This clause is not found in the mishnic text. See, however, *Sifra Shemini*, section 6, 10 (p. 53 a).

1. 7. [כתי] *חֲטִי' = dung*.

1. 8. [שבעת וכי] Yoma 2 a. See Parah 3, 1. Read [הכדין].

1. 13. [ללבויתא] *בִּיּוֹתָא* things that remain overnight, and become stale, The יי of this word look like י. But there can be no doubt about the reading.

1. 15. [הטבלה] As Ḥefes treats of the class of vessels which have a receptacle and are not subject to defilement, the reading of our manuscript

של בעלי בתים רבן גמליאל מטמא וחכמי מטהרין בלהמע ומנהא
 אלמתבדה מן עטאם אלטאיר פאן אציף אליהא מא יקבל אלנאסה
 פתקבל לדלך לקו' העשה כלים מעצמות העופות טהורים
 ואיצא חיבר להם מן הגדל בארץ אפילו חוט אפילו משיחה דבר
 20 שהוא מקבל טמאה טמא ומנהא אלתי תכון בי וקת אלעמל רדיפה
 ותואל אדא אנקצא אלעמל ודלך כאלה יגשא בהא אלעון ואלבטאם ואל
 מנכל אלרי יסתר מן אלנחל ואשבאההא פלא תקבל נאסה פאמא אן כאנת
 אלאניה מעדה לאניה אכרי לא מפארהא להא פתגנס מן דלך גטא תכת
 וקמטר וקבה וצרף מכאחל ואשבאההא לקו' המקלוט של בקר והחוסם
 25 שלו והמדף של דבורים והמנפה הרי אלו טהורים ככוי קפסה טמא כיסוי
 קמטרא טהור כסוי תבה כסוי טני והמנבש של חרש וכסא שתחת
 חתבה

29 a

4

התבה והקמרון שלה והאילונוני של ספר ובית הנגר ובית המנעול ובית המזוזה
 ותיק נבלים ותק כ[ינור] ות והאמום של גודלי מצנפות והמרבב של זמר ורביעין

is the only one which would suit the context. And yet the view it expresses is diametrically opposed to the decision of the Mishnah, not to speak of the fact that this passage is nowhere to be found. Kelim 27, 1 reads טבלה שאין לה לזיבזז בכלי עץ טמאה. The only possible solution is that Hefes had in mind the following passage: תבילה העליונה שמרצים עליה את (Tosefta Kelim baba meši'a 10, 4). He omitted the qualifying clause. [כסוי וכו'] Kelim 12, 3. מחבת Read מתכת.

1. 18. Tosefta, *ibid.*, 7, 5.

1. 19. *Loc. cit.*

1. 21. [אלעון] This can scarcely be right. Below, fol. 29 a, l. 11 we have מלקוט as מלקוט = ערן, Read, perhaps, *dung*. Maimonides explains as follows: אניה מן גלד ילתקט פיהא רות אלבקר כי לא יפסד אלקמח ללעין *a vessel in which the dung of the oxen is collected in order not to spoil the wheat.* This obviously supports my emendation.

1. 24. [וצרף] Instead of וטרף. See above, note on fol. 17 b, l. 10. והחיסום Read [והחוסום]. המקלוט Kelim 16, 7. 8. Read המקלוט.

של אֵלִית וּגְנוּגְנִי [ות הע] נִי וּסְמוּכוֹת הַמָּטָה וְכוּפִים שֶׁל תְּפִלָּה וְאָמוּם שֶׁל גּוֹדְלֵי
מַסָּאוֹת הָרִי אֵילֹו טְהוּרִים זֶה הַכֹּלל אִם ר' יוֹסִי כָל הַמִּשְׁמָשׁ מִשְׁמָשִׁין שֶׁל אָדָם
5 בְּשַׁעַת מִלְאכָה וְשֶׁלֹא בְשַׁעַת מִלְאכָה טָמֵא וְכָל שְׂאִינוֹ אֵילָא בְשַׁעַת
מִלְאכָה טְהוֹר תּוֹק מִכְחוֹל וּבֵית הַכּוֹחַל וְתִיק מִכְתָּב וְתִירוֹנְתָק וְהִקְיִטְבְּלִיא
וּסְקוּרְטִיא וּבֵית הַחֲצִים וּבֵית הַפְּרָגוּשׁוֹת הָרִי אֵילֹו טָמֵאִים תִּיק סִמְפוּנִיא
בּוֹמֵן שֶׁהוּא נּוֹתָנוּ מִלְמַעְלָה טָמֵא וּמִצְדוֹ טְהוֹר תִּיק חֲלָלִים ר' יְהוּדָה מִטְהַר
מִפְנֵי שֶׁהוּא נּוֹתָנוּ מִצְדוֹ וְחִפּוֹי הָאֵלָה בֵּית הַלְגִּינִין וּבֵית הַכּוֹסוֹת אֵף עַל פִּי
10 יְהוּדָה שִׁישׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה טְהוֹר שְׂאִינוֹ אֵילָא חִפּוֹי וּמִשּׁוּם חִבּוּרִי
כָּלִים טָמֵא תַפְסִיר מֵא שְׁכַל מִן דִּלְךָ הַמִּלְקוּט שֶׁל בִּקְרֵי אֶלְמוּגִישִׁי לִלְעִין
וְהַחֲסוּם שֶׁלֹו אֶלְכֵטָאָם הַמִּדְף שֶׁל דְּבוּרִים אֶלְמִנְכַל אֶלְדִּי יִסְתֵּר מִן אֶלְחַל
וְהַמְנַפָּה אֶלְמְרוּחָה קֶפְסָה אֶלְתַּכְתָּ אֶלְמַעִיבָה קֶמְטָרָא קֶמְטָר מִכְבֵּשׁ
תַּכְתָּ קֶמְרוֹן קְבָה הָאֶלְגִּנִין גִּלְאָף הָאָמוּם אֶלְקָאֵלֵב שֶׁל גּוֹדְלֵי אֶלְפִתְאֵלִין וְרִבְעִיִין
15 חֲבָאֵל סוֹד וּגְנוּגְנִת מִשְׁדֵּר תִּיק גְּמָה תִּרְנַתִּיק פֶּאֶרְשִׁין וְהַמְרַכּוּב שֶׁל זִמְ[ר]
אֶלְמְרַכּוּב מִן אֵלָה אֶלְכֵשֵׁב לִלְמַחֲאֵבִי וְאֶלְמוּגִישִׁי הַפְּרָגוּשׁוֹת אֶלְקִנְדִּיל

Fol. 29 a, l. 3. Read [וכופים] וּמְפּוֹסִים. The printed text has [גודלי] גּוֹדְלֵי. עוֹשֵׂי means *weavers*, as Hefesh explains it later on. Comp. Arabic جَدَل and Hebrew גָּדְלִים.

1. 4. [מסאות] A number of variants are recorded: סִיֵּאָנוֹם, סוֹסוֹת, סוֹתוֹת, סוֹת. But מַסָּאוֹת is quoted nowhere. We ought, perhaps, to read מַסָּכוֹת *woof*.

1. 6. [תוק] Read תִּיק. Many words are omitted here. The printed text has [מכלה] מִכְחוֹל. But as סְקוּרְטִיא and קִיטְבְּלִיא are usually mentioned together, the reading of our manuscript is to be preferred.

1. 7. [הפרגושות] The mishnic text has הַפְּרָגוּשׁוֹת. Derenbourg has הַפְּרוּזוֹת.

1. 9. [בית] From this word to the end of the quotation is not found in the Mishnah which enumerates other kinds of vessels.

1. 11. [ללעין] Read, perhaps, לִלְעוֹן. See above, note on fol. 28 b, l. 21.

1. 13. [אלמעיבה] This can scarcely be right. Read, perhaps, אֶלְמַעִיבָה, as وَعَى = *he kept, retained*.

1. 14. [האלגנין] Read הָאֶלְגִּנִין.

1. 15. [מישר] Read מִשְׁרָא = مِسْرٌ *a cloth from which a tent is made*.

1. 16. [ללמחאבי] This may, perhaps, mean *recitations*. It seems to be a plural of مَحْجִי.

מכתב מכתב קיטבליא נטע סקורטיא ספרה האלה דבוס סמפוניא
 זמארה חלילין נאיין בית הלגנין אלקנאני פאמא אלתי לזא נו ותקבל
 ננאסה פאלכלים אלתי לים ואחד מנהא משכץ פימא דברנאה וזא
 20 יתתבע מן דלך ממא לו גו ולא יקבל ננאסה מן דלך קמץ ופרש ולחך
 ומכאז וסטיחה וקרה וקדר וקצה וצנדוק וכזאנה ומסינה וניר דלך
 ממא יטול דבר אעיאנהא' וחד אלמכאט מן אלתיאב אלקאבל
 ננאסה מא באן אקל מסאחתה ממא ילי אחד נאהאת אללאבס ג
 קבצאת פמא פוקהא לקו' חלוק של קמן ר' אליעזר אומ' כל שהוא

29 b

וחכמ' אומ' עד שיהא כשיעור ונמדד כפול וקאלו העושה חלוק אם
 ואלנגאסה
 יש בו שלשה על שלשה טמא ואם לאו טהור ואל... ננאסה פתלום
 פי סאיר אלמעדאת אלמנעטפאת לכרמה אעצא אלבדן ונירה מנהא
 גורב ודאן וקלום והו סראויל וכמראן לקו' ואילו נמדדין כפולין אנפיליא

1. 17. דבוס = *a mace, a pin*. Sa'adya translates שריה (Job 41. 18) by דבוס. That is the reason why I used that word in my Hebrew translation.

1. 18. נאיין = *a kind of flute*. See Dozy.

1. 20. לו Read לה.

1. 21. ומכאז Is it, perhaps, *מכור* *a turban*? Or should we read מנאר, corresponding to מנורה?

1. 23. נאהאת Read נהאת.

1. 24. פמא פוקהא An unnecessary addition. See above, note on fol. 25 b, l. 13. Kelim 27, 5.

Fol. 29 b, l. 1. חלוק [העושה וכו'] Tosefta Kelim baba batra 5, 3. The printed edition has מן הלבר after this word.

1. 2. ואלנגאסה This word was smudged, and the copyist wrote it above the line. But not being satisfied, he wrote it once more on the margin.

1. 4. ודאן Read וראן = *رَأْنٌ a kind of legging, or boot*. [ובמראן] ואילו וכו' *خِمَارٌ* is elsewhere recorded. No plural *خِمَارٌ* = *a veil*. Kelim 27. 6.

30 a

עלי מרחם או צמאר או דון ז קבצאת פי מתלהא מעדה לסתכרם
 בהא כדמה מכצועה יחתפט בהא לפעל מתל דלך או רקעה מסאחת
 קבצאת
 ז אצאבע פי מתלהא פמא פוקהא חזי תדנו מן מית או תסאקפה או
 מעולה לירקע בהא או מסאחתה ד קבצאת פי מתלהא פמא פוקהא או
 5 נמע מסאחתה ה קבצאת פי מתלהא פמא פוקהא או חציר מסאחתה
 ז קבצאת פי מתלהא פמא פוקהא ימא דלך או יגלם עליה או יצטנע
 מן יטמיהא או תסאקפה מית או תדנו מנה וגיר דלך מן אלאעיאן אל
 מנגסה ומתי אכר מן הרה אלאעיאן אלמקדם דכרהא קבצה פי מתלהא
 פמא פוקהא ואעד ליגלם עליה או דון קבצה לים כדם בה ואן צגר
 10 פיקבל נגאסה לקול הבגר מטמא משום שלשה על שלשה למדרם
 ומשום שלש על שלש לטמת חמת השק ארבעה על ארבעה העור
 חמשה על חמשה מפין ששה על ששה שוין למדרם ולטמא מת ואיצא
 תניא קוצע מכלם ועשה בגר למשכב אין פחות מושלשה על שלשה
 למושב טפח ולאחזוה כל שהוא ואיצא ולמעמד כל שהוא: ואיצא
 15 הבגר והשק השק והעור העור והמפין מצטרפין דתנן המקצע
 מכלן טפח על טפח טמא טפח על טפח למאי חזי אם ד שמעון
 בן לקיש משום ד ינאי הואיל וראוי להטלית על גבי חמור ואיצא אין

Fol. 30 a, l. 1. [צמאר] Read צמאר = ضَمَّاء a bandage.

l. 3. [אצאבע] This word was intended by the copyist to be deleted.

l. 4. [מסאחתה] There can be no doubt that some such word as وَصَّاء a sack is to be supplied before this word. See the following quotation from the Mishnah.

l. 10. Kelim 27, 2.

l. 13. Me'ilah 18 a. Our manuscript is more explicit than the mishnaic text.

l. 14. [ולאחזוה וכי] Read ולאחזוה. I was unable to trace this sentence in this connexion.

l. 15. Sukkah 17 b. Some sentences are omitted here, and it seems that Hefes had a less complicated reading.

l. 17. [אין וכי] Tosefta Kelim baba meši'a 2, 5.

מטמא אילא המשמש את הצרך ואיצא עור שעשאו לתכריך
אפילו כל שהוא טמא ואיצא שלש על שלש שנמצאת בתוך
20 הבית טמאה שכל הבית מן המוצנע מצאה אחר הדלת כסוהה
או פינדיין צרור בית או מחט תהובה בה או שהיתה פקוקה בכל
או בקופה טהורה ולעולם אינה טמאה אילא עד שיצניעה לבגד
ואיצא אם ר' אבא היה ר' נחמיה מטהר במטלית שאין בה שלש על שלש

30 b

דלא חזיא לא לעניים ולא לעשירים והלכה כר' נחמיה וקאלו הורו חכמי
כר' נחמיה ואיצא שלשה על שלשה שעשאה לאספלונית מזוגמא
ורמיה טמאה ואיצא שלשה על שלשה שנתמעט אף על פי שטהר
מז' המדרס טמא בכל הטמאות: ואיצא תניא פחות משלשה על שלשה
5 שהתקין לפיק בו את המרחץ ולנער בו את הקדרה ולקנט בו את הרהים

l. 18. [עור וכו'] *Ibid.*, baba batra 4, 9.

l. 19. [שלש וכו'] *Ibid.*, 6, 6. A few phraseological variants, besides the scribal errors.

l. 20. [כסוהה] This is certainly corrupt. Some editions read **או בכסוהה**, while Z. has **בסוהה**. It is the latter which our manuscript presupposes.

l. 21. [פינדיין] Z. has **בפונדיין**. The construction of our manuscript is decidedly superior, as the **ב** is almost impossible. **בית** [Read **בה**. **תהובה** [Read **בכל**. **תהובה**]

l. 22. [שיצניעה] The printed text has **שיצביענה**! There can be no doubt that our manuscript has preserved the correct reading, since the Tosefta speaks of **מוצנע**.

l. 23. Niddah 60 b. In the printed text **אביי**, not **אבא** (is it **ראבא**?) is the authority. There are a few more insignificant variants.

Fol. 30 b, l. 1. [והלכה] The printed text gives the name of the authority responsible for this decision. It is possible that Hefesh did not intend the last three words to be part of the quotation. But when he himself decides he usually says **והלכה**. Comp. below, fol. 32 a, l. 18. *Ibid.* [הורו וכו']

l. 2. [שלשה וכו'] Tosefta Kelim baba batra 6, 9.

l. 3. [שלשה וכו'] Kelim 27, 8.

l. 4. [תניא וכו'] Shabbat 29 a. There are a number of variants besides the scribal errors. Read **תנן**, as it occurs in Kelim 28. 2.

בין מוכן ובין שאין מוכן טמא דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומ' בין מוכן ובין
 שאין מוכן טהור ר' עקיבא אומ' מוכן טמא שאינו מוכן טהור אמ' עולא
 אמ' רבה בר בר חנה אמ' ר' יוחנן דכולי עלמא הניחה בקופסה דברי הכל
 דעתיה עילוה ורקה ולאשפה דברי הכל בטולי בטלה לא נחלקו אילא
 10 שתלאו בבגדו או הניחו אחורי דלת ור' אליעזר סבר מדלא זרקו לאשפה
 דעתיה עילאוייה וקאלו הדר ביה ר' עקיבא לגביה דר' אליעזר: ואללבוד
 פחכמהא כחכם אלתוב לקו' ומנין לרבות את הלכדים תלמ' לומ' בנד
 ומנהא איצא סתאיר וקלוע מראכב מתי ערץ פיהא נגע כמקדאר ~
 באקלאה או תדנו מן מית או תסאקפה לקו' כל הראוי לטמא טמאת
 15 מת אף על פי שאינו מטמא טמאת מדרם מטמא בנגעים כגון קלע
 של ספינה ווילון ושבים של שבכה ומטפחת ספרים וגנגלים פאן כאן
 אלמקדאר אלרי ינגס ענדה אלתוב או גירה נאקצא פתמם הדה בוצלה מן
 גוהר ינגס פלינטר פאן כאנת אלוצלה מן גוהר אתקל ננאסה מן ננאסה
 אלמוצול בה פינגס לרלך אלוצל ואלמוצול בה אדא ערצת להמא או
 20 לאחדהמא ננאסה: ואן כאנת מן גוהר כפיף אלננאסה פלן ינגסא מן
 אלשי אלרי ינגסא מנה מתי כאן אלוצל מן גירה אתמל ננאסה לקו' העשה
 שנים מן הבגד ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן העור ארבעה
 מן העור ואחד מן המפץ טהור העשה מן המפץ ואחד מן העור
 ארבעה מן העור ואחד מן השק שלשה מן השק ואחד מן **הבשר** הבגד

1. 9. Delete the 1. [ולאשפה, זרקת] Read [ורקה].

1. 10. [בבגדו] The printed text has במגוד.

1. 11. [הדר וכו'] *Ibid.*, 29 b. The reading there is עקיבא ר' הדר ביה ר' עקיבא. See also *ibid.*, 40 a.

1. 12. *Sifra Shemini*, section 6, 8 (p. 53 a), where או is inserted before בנד. That seems to be the correct reading, as או is the basis for the derivation.

1. 14. Nega'im 11, 11. A few phraseological variants.

1. 16. [וגנגלים] The printed text has ונלגלון.

1. 21. Kelim 27, 3.

1. 23. [העשה] Read חמישה.

31 a

טמא זה הכלל כל שחיבר לו מן החמור ממנו נטמא מן הקל ממנו טהור :
 פאן ננסת ונקצת ועמל מנהא כלים אכר תצלח למא צלחת לה והי
 עלי חאל אלביאן אלואל פהי איצא עלי חאל ננאסתהא תלך מתאל דלך קרבה
 נקצת פעמל מנהא סטיחה פאמא אן צנע מנהא שכלא אכרא לא יצלח
 5 למתל דלך בנטע ואשבאחה פטאהרא לקו' המת שעשאה שטיח ושטיח
 שעשאו חמת טהור חמת שעשאה תרמל ותרמל שעשאו חמת כר
 שעשאו סדין וסדין שעשאו כר בסת שעשאה מטפחת ומטפחת
 שעשאה כסת טמא זה הכלל כל ששינהו לשמו טמא לשם אחר
 טהור וקאל רבות' פי וגוב אלטמאה באלעזימה ואלקצד כל הכלים
 10 יורדין לידי טמאתן במחשבה ואין עולין מידי טמאתן אילא בשינוי
 מעשה והמעשה מבטל מידי מעשה ומיד מחשבה והמחשבה
 אינה מבטלת לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה : גרץ בסיט הרה
 אלהלכה הו אן סאיר אלכלים תנגס באלעזימה ולא ירתפע מנהא
 חכם אלנגאסה מהמא הן כראך אלא בתניירהא עמא הי עליה
 15 ונקלדא מן אלהיאה אלתי הי עליהא אלי הואה אכרי יסקט חכם
 תלך אלהיאה ואלעזימה בהא איצא ואלעזימה בנקלהא אלי מא
 לים בכלי לא יסקט ענהא אלנגאסה מהמא הי כלים ולא עזימה
 גירהא תקדמתהא . מעני דלך כל הכלים יורדין לידי טומאתן
 במחשבה הו מתי עזם צאחב כלים מכצועה אן יעמל מנהא
 20 כלים או ינקלהא אלמעני אכר ואן למ יגירהא מן צורתהא אלתי

Fol. 31 a. l. 1. [נטמא] The mishnic text has טמא.

1. 2. [ונקצת] Read ונקצת.

1. 3. [אלביאן] Read אלביאן = كَيْلَان state, condition.

1. 4. [נקצת] Read נקצת.

1. 5. [בנטע] Read חמת. Kelim 28, 5.

1. 7. [בסת] Read בסת.

1. 9. [כל וכו'] Ibid., 25, 9. Slight variants.

1. 15. [הואה] Read היאה.

1. 20. [אלמעני] Delete the א as dittography.

הי עליה פתנגם לדלך מתי דנא מנהא מא ינגסהא
פאן כאן צאחב אלכלים צאנע יצנעהא ליבעהא פלם תותר
עזימתה פימא הו עאום עלי ביעה מן דלך לקו' עורות

31 b

של בעל הבית מחשבה מטמאתן ושל עבדן אין
מחשבה מטמאתן של גנב מחשבה מטמאתן
ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן מפני שלא נתיאשו הבעלים
וקאלו ואילו עורות טמאות מדרם עור שחשב עליו לשטח עור ~
5 סקרטיא עור קטבליא עור חמור עור החמר עור הכתן עור הרופא
עור הערסה עור הלב של קטן עור הכר ועור הכסת מדרם עור הסרק
ועור הסורק ר' אליעזר אומ' מדרם וחכמ' אומ' טמא מת וקאלו
פימא ינתקל מן אלגנאסאת מן כלי אלי כלי אמ' מר לא תצא בהמה
לא בזוג שבצוארה ולא בזוג שבכסותה ולא בחותם שבצוארה ולא
10 בחותם שבכסותה וזה וזה אין מקבלין טומאה וזוג דבהמה לא מקבל
טמאה והתניא זוג של בהמה טמא ושל דלת טהור של דלת ועשאו
לבהמה טמא של בהמה ועשאו לדלת אף על פי שקבעו בדלת וחברו

l. 23. Kelim 26, 8.

Fol. 31 b. The beginning of the first three lines in the manuscript has traces of some writing which was obliterated; but the continuity of the text is not disturbed thereby.

l. 3. [מפני] The opinion of Rabbi Simeon fell out through homoioteleuton.

l. 4. Kelim 26, 5.

l. 5. [עור החמר] These two words are missing in the printed edition, where they fell out through a sort of homoioteleuton. Maimonides comments upon *עור החמור* and *עור החמר* separately. But in the mishnaic text printed above the commentary the latter words are missing. The discrepancy escaped Derenbourg. Insert *עור הכתף* after this word.

l. 6. [הסרק] Read *הסרוק*.

l. 7. [הסורק] After this word, too, there are traces of obliterated writing.

l. 8. Shabbat 58 a. The first sentence is differently arranged in the printed text. There are also a few phraseological variants.

שאני מוציא את השלחן ואת הטבלה ואת הדולבקי תלם לזו כל כלי עץ ריבה
 מה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב מיעט תלם
 5 לזו כל כלי עץ מה כלי עץ מיוחד שהוא משמש את האדם ואת משמ[שי]
 האדם אף אני ארבה את השלחן ואת הטבלה ודולבקי שהן משמשין את
 האדם ואת משמשי האדם ומוציא את הסלם שהוא משמש את האד[ם]
 ואינו משמש את משמשי האדם והקילב והנחותה והמנורה שהן משמשין
 את משמשי אדם ואינן משמשין את האדם¹ ומנהא כרקה מסאחת[הא]
 10 ז קבצאת פי מתלהא דמי בהא פי מזבלה ומא אשבההא ומנהא ז אצאבי[ע]
 פי מתלהא מתי כאנת עלי צמאר או מרהם לקי שלשה על שלשה שהשל[כה]
 לאשפה טהורה החזירה טמאה לעולם השלכתה מטהרתה והחזרתה ~
 מטמאתה ואיצא שלש על שלש שעשאה לאספלונית מלוגמה ורמיה
 טהורה² ומנהא כסיתאת סוא כאנת סאדנה או מרקומה אללהם אלא אן יערץ
 15 פיהא ננע או תדנו מן מית או תסאקפה לקי מטפחות הספרים בין מצוירות
 ובין שאינן מצוירין טמאות דברי בית שמאי ובית הלל אומ' מצוירות
 טהורות ושאיןן מצוירות טמאות רבן גמליאל אומ' אלו ואלו טהורות
 ואלהלכה כרבן גמליאל לקי³ ר יוסי ור שמעון אומ' נראין דברי רבן גמליאל
 במטפחת ספרים ובדבריו אנו מודים: ומנהא מצראע מתרם וגלק וספור

1. 3. [מוציא] Sifra has מרבה which gives no sense.

1. 5. [כל כלי עץ] Read שק in both cases with Sifra.

1. 8. [והקילב וכי] This sentence is missing in Sifra, and only the last four words are inserted in brackets. It is obvious that the error there is due to homoioteleuton.

1. 10. [דמי] Read רמי.

1. 11. [צמאר] Read צמאר. See above, note on fol. 30 a, l. 1. Kelim 27, 12. The reading there is שלש על שלש. That we have no scribal error here, but a genuine variant, is evident from the preceding line where שלשה טפחים = ז קבצאת is explicitly mentioned. Maimonides had the same reading as that of printed edition, for he says: יתנחם מנהא שלש על שלש אצבעות ולו כאן מרמי עלי מזבלה.

1. 13. [שלש וכי] Tosefta Kelim baba batra 6, 9.

1. 14. [כסיתאת] Read כסואת or כסואת.

1. 15. Kelim 28, 4. Slight variants.

1. 18. Tosefta, *ibid.*

1. 19. [ובדבריו וכי] This is also the reading of the printed text. But

20 אלדי תחת עקב אלבאב ואלעקב ואלדרונד ואלמתעב אדא כאנת מרכב[ה]
 פי אלבנא לקו' כל כלי מתכות שיש לו שם בפני עצמו טמא חוץ מן הדלת
 והנגד והמנעול והפותה שתחת הציר והציר והקורה והצנור שנעשו
 בקרקע וסאיר מא תקדם דברה מעמול מן צוף וקטן וגירה פמתי כאן גזל

Elijah of Wilna suggests reading וכרביו אנו מורים which is preferable as far as the Hebrew is concerned, as the other expression is rather too strong.

1. 20. [ואלדרונד] *دَرَوَند* *a bolt of a door*. It is a Persian word. See Dozy. [מרכבה] This word is slightly obliterated, but the restoration, *מרכבה* = *مَرَكَبَة* *inserted, fixed into*, is quite obvious.

1. 21. Kelim 11, 2. Slight variants.

1. 22. [והנגד] Read והנגד.